

TÉR ÉS FORMA - SZEGED ÉPÍTÉSTERVEZŐ KFT.

6720 SZEGED

ROOSEVELT TÉR 10-11.

TEL/FAX: 62/550-735

Felelős tervező: Sipos György

TSZ.: 1-03/2002.

KISZOMBOR, MÓRICZ U. 1-3. M 9067 MŰEMLÉKI SZÁMÚ RÓNAY KASTÉLY KUTATÁSI TERVDOKUMENTÁCIÓJA

2002.

TÉR ÉS FORMA - SZEGED ÉPÍTÉSTERVEZŐ KFT.

6720 SZEGED

ROOSEVELT TÉR 10-11.

TEL/FAX: 62/550-735

Felelős tervező: Sipos György

TSZ.: 1-03/2002.

C Í M L A P

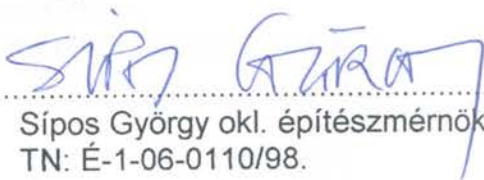
a

KISZOMBOR, MÓRICZ U. 1-3.SZ. M 9067 MŰEMLÉKI SZÁMÚ
RÓNAY KASTÉLY
KUTATÁSI TERVDOKUMENTÁCIÓJÁHOZ

Építtető:.....

Szegvári Ernőné
polgármester
Kiszombor Község Önkormányzata
6775 Kiszombor
Nagyszentmiklósi u. 8. sz.

Építész tervező:.....

Sipos György okl. építészmérnök
TN: É-1-06-0110/98.

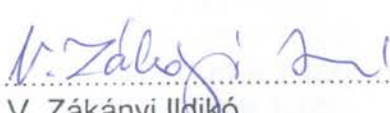
Építész munkatárs:.....

Szigetiné Elekes Klára
okl. építészmérnök

Szerkesztőtervező:.....

Lakatos László okl. építőmérnök
É-I-2d/06/0378/H-59/98.

Ügyvezető:.....

V. Zákányi Ildikó
okl. építészmérnök

Szeged, 2002. október hó.

TÉR ÉS FORMA — SZEGED
ÉPÍTÉSTERVEZŐ KFT. 1

TÉR ÉS FORMA - SZEGED ÉPÍTÉSTERVEZŐ KFT.

6720 SZEGED

ROOSEVELT TÉR 10-11.

TEL/FAX: 62/550-735

Felelős tervező: Sípos György

TSZ.: 1-03/2002.

TARTALOMJEGYZÉK

a KISZOMBOR, MÓRICZ U. 1-3. SZ. M 9067 MŰEMLÉKI SZÁMÚ RÓNAY KASTÉLY KUTATÁSI TERVDOKUMENTÁCIÓJÁHOZ

Címlap

Tartalomjegyzék

Tulajdoni lap másolat

Történeti dokumentumok 1860-1960.

Fotók az épület jelenlegi állapotáról, a tetőfelújítás után 2000.

Fotók a volt cselédházzal 2002.

Összefoglaló műszaki leírás

Statikai szakvélemény

Falldiagnosztikai szakvélemény (külön kötetben)

Falkutatási régészeti tudományos dokumentáció (külön kötetben)

1957-60-as átalakítási tervek:

Helyszínrajz

m = 1:400

Kastély átalakítás földszinti alaprajza

m = 1:100

Kastély átalakítás emeleti alaprajza

m = 1:100

Kastély átalakítás A-A, B-B metszetek

m = 1:100

Kastély tatarozás párkány profilok

m = 1:2

Istálló átalakítás földszinti alaprajza

m = 1:100

2002-es felmérési tervek:

FE-1 Helyszínrajz

m = 1:1000

FE-2 Földszinti alaprajz

m = 1:100

FE-3 Emeleti alaprajz

m = 1:100

FE-4 A - A, B - B, metszetek

m = 1:50

FE-5 C - C metszet

m = 1:100

FE-6 D - D metszet

m = 1:100

FE-7 E - E metszet

m = 1:100

FE-8 Nyugati homlokzat

m = 1:100

FE-9 Északi homlokzat

m = 1:100

ÉP-10 Keleti homlokzat

m = 1:100

ÉP-11 Déli homlokzat

m = 1:100

ÉP-12 Volt cselédház alaprajza

m = 1:200

Szeged, 2002. október hó.

Körzeti Földhivatal

TULAJDONI LAP - teljes másolat

1. lap

8900 Makó, Széchenyi tér 6. Pf:52

1999.06.18. 8:56:0

KISZOMBOR

Cím:

Szektor: 53 Térképszelvény: 931

Belterület: ISSZ:1446/2

Móricz Zs. utca 1.

széljegy: -

-----I.Rész-----

1. Az ingatlan adatai:

- alrészlet
 adatok: terület kat.t.jöv. alosztály
 adatok: -
 - művelési ág (kivett megnevezés) min.o ha
 m. 502 BT k. fill. terület kat.t.jöv. -
 lakóház udvar
 1.8305 0.00 0

2. Műemlék

-----II.Rész-----

1. tulajdoni hányad: 1/1

jogcím: 1962.évi IV. tv. 8. paragrafus
 4485/1971.12.16 35815/1995.10.04 törölt

jogállás: tulajdonos

név: ACORA KÖZSÉG-GYÖMÖRCS KERESKEDELMI ÉS ÉLELMISZERIPARI RT
 törzsszám: 10587421
 cím: SZEGED Horváth Mihály utca 1/B

2. tulajdoni hányad: 1/1

jogcím: 1991.évi XXXIII. törvény 1.paragrafus
 35815/1995.10.04

jogállás: tulajdonos

név: KISZOMBOR KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA törzsszám:
 15354707

cím: 6775 KISZOMBOR Nagyszentmiklósi utca 8
 A Magyar Állam közbeeső tulajdonságától.

-----III.Rész-----

2. Perindítás

33448/1992.07.28

35815/1995.10.04 törölt

jogosult

név: CSONGRÁD MEGYEI BÍRÓSÁG
 15311526

törzsszám:

TÉR ÉS FORMA - SZEGED ÉPÍTÉSTERVEZŐ KFT.

6720 SZEGED

ROOSEVELT TÉR 10-11.

TEL/FAX: 62/550-735

Felelős tervező: Sipos György

TSZ.: 1-03/2002.

TÖRTÉNETI FORRÁSOK JEGYZÉKE

a

KISZOMBOR, MÓRICZ U. 1-3.SZ. M 9067 MŰEMLÉKI SZÁMÚ RÓNAY KASTÉLY KUTATÁSI TERVDOKUMENTÁCIÓJÁHOZ

Nagy Iván: Magyarország családai 1860.

Kempelen Béla: Magyar nemes családok 1915.

Dr Borovszky Samu: Magyarország vármegyéi és városai 1912.

Tóth Ferenc levele Rónay Elemérnek 1964.

Rónay Elemér válasz levele 1964-65.

Török József feljegyzése 1964.

Nyári Izabella – Zatykó Zita: A kiszombori Tornynos-kastély múltja 1996.

Dr Tóth Ferenc: Csongrád megye építészeti emlékei -Tornynos kastély- 2000.

Másolat a Miramare – kastélyról, Dr Tóth Ferencről 2002.

Rónay Jenő kastélyának fotó másolata a Borovszky könyvből 1912.

3 db korabeli fotó másolat a kastélyról és a parkról.

Szeged, 2002. október hó.

MAGYARORSZÁG CSALÁDAI

CZIMEREKKEL

ÉS

NEMZÉKRENDI TÁBLÁKKAL.

IRTA

NAGY IVÁN.

REPERTORIUM KÖNYVE

1887, 1889.
KIADJA RÁTH MÓR.

Odry család. Hont vármegyei czimerleveles nemes család. A nemességet Odry Miklós nyerte 1716-ban III. Károly királytól.¹⁾

Czimere a paizs két udvarában zöld halmon arany koronán könyöklő, vörös mezű kar, markában tizenegy szál arany búzakalászt tartva. A paizs fölötti sisak koronáján szintén olyan kar látható, hasonlóan búza kalászokat tartva. Foszladék jobbról aranyvörös, balról aranykék.

A családból Imre volt Hont megyei esküdt, Kőkesziben birtokos, neje Petruczy családbeli.

Odry család. (Pacséri.) Bács vármegyében birtokos, melyből András 1812-ben a m. akademiára 200 frtot alapítványozott. Fia pacséri Odry József szül. 1792. jan. 21-én. Bács vármegyének 1838-ban alispánja és volt országgyűlési követe, utóbb cs. kir. tanácsos.

Éva, Palimperger György özvegye 1836-ban a Ludovicára 5860 frtot alapítványozott.

Pacséri Odry András 1845-ben Bács vármegye fősz. birája volt. Gergely 1842-ben ugyanott táblabíró.

Áll-e összeköttetésben a pacséri Odry család a följebbi hasonló nevezetűvel, nem tudjuk; legalább ez utóbbinak czimere egy pecsét-lenyomat szerint a följebbi családtól különbözik, t. i. e. ezimer következő: a paizs két udvarában zöld téren medve ágaskodik, egy zöldellő fenyőfát tartva; ugyan ilyen medve emelkedik ki a paizs fölötti sisak koronájából is.

Oeti család. Oeti Antal-József, továbbá János, Miklós és Antal az 1715. országgyűlésen a 136. törv. czikkben magyar honfűsítást nyertek.

Oexel család. Torontál vármegye birtokos nemes család, melynek elődje Oexel Jakab 1714-ben III. Károly király által czimeres nemességre emeltetett.

Czimere a paizs két udvarában zöld téren hátulsó lábain álló, kettős farku oroszlán; a paizs fölötti sisak koronáján piros lábú fehér galamb áll, kiterjesztett szárnyakkal, piros csőrében három szál arany búzakalászt tartva. Foszladék jobbról ezüstvörös, balról aranykék.

A család tagjai többnyire megyéjükben hivatalokat viseltek Jánosnak fia ifj. János 1835-ben Torontál vármegye főszolgabírája volt. 1847-ben Csanád vármegye országgyűlési követe. Neje Karácsonyi családbeli.

¹⁾ Collect. herald. nro 473.

Jánosnak unoka-testvérei József meghalt 1857-ben, neje Károly leány; Mihály nőlen, Lajos neje szintén Károly családbeli.

A család 1847. előtt vezeték nevét Rónay-ra változtatta, és birtokáról Kis-Zombor-ról írja előnevét.

A család tagjai közül 1827-ben a Ludoviceára Alajos 1000 frtot, János 400 frtot, és Mátyás 200 frtot alapítványozott.

Óhídy család. (Óhídi.) Zala vármegye régibb nemesi családaik egyikike. 1499. évben (feria 4-ta post festum decollationis S. Joannis bapt.) Budán kelt királyi adományt nyert a család.

1751. nov. 9-én Vas megyében Buhán (Bubendorf?) lakozó Óhídy János, továbbá fiai Gábor és Ferencz, kik Veszprém megyében Kámon laktak, Vas vármegyétől Szombathelyen tartott közgyűlésben kelt nemesi bizonyítványt kaptak, melyet 1756. jan. 14-én Veszprém vármegyében Pápan kihirdették.

Okolicsányi család. (Okolicsányi.) Liptó vármegye tősgyökeres ősrégi családja, ősi fészke és birtoka Liptó vármegyében Okolicsna helység, melytől nevét és előnevét vette. Első tudható törzse I. Szeréfi, ki IV. Béla király korában élt, 1245. 1282. évben. Ennek fia volt Péter, kinek fiai I. János, I. Márk, Lőrincz, és II. Szeréfi, ezek már ősi örökség jogán bírták Akalicsna (most Okolicsna,) Poruba, Zenthstefan (Szent István), Chemerna (Csermno) és Harankfalháza (jelenleg ismeretlen) azonban Robert-Károly király korában a birtokjog kimutatási vizsgálatkor jogaikat oklevelekkel kimutatni nem bírván, már a királyra voltak szállandók a jószágok,¹⁾ midőn nevezett I. János mint katoná I. Lajos király alatt Nápolyban harcolván, és ott vére ontásával és egyik szemének elvesztésével²⁾ is érdemeket szerezvén, 1379-ben I. Lajos királytól a neve-

¹⁾ Regestrum de Lypto. Magyar történelmi tár IV. 8.

²⁾ A család egyik tagja Okolicsányi Márton a mult század végén eme szem elvesztéséből (tótul oko szem, ljae arcz) igyekezett a családnevet fejtegetni, de ez fonák csavárása a szavaknak, és különben is anachronismus, mert Akalicsna helység, melyről a család nevét vette, már Okolicsányi Jánosnak 1342-ben a nápolyi hadjáratban történt szemé elvesztése előtt úgy nevezetett, sőt 1291-ben már a család némely tagja de Akalicsna iratott, tehát jóval előbb a szem (oko) kiszúrása előtt. Lásd Tört. tár. IV. 23. — Némelyek — mint Bel M. és utána Budai Ferencz is e család ősei közé számítják Oklica Diene st 1274. évi nádort is; a családi genealogriák ezt nem említik. Az állítmány minden esetre még teljes bizonyítást várna.

zett javakra testvérei részére is új királyi adományt nyert; és a királyi könyvből a nevezett javak elleni igény kitörülteztet és megsemmisítetett. Ugyan ez okból 1391-ben a Bebek Imro országbíró alatti birtokjog vizsgálatkor noha I. Márknak fiai és II. Szeréfi fia János fölmutaták IV. László, III. András és I. Károlytól is a nevezett jószágokra szóló leveleket, mindezeket mint érvénytelenülteket melőzve, birtokjoguk csupán az I. Lajos király 1379. évi adománya folytán ismertetett el.

I. Márk és II. Szeréfi 1355-ben beleegyeztek azon ajándok-szerződésbe, mely szerint Akalicsnai Mikének fia Pál 1291-ben Verboche és Akalicsna között fekvő három ekényi földet nénjének Kátának adá át.¹⁾

1366-ban Akalicsnai Péternek fiai I. Márk, és II. Szeréfi között egyrészről, Mikónak fiai János és Mochk, továbbá Jánosnak fiai Miklós, Gergely, Tamás, Niklín és Mihály között más részről egyesség költ, mely szerint I. Márk és II. Szeréfi Chereennai egyudvar-telküket egy királyi ekényi földdel együtt Mikó és János fainak örökösön átadják.²⁾

I. Márk 1379-ben I. Lajos királytól érdemci jutalmául Basa-földe, másnép Kovachföldre nevű földet vagy telket kapta.³⁾

Péternek négy fia közül II. Szeréflnek csak János fia maradt, kinek ága elenyészett, I. Márknak azonban három fiát ismerjük: II. János deákot (litteratus), III. Szeréfi, és II. Péter, kik 1391-ben Bebek országbíró birtokjogi vizsgáló széké előtt Liptó megyei ősi javaiknak jogos birtoklását oklevelelleg igazolták. Ezen három fiú közül II. János lön a családalapító, kitől a család nemzékrende szakadatlan folyamként sarjadt le napjainkig.

A családfa⁴⁾ következő:

¹⁾ Regestrum de Liptó, ugyan ott 23.

²⁾ Ugyan ott 29.

³⁾ Ugyan ott 9.

⁴⁾ Wagner Tabellae geneal. tab. XLII. Bel, Notit. nova tomo II. és Szon-tagli Dán. közlése stb.

MAGYAR

NEMES CSALÁDOK

IX. KÖTET

RAAPERGER – SYXT

IRTA

KEMPELEN BÉLA

BUDAPEST, 1915

GRILL KÁROLY KÖNYVKIADÓVÁLLALATA
IV., VERES PÁLNÉUTCA 3

Romhányi (alias **Kis**). — Az 1754-55. évi orsz. nemesi összeíráskor *Hontmegyében* József vélettel fel a kétségtelen nemesek közé.

Romhányi. — Nemességét Nógrádmegyében igazolta. — Vö. *Simon* 68.

Romhányi. — Czímerpecsét Hevesmegye levéltárában. (*Orosz* 346.)

Romhányi, I. Akomer (alias **R.**).

Romok. — Az 1754-55. évi orsz. nemesi összeíráskor *Zemplénmegyében* György, József nemessége igazoltatott.

Romok, I. Szócs (alias **R.**).

Romonezai. — A mai Szilágymegyében élt ily nevű család. (*Petri* VI-357.)

Romosz. — Hunyadmegyében élt család. — Vö. *Böjthe* 307.

Romp (alias **Szabó**). — Czímeres levele kelt 1613. jul. (*Ungm. lt.*) — Az 1754-55. évi orsz. nemesi összeíráskor *Ungmegyében* Gábor fia élt. — Vö. *Siebm.* pk. 104.

Rompa-családbeliek. — Az 1754-55. évi orsz. nemesi összeíráskor *Szabolcsmegyében* János; *Zemplénmegyében* György, István igazolják nemességüket. — Vö. *NI.* IX-702.

Romreiter. — Az 1754-55. évi orsz. nemesi összeíráskor *Nyitra megyében* R. özv. Viléz Mária élt.

Romy (*balatonalmádi*). — A nemességet 1913. febr. 12. R. Béla államtitkári czímmel és jeleggel felruháztott miniszteri tanácsos kapta.

Rónay (*zombori*). — Eredetileg *Óczel*-nek hívták s alighanem bajor eredetű. A magyar nemességet VI. Károlytól 1714. máj. 10. *Óczel* Jakab s gyermekei József Ignác s Mária Róza nyerték (*LR.* XXX-302.) Kihirdette 1717. máj. 29. Komárommegye. A nemességszerző fia 1702. ennek fia Mátyás-József 1729. született. Ez utóbbi II. József császártól 1783. birtokadományt kap Kis-Zomborra, melyben I. Ferencz részéről 1805. megerősítettik (Torontálm. lt.) Mórócz, Lajos, János, József és Mihály 1846. febr. 26. a zombori előnév egyidejűleges adományozásával nevüket *R.*-ra változtatták. (*LR.* LXVII-622.) — *Czímer*: kék paizsban zöld földön álló két farku oroszlán görbe kardot tart; sisakdísz: csőrében 3 árpakalászt tartó röpülésre kész galamb; takarók: vörös-arany, kék-ezüst. — *Leszármazás*:

I.
 • Regensburg (Bajorország) 1714.
 Komárom
 N. Klára

József-Ignác
 • 1702. XI/16 Komárom
 N. Cecília

Mátyás
 • 1729 II/23
 † 1803 V/27
 Wottrup Margit

József
 • 1750
 † 1753
 N. Szt.-Miklós 1780 IV/16 :
 Návay
 József
 • 1756 I/10
 † 1758 II/7
 N. Szt.-Miklós N. Szt.-Miklós
 Silber
 Magdolna
 • 1764
 Anna
 • 1800 VII/7
 1835 VI/10
 Nyéky Albert

Károly
 1813 : Vermes Anna
 (Szabadka) 1805 Szeged :
 Bene Ágnes

Mihály
 • 1813 IX/2
 Németsegyházi Mária
 Lajos
 • 1821 I/4
 K.-Zombor
 1850 VIII/28
 Szeged :
 Káráz Borbála

Jolán
 • 1858 XII/25
 1890 XI/20
 Miklós Gyula :
 Aladár
 • 1864 IX/17
 K.-Zombor
 ebeci
 Blaskovits Boris
 Márta
 • 1888 IX/3 • 1891 V/5

Alajos
 • 1841 • 1894
 Bobor Jolán
 I. II. tábla
 Emma
 • 1846
 Bene Gyula
 Ilona
 Rónay István
 László
 • 1864 III/12
 Vermes Kamilla
 Tibor
 • 1893 XII/11

I/a.
 Alajos
 (I. I. tábla)

Mihály
 • 1871 VIII/1
 br. Leonhardi Marianne
 esk : 1894 IV/20
 Ferenc
 • 1895 III/3

Elemér
 • 1899 XII/4
 Judit
 • 1901 III/9
 Kolozsvár
 Pal
 • 1902 VIII/9
 Kolozsvár
 István
 • 1905 II/1
 Ernő
 • 1907 IX/15

II.

János
 1774—1811
 Andrányi Johanna
 (I. I. tábla)
 János
 • 1809 IV/27 K.-Zombor
 † 1867 VI/16 K.-Zombor
 iváncsi Károly Emília

Mária
 • 1833 XI/11
 † 1901 VIII/9
 Kővér Károly
 István
 • 1834 XI/14
 † 1902 II/25
 Rónay Ilona
 János
 • 1835
 † 1864
 gy.-sz.-miklósi
 Kővér János
 Blaskovits István

Ilona
 • 1861 VII/28
 Máriássy Béla
 János
 • 1867 V/12
 Vertán Ilona
 Dóra
 • 1872 II/5
 hg. Croy-Dulmen
 Vilmos

Czeccília
 • 1841 XI/16
 Sarolta
 • 1844
 † 1897
 Borzeczky
 Sándor
 Vilma
 • 1848 III/15 • 1852 VI/21
 Ernő
 Jenő
 • 1854 IV/11
 ny. főispán
 Patvánszky
 Olga
 Lajos
 • 1856
 † 1901
 br. Duka
 Eugénia

Gyula
 • 1888 IV/6
 Imre
 • 1889 VII/14
 Dénes
 • 1892 II/20
 Magda
 • 1896 XII/18
 Miklós
 • 1900 III/12

Vö. MNZsbk. II. R. 1.537—40.; Alapi 200 ; NI VIII-203—4.
 Siebm. 548.; Torontalm. monogr. 551.; rcsk.

Rónay (Iptóújvári). — A nemességet s az előnevet 1881. máj. 26. R. Ferencz bányatanácsos; selmeczi bányaugyi előadó kapta. (MNA. 114.)

Rónai (aranyosmaróthi). — A családból a nemességet 1883. márcz. 4. R. József bars megyei járásorvos kapta. Előnév adománya 1883. szeptember 28. (MNA. 114.)

MAGYARORSZÁG VÁRMEGYÉI ÉS VÁROSAI

MAGYARORSZÁG MONOGRAFIÁJA

A MAGYAR KORONA ORSZÁGAI TÖRTÉNETÉNEK, FÖLDRAJZI, KÉPZŐMŰVÉSZETI,
NÉPRAJZI, HADÜGYI ÉS TERMÉSZETI VISZONYAINAK, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZ-
GAZDASÁGI ÁLLAPOTÁNAK

ENCZIKLOPÉDIÁJA

A MAGYARORSZÁG VÁRMEGYÉI ÉS VÁROSAI KÖZPONTI SZERKESZTŐ-
BIZOTTSÁGÁNAK KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL

SZERKESZTI

BOROVSZKY SAMU DR

A M. TUD. AKADEMIA TAGJA, A M. TÖRTÉNELMI TÁRSULAT TITKÁRA, S E TÁRSULAT, VALAMINT
A M. HERALDIKAI ÉS GENEALOGIAI ÉS A M. NÉPRAJZI TÁRSASÁGOK VÁLASZTMÁNYI TAGJA

SZÁMOS MŰMELLÉKLETTEL, TÉRKÉPPEL, TERV- ÉS HELYZETRAJZZAL S SZÖVEGKÉPPEL

TORONTÁL VÁRMEGYE

BUDAPEST

ORSZÁGOS MONOGRAFIA TÁRSASÁG

V., ARANY JÁNOS-UTCZA 1.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIA ÉPÜLETÉBEN.

vásárolta meg, utána fia báró Lipthay Frigyes lett a helység földesura. 1836-ban és 1873-ban a kolera pusztította a lakosokat. Az 1836. évi járvány megszüntének emlékére a lakosok egy szentkép oszlopot emeltek, melyet az 1911. évben megújítottak. A római katolikusok temploma 1866–67-ben újból épült. A községben van takarékpénztár és egy téglacégetőtelep, mely *Ziegler, Guth* és társaié.

Kistárnok. Azelőtt Kis-Torák. A Bega-csatorna mellett fekvő nagyközség. Kistárnok. Házainak száma 511, lakosaié 2941, a kik románajkúak és túlnyomóan görög-keleti vallásúak. Postája Nagytárnok, távírója és vasúti állomása Bezaszentgyörgy. A középkorban csak egy Tárnok nevű helységet ismerünk. Az 1332–37. évi pápai tizedlajstrom a torontáli főesperességi plebániák között sorolja fel. 1401-ben Keve vármegyei faluként szerepel. 1400–1455-ben a *Csáki* családé. A török hódoltság alatt elpusztult. A Mercey-féle térképen lakatlan helyként szerepel a becskeréki kerületben, Toráik néven. 1750-től a délmagyarországi kincstári puszták bérlo-társasága bírta bérben. Még 1761-ben is pusztá volt. 1765-ben marosmenti románokat telepítettek ide. Később, az 1788. évi török hadjárat alatt négy szerb menekült család is nyert itt elhelyezést. II. József 1773-ban, harmadik délmagyarországi útjában a helységben is megfordult. A XVIII. század végén a *Kiss* család birtokába került. 1838-ban Kiss Antal volt a helység földesura; utána Kiss Miklós. 1856-ban a falu negyedrésze leégett. 1866-ban pedig 300–400-an haltak el kolerában. A görög-keleti románok temploma 1816-ban épült. A községben van a Timisiana takarékpénztár fiókja és *Hajduska* László gözmalma. A hajdani Tárnokkal volt határos a középkorban a szintén Keve vármegyéhez tartozó *Bes-sermén-teleke* és *Fancsal*, mely helységekről a gróf Csáky család levéltárában őrzött, 1400-ban kelt oklevélben van említés.

Kistószeg. A zombolyai járásban fekvő kisközség. Házainak száma 215, Kistószeg. lakosaié 940, a kik nagyrészt németajkúak és római katolikus vallásúak. Postája és távírója Nagytószeg, vasúti állomása Szenthubert. A középkorban csupán egy Tószeg helység volt a vármegye területén, a melyről Nagytószegnél emlékezünk meg. A török hódoltság alatt elpusztult. Az 1723–25. évi gróf Mercey-féle térképen Tosceek néven lakatlan pusztaként szerepel a becskeréki kerületben. Az 1761. évi térképen Teyssceek alakban szintén pusztá. A XVIII. század közepén ezt is a délmagyarországi kincstári puszták bérlo-társasága bírta bérben. A jelenlegi helység 1770–71-ben települt, Neumann temesvári igazgatósági tanácsos felügyelete alatt, a ki az újonnan települők részére 78 házat építtetett. 1770-ben már elemi iskolát is kaptak. Az újonnan települt helység *Masztort* nevet nyert. A telepesek németek voltak, a Rajna mellékéről. A község a XIX. század elején a gróf *Zichy-Ferraris* család birtokába került. 1838-ban gróf Zichy-Ferraris Ferencz, később gróf Zichy-Ferraris Viktor volt a helység földesura. Jelenleg a temesvári földbérleti és parcellázó banknak van itt nagyobb birtoka. Van a községben tejszövetkezet, gazdakör, 48-as függetlenségi kör, dalárda, önkéntes tűzoltóegyesület, népbank és *Laping* Jánosnak motormalma. A községhez tartozik Melcsina-pusztá.

Kiszombor. Marosmenti magyar nagyközség. Házainak száma 739, lakosaié Kiszombor. 4108, a kik római katolikus vallásúak. Postája, távírója és vasúti állomása helyben van. A Csanád nemzetség ősi birtoka. Az 1256. évi nemzetségi osztály alkalmával a *Kelemenösiak* nyerték. 1360 október 14-én a *Telegdyek* újra megosztottak rajta. Ekkor a falu, a hozzátartozó erdővel együtt, Tamás érseknek és öcsésének Kelemennek jutott. Kelemen utódai nemesi kúriát építtettek Zomborban, ide jöttek lakni és a családnak ez az ága a Zombori előnevet vette fel. 1536-ban még jelen-tekeny helység volt. 1547-ben Telegdy László és György birtokában találjuk, a kik a helység egy részét *Palaticsi* Jánosnak, kinek anyja Telegdy leány volt, engedték át. 1552-ben s a következő években, nagy pusztításoknak volt kitéve, úgy hogy az 1557–58. évi összeírások alkalmával a török defterdár csak nyolcz adóköteles házat írt itt össze. Mivel Telegdy György és László átpártoltak Izabellához, I. Ferdinánd király az ő részüket 1558-ban *Bélavári* Jánosnak és Telegdy Gáspárnak adományozta. 1561–64-ben Telegdy István és *Palaticsi* János voltak a földesurai. 1582-ben csupán három lakosa volt, a kik juhtenyésztéssel foglalkoztak. A század végén a falu elpusztult. Báthory Gábor fejedelem 1609-ben a hadházi hajdúknak adományozta. 1647 márczius 24-én *Kis Márton* körösszegi hajdúkapitány és fiai nyerték az erdélyi fejedelemtől. Ezek birtokukba is vették a helységet, melyet ez időtájt katolikus magyarok szállottak meg. III. Ferdinánd király azonban

1646-ban mint pusztát eladományozta Kovács János, Széll Mihály, Zólyomi György és Török Bálint szendrei katonáknak. 1655-ben a király újabb adománylevelet állított ki Krehicz Györgynek, Nagy Balázsnak és Somogyi Jánosnak, a kiket az egri káptalan még az évben itt be is iktatott. Hogy teljes legyen a zavar, Wesselényi nádor gróf Balassa Imrének is állított ki adománylevelet e helysége; 1662 október 2-án be is iktatták zombori birtokába. Ez ellen azonban a régibb birtokosok közül többen tiltakozván, a nádor kénytelen volt a gróf Balassa Imre részére kiállított adománylevelet megsemmisíteni. Balassa azonban nem hagyta magát és még 1679—80-ban is zaklatta a szegény jobbágyokat. Csak Mulykó szarvasi török parancsnok közbelépésére szüntette be zsarolásait. A törökök kiűzése után, 1701-ben, Dolny István csanádi püspök jelentette be igényét Zomborra, de eredmény nélkül. Mikor a temesvári bánság megalakult, Zombort, mely 1717-ben 15 házból állott, a csanádi tisztartásági kerületbe osztották be. 1718 őszén Pest vármegyéből 20 katolikus magyar család telepedett ide; a lakosság azonban nem bírván el a terhes adózást, tömegesen szökdösött el. 1724-ben a tetemes adóhátralékok következtében, a lakosok többi része is felkerekedett, a Maros tulsó partjára költözött. A temesvári igazgatóság, a visszaszállított lakosság fékentartására, határőrséget helyezett el a községben, melynek feladata volt egyúttal a postai szállítás fölött is őrködni. 1733-ban ismét nagy inség volt a faluban és a szökések megismétlődtek. 1737—38-ban a pestis pusztította a lakosokat. 1762-ben Csanádról 19, Nagyszentmiklósról pedig 13 család költözött ide. 1783-ban Oexel Mátyás szerezte meg, kinek fiai 1805 szeptember 27-én új adománylevelet szereztek rá. A család tagjai 1846 február 26-án legfelsőbb engedéllyel Rónayra változtatták nevüket. 1838-ban árvíz pusztította el a község határát. Az 1848—49-iki szabadságharcban a helység sokat szenvedett a szerbektől. A lakosok kénytelenek voltak Makóra menekülni s csak 1849 május havában térhettek vissza, de a helység háromnegyedrésze el volt ekkor pusztítva. 1874-ben 42 és 1877-ben 72 ház égett le a községben. Van itt négy úrilak, melyek a XIX. század ötvenes éveiben épültek s a Rónay családbeliek tulajdonában vannak. Jelenleg Rónay Jenő, Ernő, Aladár és Lászlóné, továbbá báró Gerliczy Ferencz a helység legnagyobb birtokosai. A Rónay Jenő birtokában mintegy 3000 kötetre rugó jogi szakkönyvtár, régi éremgyűjtemény van; vannak azonkívül őskori agyagedényei, melyeket az annai részben találtak. A község már 1334-ben egyházas hely volt. A hódoltság alatt is római katolikusok laktak itt, de 1650-ben nem volt plebánosuk. A törökök kiűzése után, 1722 táján, a temesvári igazgatóság ismét plebániát szervezett itt. A jelenlegi templom szentélyét még a Csanád nemzetség építtette, a XIII. században. 1744-ben kibővítették s melléje fatornyot építettek. A királyi kamara a szentélyhez épített részt 1776-ban lebontatta és a templomot újjáépíttette. 1910-ben az egész templomot megújították. Az ezredévi ünnep alkalmából a község Szent István szobrát állította fel. Van a községben gazdasági olvasókör, önkéntes tűzoltó egyesület, takarékpénztár, Rónay Ernő mezőgazdasági szeszgyára, Joó István tégl- és cserépgyára, Bódi Sándor téglagyára és Selmeczi Antal műmalma. A községhez tartozik Ladány-pusztá, Pálinkaház-tanya, Dédényszeg, Holtmaros-tanya, István-major, Kanásház, Kismajor, Kiszombori-tanyák, Kóház-tanya, Körtvélyes-tanya és Nagy-tanya. Ladány pusztá helyén a középkorban falu feküdt. E falu a Csanád nemzetség ősi birtoka volt és e nemzetség Kelemenős ága bírta, melyből Pongrácz ispánt 1247-ben iktatták e helység birtokába. Pongrácz fia Tamás ispán 1285-ben IV. László királytól megerősítőlevelet nyer e falu birtokára, 1299-ben azonban a Vaffajiaknak engedte át, azzal a kikötéssel, hogy azt bármikor visszaadni tartoznak. Az 1337-ben megtartott osztály alkalmával Telegdy csanádi érseknek és a többi Telegdyeknek jutott. 1360-ban Telegdy György és Miklósé lett. Az 1508 május 22-én Telegdy István részére kiállított adománylevel szerint is az egész helység a Telegdy család birtokában volt. Az 1550—52. évi hadjáratok alatt a török hódoltság alá került. Az 1557—58. évi török adóösszeírás szerint 14 jobbágy lakta. Ez időtájt Telegdy Miklós és Mihály, továbbá Makó László volt a földesura. Telegdy Miklós részét, mivel újhíttú lévén, Biharban a katolikusokat és a szerzeteseket üldözte, I. Ferdinánd király 1560-ban Paulóczi Sebestyénnek, Tarnóczi Istvánnak, Farkas Györgynek és Stubiczai Kelemennek adományozta. Telegdy Mihály itteni birtokait pedig, mivel János Zsigmondhoz pártolt, 1561-ben Nádasdy Tamás nádor, többek között Kerecsényi Lászlónak adományozta.

1564-ben még 21 adófizető portája volt. 1582-ben is még lakott hely volt, de 1596-ban már pusztává lett. 1750-ben már a kiszombori határhoz tartozott. *Dédényszeg* pusztája helyén a középkorban *Dédemszög* falu feküdt. E helység is a Csanád nemzetség ősi birtokai közé tartozott. Megvolt már 1256-ban, mikor a *Vajfajai*knak jutott osztályrészül. Az övék maradt 1337-ben is, mert ekkor egészben *Makófalvi* Dénes és Pál fiai kapták. 1557—58-ban a török hódoltságához tartozott és ekkor a temesvári defterdár 14 házáat írta össze. 1561-ig a falu Gyula várának tartozéka volt, ebben az évben, azonban a király törvényes birtokosának *Makó* Lászlónak visszaadni rendelte. *Makó* László 1563-ban kelt végrendeletével *Dédemszögöt* *Bessenjődi* Andrásnak hagyományozta. Ez ellen azonban *Makó* László nővére *Ilona*, fia nevében tiltakozott, de sem *Bessenjődi*, sem *Makó* *Ilona* nem jutott a helység birtokába, mert azt *János* Zsigmond 1563 augusztus 10-én *Nopsiczi Varkocs* Tamásnak adományozta. A török hódoltság alatt a *Telegdyek* is tartottak hozzá jogot. 1601-ben *Szokoli* Péter nyert rá adománylevelet, a helység azonban ekkorára már elpusztult. Valószínűleg az 1596. évi tatárdulás alatt semmisült meg. 1647 táján a kiszombori lakosok használták földjeit. 1655 június 22-én *Wesselényi* Ferencz nádor e gazdátlan pusztát *Horráth-Kissevics* György királyi titkárnak, *Csorgáll* Ferencznek és *Csór* Györgynek adományozta, 1662-ben pedig még egy adománylevelet állított ki *Balassa* Imre részére, a mi ellen azonban a korábbi adományosok tiltakoztak. A törökök kiűzése után beleolvadt a kiszombori határba. A község határában, a Maros partján feküdt a középkorban *Szilvaszegfalva*, mely eredetileg szintén a Csanád nemzetség birtoka volt. Az 1360. évi osztály alkalmával *Telegdy* Tamás érsek és öccse *Kelemen* mester nyerték. Később már nincs adatunk róla.

Tisztelt Rónay Ur!

Nagyon szeretnénk elérni, ha az Önök volt kiszombori kastélyát műemlékké vagy legalább is műemlék jellegű épületté nyilvánítanák. Így remélhetnénk legjobban megmentését és megőrzését, esetleg bizonyos helyreállítását is. Az úgy elindításához szükségünk lenne a kastélyra vonatkozó adatokra. Rónay Tiborral már felvettük a kapcsolatot, / ki egyébként a múzeumunknak ajándékozott a Barna János fele hagyatékból egy kisebb kötegni iratcsomót./ Az ő tanácsára fordulunk Önhöz, mint a Rónay család legnagyobb krónikásához, és kerjük, szíveskedjen az alábbi kérdések tisztázásával segítségünkre lenni:

1. Ki határozta el a kastély építését?
2. Szolgált-e valamilyen minta az építés alapjául?
3. Ki volt az épület tervezője? Őrzik-e még a régi építési rajzokat? Vannak-e régi képek vagy rajzok a család birtokában az épület külső homlokzatáról, belső termeiről, szobáiról?
4. Ki volt az építkezés kivitelezője? /Lehetőleg névszerint/ Külföldi vagy magyar építész vezette a munkálatokat? Hány évig készült?
5. Mikor épült, milyen alkalomból?
6. Mibe került az építése? Milyen anyagokat használtak fel, honnan szerezték azt be? Milyen különleges építési eljárásokat alkalmaztak?
7. Milyen fontosabb családi eseményeket őriznek a falak? Kik fordultak meg a kastélyban, kiknek a tiszteletére tartottak nagyobb fogadásokat? /Kormányfő, vezető politikus, közéleti vagy művészeti személy stb./
8. Mektől meddig ki volt a kastély tulajdonosa?
9. Milyen irodalmi, zenei, művészeti élet folyt a kastélyban? Tartottak-e ilyen igényű estélyeket? A családban kik foglalkoztak -akár műkedvelő formában is- irodalommal, zenével, festéssel, tudományos kutatással stb és milyen eredménnyel? /publikáció, színházi előadás stb./ A család tagjait kik festették le? Őrzik-e még a képeket?
10. Az eredeti épületen milyen átépítések voltak? Mikor? Miért? Milyen célból?
11. Az egyes termek, szobák funkciója eredetileg mi volt, és a későbbiek folyamán hogyan változott?
12. Hogyan nézett ki a diszkert, mivel volt beültetve? Ki tervezte?
13. Milyen egyéb családi hagyomány fűződik az épülethez?

Nem is merem a kérdések számát már szaporítani, nem szeretném túlságosan megterhelni, de higgye el, a tudomány számára felbecsülhetetlen értéket jelentene, ha Ön -ki egyedüli ismerője e problémának- részletes leírásával hozzájárulna a felvetett kérdések tisztázásához, különben örök homály takarhatná e vidéki viszonylatban jelentős épület régi titkait.

Rónay Tibor felbitorítására kérjük meg, szíveskedjen legőpelés céljából muzeumunknak néhány napra elküldeni az Ön által írt családi krónikát. Szeretnénk intézményünk adattárában megőrizni az utókor számára, melyet kizárólag tudományos kutatás céljából használnánk fel. Alvásáigra meghatározott ideig külön zárolt anyagként is kezelhetjük.

Bocsásson meg, hogy így ismeretlenül ilyen valóban személyes jellegű irások elkeréséig merészkedem, de Ön tudja legjobban, hogy a Rónay család irattára megsemmisült, a család múltjára vonatkozó adatok kizárólag az Ön emlékezetében él csupán tiszta formában. Ugy érzem egyedül a muzeum hivatott arra, hogy a Makó környéki pusztuló emlékeket valóban a huszonnegyedik órában összegyűjtse, és az utókor számára megőrizze. Még egyszer nagyon kérem, legyen segítségünkre, ne utasítsa el kérésünket.

Mielőbbi szíves válaszát várva előre is köszönöm szíves fáradozását.

Makó, 1964. december 16.

Tisztelettel:

Tóth
/Tóth Ferenc/
muzeumigazgató

Tek. T ő t h P e r e n c Múzeum Igazgató Urnak

M a k ó.

Maró

Polya hó 15.-én hoztam intézett levelére, csak röviden válaszolok, mert tekintettel arra, hogy 90-ik életévesem betöltöttem, a hosszú írás nehezemre esik. Tibor egy kissé tulbecsüli, a család egyes tagjairól írt és neki megküldött, életrajzokat, család történetnek nevezi. Különben is az nem abból a célból írodott, hogy nyilvánosságra kerüljön és kb. 20 év előtt történt, úgy hogy jelenleg nincs is módomban előkereni és Önnek elküldeni.

A toronyos kastélyt Rónay Mór ¹⁸¹³⁻¹⁸⁷⁰ építtette, a Bach korszak alatt, mert az előtt Nagybecskerekben szolgált a megyénél, mint al-majd főjegyző és 1848 től 1849 vége feléig, mint I. alispán. Midőn a szabadságharc összeomlásakor a tisztikarral együtt ő is lemondott, és Kiszomborra ment lakni. Abban a földszintes épületben lakott, amely a törnyos kastély felépítése után, konyha, csilédház és istálló lett.

A kastélyt -- valószínűen 1858.-ban kezdhette építeni, mert bizonyos hogy 1859 őszén lett annyira készen, hogy az év December 7.-én, az ő születése napján költöztek végleg bele.

Móricz 1842.-én nősült. Felesége ertschali Fedrigoni Alojzia /:Luiz:/ Fedrigoni Alajos cs. kir. ezredes, anyja Leuwen Julia bárónő volt. Csak 17 évi házasságuk után 1859 Julius 22.-n született egyetlen gyermekük Emil, a ki a kastélyt, atyjának 1890 Március 19.-n beköbetkezett halála után öröklte.

Hogy ki tervezte és építette, azt nem tudom, de ^{„faisvédő”} bizonyára mernök lehetett. Talán Torontál megye mérnöke, aki tisztviselő társa volt Móricznak. Torontál megye Milleniumi történetében utána lehetne nézni, de nem kem az nem áll rendelkezésemre.

Emil halála után özvegy sz. Kiriák Johanna örökölte a kastélyt, addig ^{és lánya} mig azt, Rónay Jenő nagybátyámnak 1902.-ben, ha jól emlékszem 32,000 Koronáért el nem adta. Mindaddig az kastélyos, semmi változás nem történt.

Erdőileg, a torony legalsó részén, nem volt szoba, hanem ott volt a főbejárat és a kocsibehajtó, onnan pár lépcsőn felmenve léptünk be a folyosóra. Az épület közepe táján, a folyóbalra kanyarodik és egy nagyon kiszélesedett folyosó részbe ment át, amelynek a kertre nyíló nagy ajtaja és két oldalt 2 - 2 igen magas, széles és részben színes ablaka volt, de csak szimpla. A padozata éppen olyan márvány kockákkal volt kirakva, mint a folyosó, tehát nem volt fűthető és csupán nyáron lehetett benne tartzkodni, aztán folytatódott a folyosó, egy kis töréssel tovább, a hátsó kijárat felé. Terrasz, csak az utca felé volt, amely a középső nagy teremből nyílt, de ezt soha sem használták. Ellenben a kiszélesedett folyosó ajtaja nem nyílt terraszra, hanem csupán lépcsőkre, amelyen a kertbe lehetett kimenni. Ennek a kiszélesedett folyó résznek a butorzata is, csak egyszerű kérti butorzat volt, de nyáron mindig ott tartzkodtak, mert igen kellemes hűvös volt.

1902. ében, Jenő nagybátyám, 26-éve ^{még 10-et mint Torontál} megyei szolgálat után -- amelye főispán állt végig, lemondott és népes családjával együtt, Kiszomborra költözött, a régi házban, ahol Ernő bátyja és két idős hajadon nővére, Cili és Vilma laktak, csak igen szűkösen fértek el, így ---- mivel Emil özvegye amúgy sem tartzkodott állandóan Zomboron, hanem özvegy nővérénél Temesváron, kapora jött neki, hogy Jenő bácsinak, a kastélyt eladja, viszont Jenőnek is megfelelt, mert hiszen akkor még 4 fia és 1 leánya volt, így neki nem volt túl nagy a kastély. Ő azután ---- az idő közbe tatarozásra szoruló kastélyt rendbehozta. Nagyobb átalakításokat is eszközölt. Így a torony legalsó részén volt falhajtó részt, szobának építette, a kerítésen lévő főbejáratot is megszüntette és áthelyezte a

Magyar Köztársaság

1965. február 11.

1965. február 11. évi 11. számú

a Makó felé vezető országúti oldalra. a Folyósó kiszélesedését, szobánálakította át, a két bejáratát ajtóval látta el, az ablakokra dupla ablakokat csináltatott. a kertre nyíló ajtóra is megegy ajtót tétetett, előtte pedig teraszt csináltatott, az így teremé vált helyiségbe pedig 2 igen nagy cserép kályhát állított, hogy ezáltal télen is használható legyen. Hogy a padlózat me maradt-e az eredeti márvány kockával, vagy fapadlót kapott-e, arra nem emlékszem. --- A kert Moricz idejében már fákkal és bokrokkal bő voltak ültetve, valamint a melegház is létesült és a virágágyak is létesítettek. Hamax Állandóan volt kertész, úgy hogy a kert gondozva volt.

Moricz idejében, csupán főispán korában voltak nagy fogadások és ebédek, a mikor megyei bizottsági tagok és tisztviselők vettek részt, de hogy névszerint kik voltak, azt nem tudom. Fia Emil életében --- a ki a kyszombori várakozási társ elnöke volt, többször voltak estélyek a várakozási társak számára, de én mivel gimnáziumban jártam, részint egyetemen voltam Kolozsvárt, egyen sem vettem részt így nem tudom, hogy kik voltak jelen.

De a kastély fénykora Rónay Jenő korában volt. Miután a Torontál megyei főispánágtól megvált, országgyűlési képviselő és a D.E.M.K.E. elnöke lett, a mikor igen nagy vendégjárás színe helye lett és nyaranként Tennis versenyeket, télen estélyeket rendeztek én azonban nem vettem benne részt Kolozs vármegyében szolgáltam, mint megyei aljegyző és mint Kolozs ren. tan. város polgármestere, így nem laktam Kiszomboron, csak néha vendégségbe jártam haza.

Végül felhívom szíves figyelmét Kiss Mária Hortensia kalocsai iskola nővér polgár iskolai tanár 1940.-ben "Kiszombor története" című falu tanulmányt írt, a melyet Csanád vármegyei Könyvtár, nyomtatásban kiadott, abból bővebb adatokat találhat, mint a miket én tudok adni.

Budapest II. Garas utca 7. 1965. Január 2.

Teljes tisztelettel
id. Rónay Elemér.

id. Rónay Elemér

U. i. Rónay Jenőné, nagyon szép, zongorozott és két egyforma zongora volt a nagy teremben, szorosan egymás mellett elhelyezve, a melyen 8 = nyolc kezűs klasszikus darabokat játszottak. partnerei volt, Návay Tamás és nővére Emma Földeákról és Szegedről Cziffer dr. fogorvos és felesége, a kik mind igen kiváló zongoristák voltak. Természetesen elég ritkán lehetett összehozni a 8 kezűt, de 4 kezű zongorázások gyakoriak volt.

*Teljes tisztelettel
Rónay Jenőné
Rónay Emil
Rónay Ferenc
Rónay Tamás*

A kiszombori Rónay kastély története

1964 december 9-én özv.Reicher Lászlónétól/lakása:Makó, Hold u.3/ a kiszombori Rónay kastély történetéről érdeklődtem.Reicher László-né első férje ugyanis kiszombori Rónay Endre/?/.Ő a hallottak alapján velem a következőket közölte:

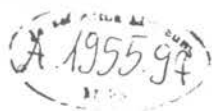
A kastély legutolsó tulajdonosa ebecki Blaskovich Péterné, Született Rónay Magda. Blaskovichné szülei a kastélyt egy özvegyasszonytól, aki szintén Rónayné volt, vásárolták. A kastélyt ennek az asszonynak a férje, vagy ennek apja építette. Ez a Rónay igen sokat utazott Olaszországban. Ekkor Triestben is megfordult. Ferenc Ferdinándnak az itt lévő miramári kastélya igen megtetszett neki. Kiszomboron a kastélyát ennek mintájára ~~építt~~ építtette. Ez feltételezések szerint 1880 körül lehetett. A toronyrészt alatt Árkádok kiképzésű feljáró volt. A kocsik behajtottak az árkádok alá, így lehetett bejutni a kastélyba. Amikor Blaskovichné szülei megvették a kastélyt, ezt az árkádost részt beépíttették, és egy különbejárású irodát készíttettek ebből. A kocsik ezután a kastély verandájánál álltak meg. Ugyanők csináltattak a kastély alatt egy alagutat, hogy az egyik szárnyból a másik szárnyba közvetlenül át lehessen jutni. A kastély tornyának utca felőli külső falán a bemélyedésben egy Mária szobor állt. A kastély kertjében volt egy háromszobás ház, amelyet a Rónay család egy férfitagja lakott.

1964 december 15-én zombori Rónay Tibornál jártam Szegeden, Pillich Kálmán utca 15.szám alatt. Tőle is érdeklődtem a kiszombori Rónay kastély után. Nagyon szívesen elmondta, amit a kastélyról tudott. A kastélyt az 1848-as forradalom után építtette/hogy mikor, nem tudta/zombori Rónay Móric. A miramári kastélynak ez csak igen silány utánzata. Rónay Móricot megválasztották Torontál vármegye főispánjává. Amikor jött hozzá a küldöttség, hogy felkérje erre a tisztségre, azt már ebben az új kastélyban fogadta, Rónay Tibor még Kiszomboron halotta egy Farkas György nevű idős embertől, aki állítólag ott volt a kastély építésénél, hogy a tornyot olyan mélyen cölöpözték alá, amilyen magas az.

Az itt leírtak annak bizonyítására szolgálnak, hogy a kastély története mennyire ismeretlen. Hiszen mindkét személy, akivel beszélgettem, családtag, és mégis aránylag keveset tudnak róla. Remélem, hogy ennek a helyi viszonylatban jelentős kastélynak a történetét sikerül majd jobban megismernünk.

Makó, 1964 december 28-án.

Török József

A kiszombori Tornyos-kastély múltja

Készítették :

*Nyári Izabella
Zatykó Zita*

Kőrösy József Közgazdasági és
Külkereskedelmi Szakközépiskola

Szeged, Stefánia 14.

Szeged, 1996.

Előszó

A hazaszeretet gyönyörű szó. Mindenkiből kiváltja a szülőhazája iránt érzett hálát, ragaszkodást. Valamiképpen tisztán akarja látni azt, hogy abban a faluban, amelyben lakik, mi volt sok-sok évvel ezelőtt. A millecentenáriumi ünnepségek is sorsunk, életünk, szülőhelyünk és egyúttal mindennapi életünk helyszínének a jobb megismerésére ösztönöznek bennünket. Örülünk, hogy a mi falunk, Kiszombor is azok közé tartozik, amelynek több évszázados múltja, hagyománya, történelmet sugalló épületei vannak.

Hol és hogyan éltek e falu jeles személyiségei, s mi maradt ebből az utókorra? Ezekre a kérdésekre kerestük a választ az írott emlékek és a ma még élő forrásközlők segítségével. Mi betekintettünk e falak közé, s a következőket sugallták nekünk.

Kiszombor és a kastély eredete

Torontál vármegye nyolc megmaradt községének egyike volt Kiszombor, a trianoni határ és a Maros közé ékelődve. Zombort egy 1247-ben kelt oklevélben Ladány határos birtokaként említik először. Egy későbbi, 1274-i oklevél szerint a falu a Csanád nemzetség Waffa ágáé. 1334-ben 15 báni pápai tizedet fizetett. Ebből következtethetünk arra, hogy ebben az időben a templom már állt, bár a falu még igen aprócska volt. 1360. október 14-én újra megosztották Kiszombort, és az a hozzátartozó erdővel együtt Tamás érseknek és öccsének, Kelemennek jutott. Kelemen utódai nemesi kúriát építettek és a Zombori előnevet vették fel. Kiszombor 1536-ban lett mezőváros, a rangot Zsigmond adományozta. 1552-ben annyira tönkrement a falu, hogy a hat évvel későbbi összeírásnál csak nyolc adóköteles házat jegyeztek föl. 1582-ben a község három lakosa juhtenyésztéssel foglalkozott. 1596-ban a település elnéptelenedése a török pusztítással vette kezdetét. 1609-ben Báthori Gábor pusztá faluként adományozta el Zombort a hadházi hajdúknak. 1647. március 24-én Kis Márton és fiai kapták meg a falut az erdélyi fejedelemtől, és katolikus magyarok szállták meg. 1717-ig több tulajdonosa is volt Zombornak, ekkor 15 házból állt és a törökök kiűzése után - 1717-ben - a temesvári bánsághoz csatolták. 1718-ban 20 katolikus család települt le. 1733-ban nagy ínség köszöntött a településre, majd 1737-1738 között pestis dúlt, ennek következtében kerültek ide ismeretlen oláhok, akik lakóházaikat itthagya Óbére

menekültek. Az 1781. évi vétel idején a Zombori birtok 1738 hold erdőt, 985 hold erdőtalajt, 106 hold utat és 5083 hold mocsaras, nádas árteret foglalt magában. A birtokhoz tartozott egy templom / l. 1. sz. melléklet / kegyúri joggal, egy romos iskola, amelynek helyén ma már park van, amelyben az iskola tiszteletére emlékművet emeltek / l. 2. sz. melléklet / , szeszfőzde / 3. sz. melléklet / szeszmérési engedéllyel, a marosi komp és a hozzá tartozó szálláshely, kocsmá, valamint 17 jobbágy- és 32 egyéb család. 1783. november 7-én királyi adományként jutott a birtokhoz Oexel Mátyás József, a Rónay család őse. Oexel Mátyás József kibérelte a nagyszentmiklósi kincstári uradalmat, és ott sörgyárat alapított. A szomszédságában lévő Zombor / Kiszombor / , Dédényszeg és Ladány nevezetű pusztává lett falvakat megvette és adománylevéllal biztosította. Ő a család kiszombori ágának vagyoni megalapítója is. 1848-ban a község lakói a szerbek elől Makóra menekültek, majd egy évvel később visszaérkezve a falu 1/4 részét találták épségben. 1874-ben tűzvész pusztított a községben. 1882 után a Rónay család ágakra való szakadásával a birtok is osztódott. Ezt a folyamatot bizonyítja a templomtól északkeletre elterülő, romantikus stílusban épült Rónay-kastély / l. 4. sz. melléklet / , amelyet Zombori Rónay Jenő / l. 5. sz. melléklet / építtetett 1897 és 1899 között és az ő tulajdonát képezte. A kastélyhoz tartozó Felszabadulás utcai magtár / l. 6. sz. melléklet / a XIX. század első felében épült, klasszicista stílusban. Az Óbébai utcai magtár / l. 7. sz. melléklet / pontosan 1835-ben épült, ugyancsak klasszicista stílusban. Ezenkívül még két Rónay-magtár épült / l. 8. és 9. sz. melléklet /. A Rónay család temetkezési helyei az 1880-1890-es években épült kripták / l. 10. sz. melléklet /.

A Rónayak

A Rónay család Komárom megyéből származik, s a XVIII. század második felében Torontál megyébe kerül. A nemesi cím megszerzője Oexel Jakab volt, aki 1714. május 10-én III. Károlytól nemesi levelet kapott. 1783. november 7-én királyi adományként Oexel Mátyás Józsefnek, a Rónay család őseinek Kiszombor község jutott. Oexel Mátyás József bárói családból származott, Aradon született 1729. február 23-án. Ő a kiszombori iskola megalapítója is. 1846. február 26-án az Oexel család tagjai a régi nemességük épségben maradása mellett az Oexel nevet Rónayra változtatták, és emellett királyi engedéllyel a Zombori előnevet kapták. A kastély és a park a köznép elől elzárt nemesi világ volt. A kastélyban a főispán / Rónay Jenő / és szerb származású felesége élt, népi nevén Rácasszony, aki az otthonában csak a cselédséget tűrte meg. Haláluk után a kastély ura Zombori Rónay Imre lett. Édesanyja Barzeczki Ella. Még három fia élt a községben: Zombori Rónay Gyula, Zombori Rónay Tibor, Zombori Rónay Aladár.

Rónay Imre a kastélyban töltötte napjait. Nőtlen volt. Tagja volt a vármegye hatósági bizottságának, a község képviselőtestületének, alelnöke volt a Délvidéki Automobil Klubnak, a Gazdasági Olvasókörnek, az Önkéntes Tűzoltótestületnek, a Vöröskereszt Egyesület fiókjának, a Levente Egyesületnek, a Délvidéki Lovasegyesületnek. Véleményünk szerint Zombori Rónay Imre aggregény léte sok kulturális programban vett részt és jelentős szerepet játszott a község társadalmi életében. Rendkívül egyszerűen öltözködött, rajongott a sportért - különösen a labdarúgást szerette - és nem csak nézte, szurkolt, hanem szívesen játszott is.

Valószínűleg ennek is köszönhető, hogy Zombornak megyei első osztályú csapata volt. Legtöbb idejét / a kulturális programjain kívül / otthon töltötte, bár néha a Dénesmajor melletti pálinkaháznál tartózkodott. Ott főzték a szeszt, ugyanis nagy cukorrépa-termelő volt. A 600 hold földjén mezőgazdasággal foglalkoztak. Az ő tanyája Ladány volt. A második világháborút otthonában élte meg, halálozási időpontját nem tudjuk, az 1950-1960-as években halt meg.

Rónay Tibor a tsz épületében lakott. Egyetlen lányát Magdolnának hívták, aki külföldön élt, s csak ritkán látogatott haza. Rónay Tibor nagyon zárkózott életmódú ember lévén a község társadalmi életébe nem kapcsolódott be. Minden vasárnap délelőtt a szentmise után a munkásembereinek 1 liter bort adott. Birtoka a Makói úton, a Maros felé terült el, ahol mezőgazdasággal foglalkoztak. Az övé volt a kőház / 1. II. sz. melléklet /. Tagja volt a vármegye hatósági bizottságának. A háború miatt a családjával Szegedre került. Halálozási időpontját pontosan nem tudjuk, Szegeden az 1960-1970-es években halt meg.

Rónay Gyula a kastélyhoz tartozó épületrészben lakott. Nem volt családja, egyedül élt. Nem érdekelte és nem is foglalkozott termelői munkával, birtokait testvérei művelték, ők felügyeltek rájuk. Ennek ellenére a testvérei gondját viselték, eltartották. Rónay Gyula művészlélek volt. Imádta a színjátszást. Remek darabokat írt. A másik hobbija a világjárás volt, bejárta Amerikát is. Nagyon értékes, több ezer kötetes, soknyelvű könyvtára volt. A 300 hold földjét a bank lefoglalta, amikor ő éppen külföldön tartózkodott.

Rónay Aladár a Gólyafészek kastélyban / l. 12. sz.melléklet / élt. Tagja volt a szegedi Árpád Szabadkőműves Páholynek. Birtokai a Kismajortól Körtéjősig terjedtek.

Rónay Magdolna báró Urbán Péter neje volt, később elváltak és összeházasodott Blaskó Péterrel. A bárói rangot továbbra is viselte. Ha eljött Zomborra, mindig a nagymamája / Barzeczki Ella / szobáját töltötte meg élettel. A vasúton túli terület az ő birtokát képezte.

A Rónay ifjak édesanyja, Barzeczki Ella 1945. körül halt meg. Amikor már nagyon idős volt, félt mindentől és mindenkitől. Mindig megkérdezte az inasát, hogy honnan jött, nem Pestről jött-e. Nap-nap után ráparancsolt, hogy jól zárja a spalettákat, nehogy valaki bejöjjön - bár akkor még nemigen voltak tolvajok a környéken.

A kastély berendezése

A Tornyos kastély nagysága lehetővé tette, hogy berendezése változatos, hangulatos és ugyanakkor kényelmes és fényűző is legyen. A saroképületben található mosókonyha, inasszoba és a szobalány szobája az akkor már megszokott berendezésű cselédszállások mintájára épült. Az épület másik végén voltak az istállók, a kocsisszoba, a középső részen a mosókonyha és a gardera - a lomtár -, valamint még három szoba és mellékhelyiségek.

„A sarkon volt a nagyságos úr, vagyis Rónay Imre szobája /1./, átellenben a mosogató és a konyha /2./. Azon felül volt a szakácsnénak a szobája, azaz a padláson. Tehát először a fürdőszoba /3./, utána Rónay Imre hálósobája, majd Rónay Imre édesanyjának a lakosztálya /4./ következett. A kastély kiugró részéig tartott a női lakosztály. Ebben voltak az illemhelyiségek /5./ is. Utána egy játéktermet /6./ rendeztek be biliárdasztalokkal. A fiatal vendégek ott szórakozhattak. Ez a terem teljesen átszelte a kastélyt. Ott voltak az ősök fényképei, amelyek a Dunántúlról kerülhettek le Nagybecskerekre, ahol a főispán, az urak apja élt.

Következett egy nagyon elegánsan berendezett szalon /7./, tükörrel, díszes fotelokkal, asztalokkal ékesítve. A kastély túlsó végén ismét Rónay Imre lakosztálya /8./ volt, ugyanis nyáron az északi, télen pedig a kastély déli részén lakott. A túloldalt - a játéktermen túl - vendégszobák /9./ voltak. A falak és a bútorkészlet azonos színűek voltak: rózsaszín, kék, piros, zöld. Létezett egy pipázó /10./

is, amelyben széles asztalok, bőrfotelek és székek álltak. Itt lehetett szivarozni, dohányozni, pipázni. A pipázóban egy falba beépített szekrény volt, ahol az összes porcelánt, evőeszközt, tálcat stb. tárolták. A kastély minden szobájában, helyiségében a földön parketta volt lerakva.”² /A kastély alaprajzát, l. 13. sz. mellékleten/.

A kastély előterét parkosították különböző fákkal: gesztenye, tölgy, fenyő. A fák között orgonasor díszlett. A parkban szép utak biztosították, hogy a saras időben is gyönyörködni lehessen. Rónay Gyulának volt egy baromfiudvara. A sarkon egy romantikus kis épület állt, amely égetett téglából készült, de olyan volt, mintha kőből épült volna. Ez az egyik oldalán nyitott volt. Itt pihentek, beszélgettek, vendégeket fogadtak. A telek túlsó oldalán a kerti munkákhoz szükséges eszközöket, szerszámokat tárolták. Melegágy, üvegház is létezett, ahol különféle növényeket - főként virágokat - tartottak. Az udvar déli homlokzatán évszázados fenyők álltak. Az északi oldal mocsári tölgyekkel volt teleültetve. A kerteket és a melegágyakat a kastély kertészei gondozták.

A kastély élete

A legfigyelemreméltóbb a Rónay Jánosné született Karátson Emilia úrnő / 1. 14. sz. melléklet / által megalapított óvoda / 1. 15. sz. melléklet / 1883-ban. A hölgy a jótékony célú előadások bevételeit toldotta meg e célra a sajátjával. Így tartotta fenn az intézményt az 1909-ben történt államosításig, amelyben két óvónő dicséretre méltó buzgósággal és szeretettel gondozta a kezdetben még 160 kis növendéket.

A kastély kulturális élete tulajdonképpen Zombori Rónay Gyula érdeme, s társadalmi tevékenységével nemcsak otthonát irányította, hanem a községet is, amelynek sorsát a szíven viselte. Ő szervezte a különböző programokat, különös figyelmet fordított a népi színjátszásra. Ezzel fogta össze a falu fiataljait. Minden ősszel és télen népi színműveket, kulturális előadásokat mutattak be. Ilyen például a Vér Judit rózsái, Az ocskai brigadéros, Az Úr keze. Ezekre az előadásokra a környékbeli arisztokratákat is meghívták.

A kastélyon belül sok ember fáradságán múlt a rend: a takarítónők, szolgák a szobák, konyhák, fürdőszobák stb. tisztaságáért, két kertész a park szépségeért felelt. Egy állandó bejárónő a mosást végezte. Az inasok az uraságok minden parancsát, kérését teljesítették. Egy kulcsárnő - Varga Eta - ügyelt a cselédek munkájára, ő volt az irányítójuk. A cselédek szigorúnak és egyben szimpatikusnak is találták. Továbbá Imre úrnak kezdetben sofőrje volt, akit később felváltott a kocsis, mivel már nem Fiáker gépkocsival, hanem lovas- vagy vaskocsival járt az úr. A

messzi birtokokon a munkásemberek, béresek, kocsisok, napszámosok százával keresték meg napi betevőjüket. A cselédeknek nem volt kötelező ruházatuk, mindenki civilben munkálkodott. A cselédek és az urak között nagyon jó viszony épült ki. Minden nap váltottak szót egymással. Zombori Rónay Imre a Balla vendéglő / a mozi épülete I. 16. sz. melléklet / kocsmájába járt szórakozni, pihenni és néha kártyázott a falu férfijaival.

A romlás folyamata

A Rácasszony halála után a kastély ura Zombori Rónay Imre lett, aki többet törődött a KAC focicsapatainak jólétével, mint a birtokkal és a tornyos kastély külső és belső állagának megóvásával. Már az ő idejében megindult az általános romlás. 1944. október 8-án Kiszombor a szovjet csapatok kezére került. A kiszombori lakosság egy bizonyos rétegében elszabadultak a szerzési és rombolási idulatok. Kifosztották az urasági épületeket, feldúlták még a kriptákat is. Elvittek minden mozdíthatót. Még ma is elég sok lakás díszei az elorzott értékek. A számukra értéktelen könyveket szétszórták a kastély körül. Többen a könyvek közül jó néhányat megmentettek.

Egy ideig még megmaradt a gyönyörű park. A kiszomboriak, főleg a fiatalok, birtokukba is vették. Ez lett a napi sétahely, itt tartották a községi ünnepeket, például a Május 1-jéket. 1948-1949 telén a község vezetése - megakadályozhatatlanul - kiírtotta a park élővilágát. Aki ellene szólt a barbár cselekedetnek, arra rásütötték, hogy védi az urak vagyonát, és visszavárja a Rónayakat! Ki merte volna akkor vállalni ezt a bélyeget? Az épületbe sokgyermekes, nagyon szegény családokat telepítettek be, akik teljessé tették a belső rombolást: eltűzeltek minden éghető anyagot / parkettákat is /, ugyanazt a helyiséget használták lakószobának és illemhelynek, stb.

Az 1953-as Nagy Imre - féle fordulat után mozgalom kezdődött a Tornyos Kastély megmentésére és kulturális célra való hasznosítására. A tanács megbízta az általános iskola akkori igazgatóját /Rácz István Pál/ és a népművelési ügyvezetőt

egy előzetes terv elkészítésével. A felmérések és a lehetséges vázlatok elkészültek, de az újból szélső balra tolódott politikai helyzet, a község anyagi helyzete, az 1956-os események véget vetettek a szép elgondolások megkezdésének.

A kastély 1957-ben állami tulajdonba került. Tulajdonosa a Mezőker / Zöldért /. A Zöldért részben raktárnak használta, részben busás bérleti díjért kiadta különböző vállalatoknak: baromfikeltető, zsákvarró stb. A falu népe úgy véli, hogy a bérleti díjakból évtizedek alatt számlálatlan millió jutott a szerencsés tulajdonos zsebébe. Ebből a pénzből Kiszombornak nem jutott semmi. Nekünk csak az egyre siralmasabb látvány a fizetségünk. Elszorult szívvel vesszük tudomásul, hogy egyre jobban és gyorsabb tempóval megy tönkre a kastély¹.

ZÁRSZÓ

Kiszombor visszakapja kastélyát

Még a falubeliek sem igen tudják, hogy a Csongrád Megyei Bíróság ítéletet hozott egy több mint két éve húzódó perben. A tét, Kiszombor kastélyának birtoklása volt. A bíróság a helyt adott a kiszombori önkormányzat keresetének, amelyet Siket István makói ügyvéd képviselt és a nemesi kúria a magyar állam tulajdona marad.

Nagy megkönnyebbülés lehet ez a lakosságnak, hiszen az igen elhanyagolt állapotú, jeles középület így jó kezekbe került.

JEGYZET

1. Kiszombor visszakapja kastélyát

Forrás: Csongrád Megyei Hírlap Délvilág, 51. évfolyam 45. szám, 1994.

február /O.T/

2. Rácz István Pál visszaemlékezése

MELLÉKLETEK

1. A templom látképe a Rónay-kastéllyal / Kiszombor, Fő tér. Forrás: Kiss Mária

Hortensia: Kiszombor története, falutanulmány /

2. Az első kiszombori iskola emlékműve /Kiszombor, Fő tér, készítette: Nyári

Izabella, 1996. /

3. Szeszfőzde / Kiszombor, Gabonakutató Intézet, készítette: Zatykó Zita, 1996. /

4. Rónay-kastély /Kiszombor, Fő tér, készítette: Nyári Izabella, 1996. /

5. Zombori Rónay Jenő, kiszombori főispán / Forrás: Kiss Mária Hortensia:

Kiszombor története, falutanulmány /

6. Rónay-magtár / Kiszombor, Felszabadulás utca, készítette: Zatykó Zita, 1996. /

7. Rónay-magtár / Kiszombor, Óbélai utca, készítette: Nyári Izabella, 1996. /

8. Rónay-magtár / Kiszombor, Óbélai utca, készítette: Zatykó Zita, 1996. /
9. Rónay-magtár / Kiszombor, Mező utca, készítette: Nyári Izabella, 1996. /
10. Rónay-kripta, sírok / Kiszombor, Köztemető, készítette: Zatykó Zita, 1996. /
11. Közház / Kiszombortól délnyugati irányban 5 km-re,
készítette: Nyári Izabella, 1996. /
12. Gólyafészek-kastély / Kiszombor, Szegedi u. 5., készítette: Zatykó Zita, 1996. /
13. A Tornyos-kastély alaprajza
Építtette: Rónay Jenő 1897-1899
Felmérés ideje: 1995
Készítette: Monostoriné Bacsó Anna
14. Karátson Emilia /Forrás: Kiss Mária Hortensia: Kiszombor története,
falutanulmány /
15. Karátson Emilia által alapított óvoda /Forrás: Kiss Mária Hortensia: Kiszombor
története, falutanulmány /
16. A mozi épülete / Kiszombor, Szegedi utca Készítette: Nyári Izabella, 1996. /

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Magyarország műemlékjegyzéke Kiadta: Építésügyi Tájékoztatási központ, Budapest, 1976.
2. Kiss Mária Hortensia Kalocsai iskolanővér polgár iskolai tanár: Kiszombor története című könyve / falutanulmány / Makói könyvnyomda nyomtatása, Makó, Megyeház utca 3. Szerkesztik és kiadják: Dr. Esperessy Kálmán és Árva János /
3. Makó és Csanád - Torontál vármegye fontosabb községei
/ Kiadta: Elek - nyomda, Kő - és könyvnyomdai műintézet, Budapest VII.
Vörösmarty utca 5. /
4. Csongrád Megyei Hirlap Délvilág
51. évfolyam 45. szám, 1994. február 23.

FORRÁSKÖZLŐK

1. Szép Ferenc

Született: 1913.

Lakcím: 6775. Kiszombor, Régi Makói út 21.

Az interjú készült: 1982. november 25., magnófelvétel

Készítette: Endrész Erzsébet tanárnő

2. Barna Gyula

Született: 1930. április 4.

Lakcím: 6775 Kiszombor, Rákóczi Ferenc utca 8/b.

Az interjú készült: 1996. július 13.

Készítette: Nyári Izabella

Zatykó Zita

3. Rácz István Pál

Született: 1923. december 13.

Lakcím: 6775 Kiszombor, Kör utca 56.

Az interjú készült: 1990.

Készítette: Kiszombor önkormányzata

4. Tóth István

Született: 1923. január 26.

Lakcím: 6775 Kiszombor, Területi Gondozási Központ

Az interjú készült: 1996. augusztus 13.

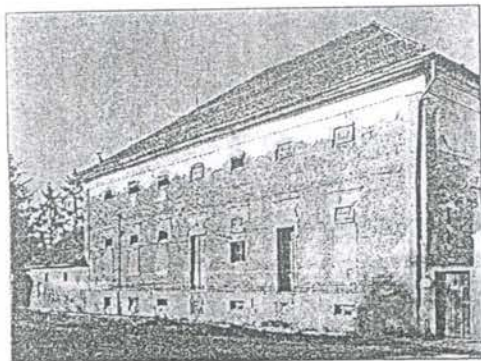
Készítette: Nyári Izabella

Zatykó Zita

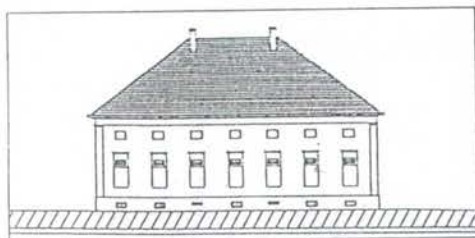
IRODALOM: Barna János 1929. 325–330. Vermes Ernő 1929. 471–480. Kiss Mária Hortensia 1940. Péter László 1986.

T. F.

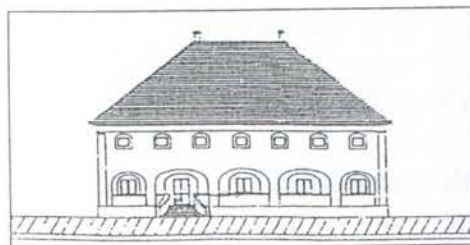
171. Kúria magtárral József Attila u. 5.
MJ. Klasszicista,
1830 körül

Kúria magtárral

Utcafront

Udvari homlokzat

Eredetileg kúriának épült földszinten lakással, a padlástérben magtárral. A vakolat nélküli utcai homlokzat fényképe jól mutatja a befalazott földszinti ablakok helyét és nagyságát. Díszítettsége szerény lehetett, a saroklizenákra és az ablakok szemöldökpárkányaira korlátozódhatott. Az udvari homlokzat már jobban ki volt dolgozva: a földszinten árkados tornác futott végig. Ennek ritmusát a nyílások szélessége határozta meg. Tengelyképlete: 1+3+1.

FORRAS: Tanulmányterv 1987.

T. F.

172. Tornynos kastély Móríc
MJ. Romantikus, 1859. Zsigmond u. 1–3.

A kastélyt Rónay Móríc (1813–1890) építette, aki Nagybecskerekén megyei al-, főjegyző volt. 1848–49-ben első alispán. A Bach-kor-

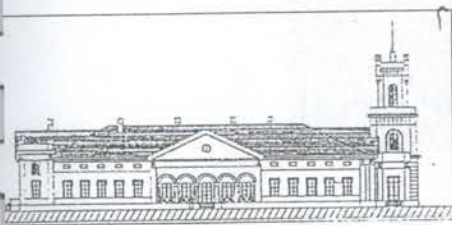

Tornynos kastély

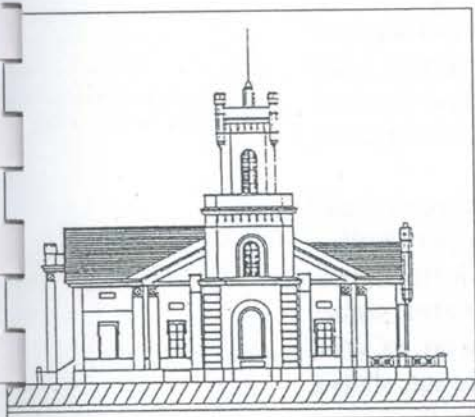
szakban visszavonult Kiszomborra, és abban az épületben lakott, amely a tornynos kastély fölépülése után konyha, cselédlakás és istálló lett. Születésnapján, 1859. december 7-én költözött be családjával az új kastélyba. 1861-ben átmenetileg újból Torontál megye első alispánja, 1867-től 69-ig ismét első alispán, 1871–73-ban főispán. 1842-ben házasságot kötött Fedrigoni Alojziával (1824–1898). 17 évi házasságuk után, 1859-ben született Emil fiuk. Ő örökölte 1890-ben a kastélyt. Halála után, 1899-ben özvegye, Kiriák Johanna lett a tulajdonosa. Sógora, Rónay Jenő (1854–1920) 1892-ben visszavonult Kiszomborra és a tornynos kastély udvari épületébe költözött, ahol Ernő bátyja két idős hajadon nővérével (Cilivel és Vilmával) lakott. Mivel özvegy Rónay Emilné többnyire temesvári nénjénél tartózkodott, Rónay Jenőnek 32 000 koronáért eladta a kastélyt. Az új tulajdonos népes családjának (négy fiú, egy leány) a kastély nem is bizonyult nagynak. Társadalmi rangjához is illett, hiszen ő is eredményes közigazgatási pályát futott be: szolgabíró Óbesenyőn (1877), főszolgabíró a törökkanizsai járásban (1880), Torontál vármegye alispánja (1886–1891), főispánja (1891–1901), Pancsova főispánja (1895–1901). 1901-től Kiszomboron élt. Modernizálta a kastélyt, korszerűsítette gazdaságát (gőzeke, gazdasági kisvasút fejlesztés). 1910–1918-ban a nagykomlói kerület országgyűlési képviselője volt. A kastély utolsó tulajdonosa Blaskovich Péterné Rónay Magda volt. A második világháború után az épületet a helyi lakosság kifosztotta, utána állaga leromlott. Az államosítás után (1950) a Zöldért vállalaté lett. Átvevőhelyként, raktárként használták.

Rónay Mórícnak Triesztben megtetszett Ferenc Ferdinánd miramári kastélya, ennek mintájára készítette el kiszombori kúriáját. Az épület tömbjéhez épült hozzá a háromszintes torony, amely romantikus fölfogásnak megfelelően bástyákkal van díszítve. Nyílászárói félkörívesek, az országút felőli fülkébe Mária-szobrot helyeztek. A torony árkados, nyitott alsó részén volt a kocsi-felhajtó. Olyan mélyen cölöpozték, amilyen a magassága. A torony földszinti sarokpillérei rusztikás kiképzésűek, az emeletiek simák. Az

épület koronázópárkánya övpárkányként a toronyt is körülfogja, az emeleti párkányok foglaltak. A nyugati homlokzat háromablakos középrizalitja erőteljesen kiugrik, lépcsőzetes attikafal koronázza, szélein bátyaoszlopokkal. A keleti front sokkal látványosabb, a középrizalit öt oszlopos, a középső oszlop szélességével arányosan tagolja a homlokzatot. Tengelyképlete: 1+5+5+1. A rizalitet timpanon zárja.

Keleti homlokzat

Déli homlokzat

A torony alól néhány lépcsőn lehetett bejutni a folyosóra. Az épület közepe táján a folyosó felé kanyarodott egy kiszélesedett veranda, ahonnan ajtó vezetett a kertbe. Az ajtó mellett jobbról és balról 2–2 magas, szimpla, színes üvegű ablak volt beépítve. A folyosó és a veranda padozata márvánnyal volt kirakva. Nem lehetett fűteni, csupán nyáron használták, kerti bútorral volt berendezve. A folyosó kis törés-

sel folytatódott a hátsó kijárat felé. Terasz csak az utca felé volt; a középső nagy teremből nyílt, de ezt sohasem használták. A kert parkosítva volt, díszfákkal és cserjékkel ültették be. Mellegházat is létesítettek, állandó kertészt alkalmaztak.

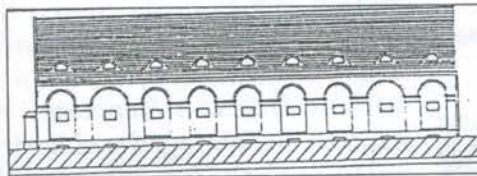
Rónay Jenő a torony alatti fölhajtót szobává alakította ki, a kerítésen lévő bejáratot is megszüntette, és a kaput áthelyezte a Makó felé vezető országút oldalára. A verandát téliesítette; kétrétegű ablakokkal, kettős ajtóval és két nagy cserépkályhával látta el. A kastély két szárnyát – a könnyebb közlekedés végett – alagúttal kötötte össze.

Rónay Mór főispánja idején a kastélyban nagy fogadások és ebédek zajlottak, de a kulturális élet fénykora Rónay Jenő korára esett. Országgyűlési képviselőként és főleg DMKE-elnöksége idején a kastély nagy vendégjárás színhelye volt. Teniszversenyeket, télen estélyeket rendeztek. Rónay Jenőné kitűnően zongorázott. A nagyteremben két egyforma zongora állt, és nyolckezes klasszikus darabokat adtak elő rajtuk. Partnerei voltak Földeákról Náray Tamás és Emma néne, Szegedről Ziffer Alfréd fogorvos.

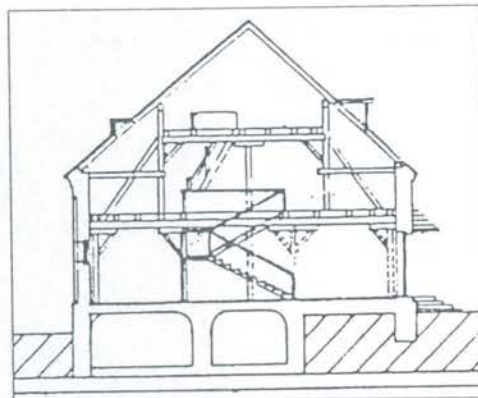
FORRÁS: JAM Adattár 132. Tanulmányterv 1987.

T. F.

173. Magtár Nagyszentmiklósi út 2–4.
MJ. Klasszicista,
1840 körül

Vakárkád soros magtár

A magtár metszete

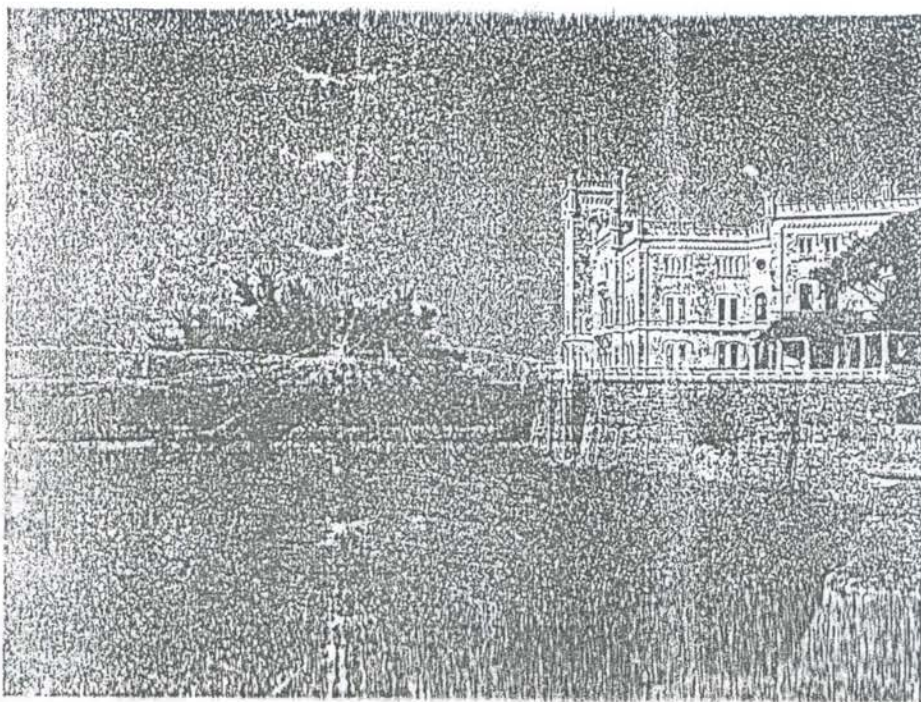
Földszintes, részben alapincézett, 33,8 méter hosszú magtár utcafrontja ív-pillérsoros. A vakárkád sor egyhangúságát a második és nyolcadik ív szélesítése töri meg. Az udvari homlokzat sem megjelenésében, sem a nyílászárók ritmusában nem követi a főhomlokzat építőművészeti igényességét.

T. F.

174. Magtár Óbékai u. 2.
MJ. Klasszicista, 1835 körül

Kétszintes magtár

Miksa főherceget (1832–1867), Ferenc József fivérét, a későbbi mexikói császárt 1857-ben kincsozték a Lombard-velencei Királyság kormányzójává. Lombardia elvesztése után feleségével, Sarolta belga hercegnővel az újonnan épített Miramare-kastélyban lakott, Triest mellett. Nemeth

Az ifjú Rudolf trónörökös.
Archiv Verlag Styria

A liberálisok ellenfelei ezúttal nem tanúsítottak akkora ellenállást, mint 1868-ban a választási törvények első vitájakor, noha a pápa megkísérelte kenyértörésre vinni a dolgot. Egy pápai enciklika harcra szólította a császárt, valamint a püspöki konferenciát, amelyet a mérsékelt Othmar von Rauscher bíboros hívott össze, az újabb törvénytervezetek ellen.

A lecsengő osztrák kultúrharc keretén belül a liberálisok harcának tulajdonképpeni próbaköve az a törvény volt, amely a kolostorközösségek külső jogviszonyait volt hivatva szabályozni. E törvény célja végső soron az volt, hogy az államigazgatás ellenőrizhesse, illetve adott esetben megakadályozhassa új rendek alapítását, illetve azok megtelepedését a Monarchiában. Ez a radikális jogszabályozás újabb lépést jelentett a központosítás irányában, hiszen az új törvény megalkotása a barokk kor megújult a központosítás és az államépítés irányában. A képviselőház az előterjesztett radikális kiegészítések nélkül fogadta el a törvényt, amelyet aztán az Urak Háza két évig elfektetett, és végül csak 1876. január 17-én fogadott el. A császár azonban sohasem szentesítette ezt a törvényt, és a belsőleg meggyengült liberális kormányzat még csak meg sem kísérelte, hogy ez a casus belli-ként felhasználja a kormány és az uralkodó közötti hatalmi erőpróbára.

A liberálisok gondolata alábbhagyott, már nem tudtak az egyház-politikai kérdésekben olyan offenzíven fellépni, mint az 1868-as kez-

MAKÓI MONOGRÁFIA
SZERKESZTŐSÉGE
6900 MAKÓ, Megyeház u. 4.
Telefon: 12-540

Ügyvendő!

Imre, a Miramare - kastély!

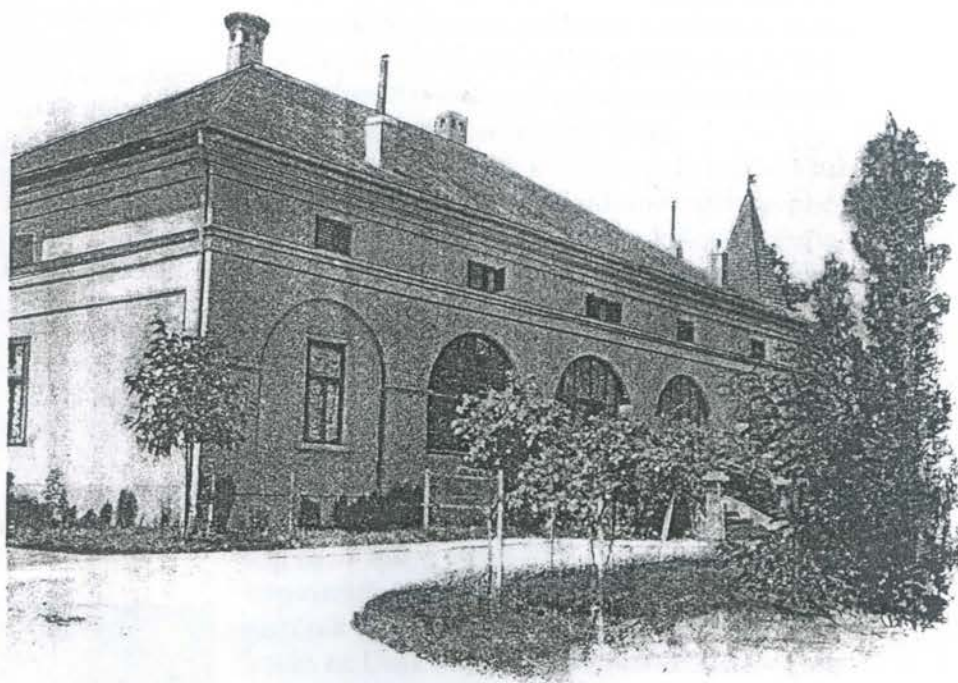
MAKÓ, 2002. aug. 2.

Élel:

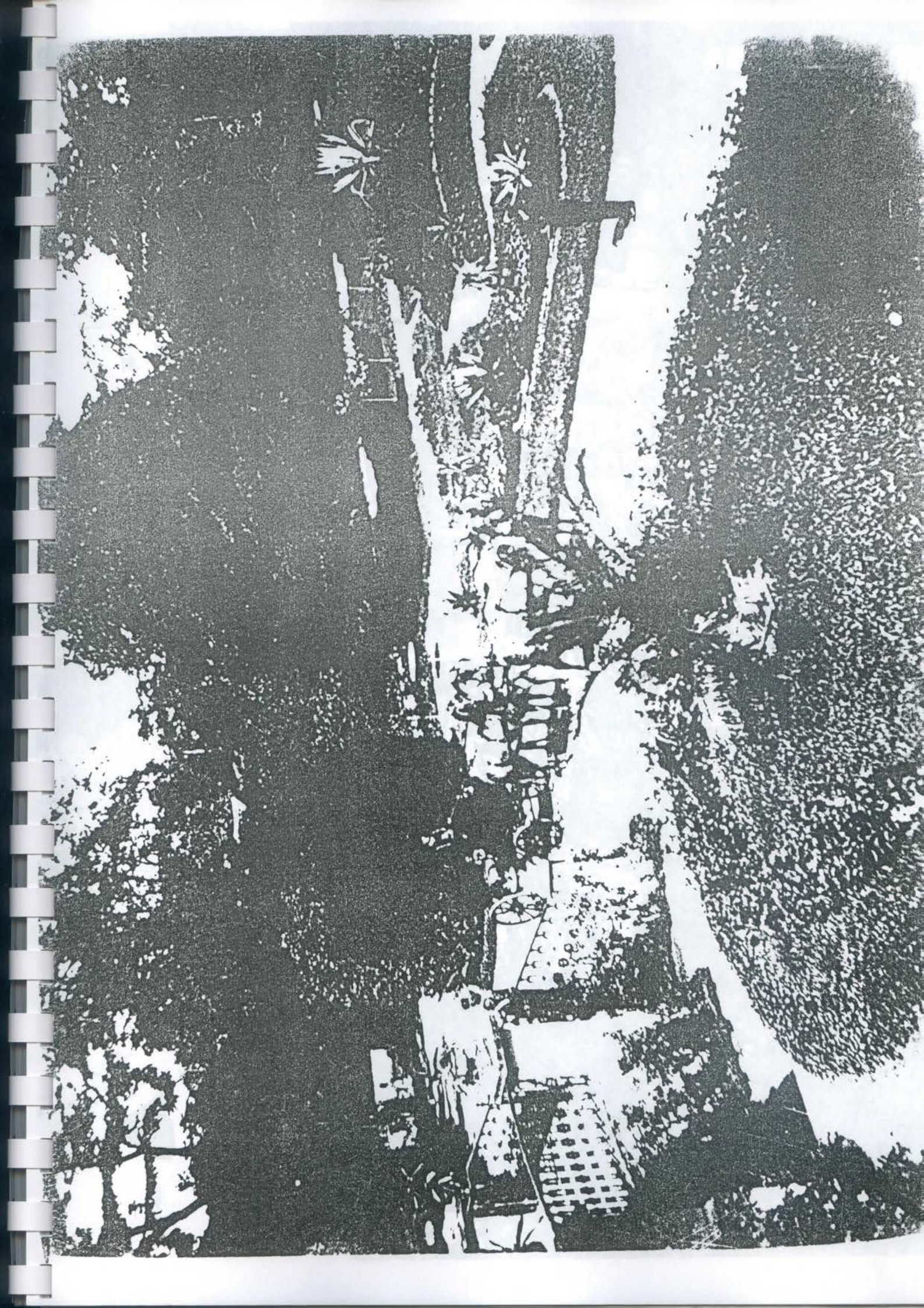
Im'

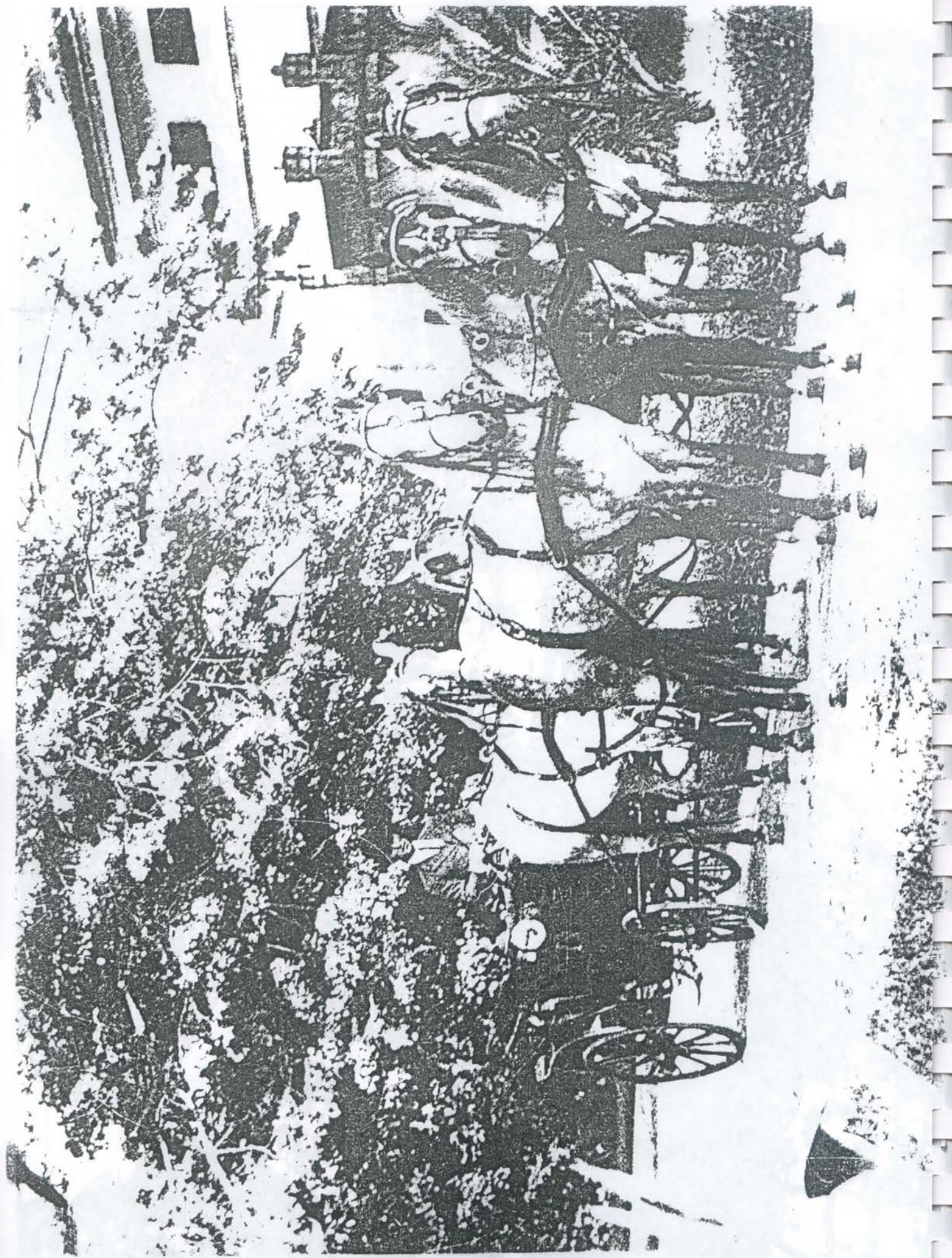

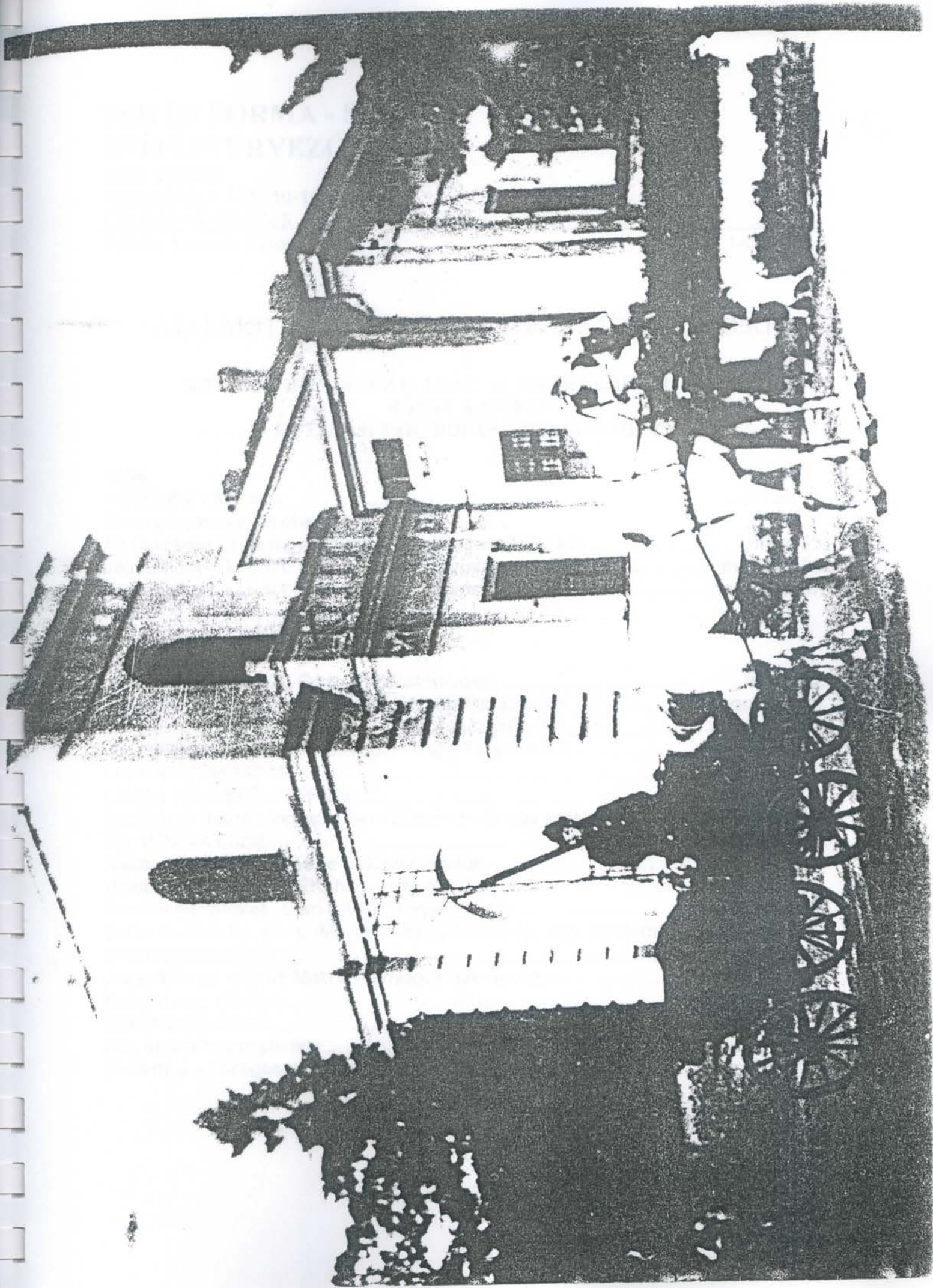
Kiszombor. — Rónay Jenő kastélya.

Kiszombor. — Rónay Aladár kurjája.

TÉR ÉS FORMA - SZEGED ÉPÍTÉSTERVEZŐ KFT.

6720 SZEGED

ROOSEVELT TÉR 10-11.

TEL/FAX: 62/550-735

Felelős tervező: Sipos György

TSZ.: 1-03/2002.

ÁTALAKÍTÁSSAL KAPCSOLATOS IRATOK JEGYZÉKE

a

KISZOMBOR, MÓRICZ U. 1-3.SZ. M 9067 MŰEMLÉKI SZÁMÚ RÓNAY KASTÉLY KUTATÁSI TERVDOKUMENTÁCIÓJÁHOZ

1956.

KÖZELBIZ határozat.....június 11.
Gazdaságossági kimunkálás
Az Országos Építésügyi Hivatal műemléki hozzájárulása.....június 25.
Jegyzőkönyv, készült: Csm-i Tanács Tervoszt.november 30.
Jegyzőkönyv, készült: Csm-i Tanács Tervoszt.december 07.

1957.

Jegyzőkönyv, készült: Csm-i Tanács Tervoszt.május 25.
Jegyzőkönyv, készült: Kiszombor Község Tanácsa VBaugusztus 12.
Kezelésbe adás, Készült: Csm-i Tanács Igazgatási O.....augusztus 21.
Jegyzőkönyv, készült: Kiszombor Község Tanácsa VBszeptember 11.
Levél a SZÖVOSZ-tól.....október 02.
Levél a FÖLDSZÖV-TERV-től.....október 04.
Munkahely átadási jegyzőkönyv Kiszombor, Rónay kastély.....október 18.
Elutasító határozat.....november 15.
Kiszombori Kastély ügyébe beszervezendők.....
Hitelbírálat – Csm-i „MÉK” hagymatároló.....november 20.
Terv-és hitelbírálat– Csm-i „MÉK” hagymatároló.....november 29.
Csm-i Tanács Ép. Oszt. /Makón visszautasított/ ép. eng. kérelem.....december 03.
Községi bizonyítvány.....december 05.
Jegyzőkönyv, készült Makón – anyagok mennyisége-.....december 16.
Bontási eng. kérelem.....december 16.
Telekkönyvi szemle.....december 17.
Adó és értékbecslőbizonyítvány.....december 18.
Határozat – közegészségügyi.....december 18.

1958.

Kivitelezési szerződés.....	január 28.
Statikai szakvélemény – istálló épület.....	március 15.
Jegyzőkönyv – bontott ép. anyag elszámolása	május 30.
Jegyzőkönyv – bontott téglá elszámolása	május 31.
Jegyzőkönyv – bontott nyílászáró elszámolása	június 11.

1959.

Műszaki átadás-átvételi jegyzőkönyv.....	augusztus 24.
Határozat.....	október 02.

1960.

Műszaki átadás-átvételi jegyzőkönyv.....	január 15.
--	------------

Szeged, 2002. október hó.

Másolat!

KÖZÜLETEKET ELHELYEZŐ BIZOTTSÁG
Budapest. V. Guszev utca 24.

Szám: 3013/1458/1956.

Tárgy: Kiszombori kastély kiutalása.

Csongrádmegyei Mezőgazdasági Termékeket
Értékesítő Szövetkezeti Központ.
Hódmezővásárhely.-

A Szövetkezetek Országos Szövetsége kérte, hogy a Csongrádmegyei Mezőgazdasági Termékeket Értékesítő Szövetkezeti Központ/Hódmezővásárhely/ részére raktározás céljára utaljuk ki a Kiszombor községben lévő, volt Rónay-féle kastély épületét. Az igényt megvizsgáltam, és meghoztam az alábbi

h a t á r o z a t o t :

A 165/1951./IX.7./ M.T. sz.rendelet végrehajtásáról szóló 12.070/1951/IX.7. O.T. sz. rendelet 6 §./1/ bekezdés b./ pontjában biztosított hatáskörömben, ugyanezen rendelet 10 §. /1/ bekezdés c./ pontja alapján igénybevezsem Kiszombor községben a volt u.n. Rónay-féle kastély épületének lakásként nem használt helyiségeit a hozzátartozó udvartérrel és azt kiutalom a Csongrádmegyei Mezőgazdasági Termékeket Értékesítő Szövetkezeti Központ /Hódmezővásárhely/ részére, raktározás céljára, meghatározatlan időre. / az épület adatai: fdszt. 27 helyiség, 930 m², padlás-helyiségek: 1100 m², 9 részes istálló 408 m², pincerész: 116 m², = 2.554 m²/.

Felhívom a Szövetkezetek Országos Szövetséget, ill. a felügyelete alá tartozó kedvezményezett szervet, hogy az épületet köteles legkésőbb 1956.szept hó 1.-ig az Országos Építésügyi Hivatal által engedélyezendő terveknek megfelelően rendbehozni s annak állammegvédéséről a továbbiakban gondoskodni, Kártalanítás megállapítását mellőzöm, mivel a kiutalt épület tudnyomórészt üres, ill. egy részét ugyanezek a SZÖVOSZ. felügyelete alá tartozó fmsz. használja.

I n d o k l á s :

Igy határoztam, mert az épület hosszabb idő óta állandó használó hiányában a fokozatos pusztulásnak van kitéve. Mivel semmiféle közületi szerv az épületre igény nem jelentett be - kedvezményezettten kívül - az épület állagának megóvása és a megfelelő hasznosítás érdekében nem látom akadályát a kiutalásnak.

Az épületnek a Csongrádmegyei Mezőgazdasági Termékeket Értékesítő Szövetkezeti Központ részére történő kiutalása ellen az Országos Építésügyi Hivatal műemléki szempontból kifogást nem emel. Kikötése azonban az, hogy kedvezményezett az átalakítási terveket a 13/1949/ tvr. 18 §.-a értelmében engedélyezésre a Hivatalhoz mutassa be. A SZÖVOSZ. közlése szerint a községi tanács VB. az épületnek raktár céljára történő hasznosításához hozzájárult.

A határozat ellen annak kézhezvételétől számított 15. napon belül a Közületeket Elhelyező Bizottsághoz címzett és ugyanott benyújtandó, halasztó hatályal nem bíró fellebezésnek van helye.-

A határozatot kapják:

- 1./ Szövetkezeti Országos Szövetsége, Bpest, V. Szabadság tér 14.sz.
- 2./ Csongrádmegyei Mezőgazdasági Termékeket Ért. Szövetkezeti Központ, Hmvh
- 3./ Csongrádmegyei Tanács VB. Igazgatási Osztálya /Hódmezővásárhely/ azzal, hogy a határozatról a községi tanács VB-t értesítse.
- 4./ Áruraktározási Hivatal, /Budapest,/ tudomásulvétel végett.

Budapest, 1956. jun.11.

Harsányi Zoltánné sk.
főtitkár.

Hódmezővásárhely, 1957. nov. 26. Csongrádmegyei Mezőgazdasági Termékeket Értékesítő Szövetkezeti Központ
Másolat hitelül: Gulyás Anna
adm. Hódmezővásárhely

Gazdaságossági kimunkálás.

a kiszombori volt Rónay-féle kastély hagymaraktárrá történő átalakításához.

A kiszombori Rónay-féle kastély évek óta ki van téve a rongálódásnak, a megmozdítható és elvihető nyílászóró szerkezeteket és padozatot az évek folyamán a kastély egyes részei önkényesemelfoglaló lekők állandóan rongálták, és feltűszeltek. A kastély állaga jelenleg olyan állapotban volt, hogy pár év alatt összedüléssel nyíogatott. A tetőzet sok helyen beszakadva, a csapadék ezeken a helyeken befolyt és a födémek is sok helyen teljesen elkorlasztotta. A kastély az utóbbi évek folyamán igen sok gázdat cserélt és igen sok igénylője volt, de az állag megóvásával senki nem törődött, és Kiszombor Község egyik régi problémája volt, a kastély megmentése. Tekintettel arra, hogy a kastély műemlék jellegű, a külső homlokzati rész a műemlék jelleg megőrzésével lesz rendbehozva.

történő

A kastély hagymaraktárrá átalakításával cca. 150 vagon hagyma tárolását teszi lehetővé. A makói közretben vállalatunk raktárak szempontjából nagyon szűkös van. És így kénytelenek vagyunk a felvásárolt hagyma nagyrészt szabadtéren vagy teljesen nyitott színek alatt tárolni.

A kiszombori raktár megépítésével az alábbi megtakarításokat érhetjük el:

150 vagon vöröshagyma tengelyfuvar különbözetből adódó megtakarítása évekként	4 Ft/q.	60 /m Ft.
---	---------	-----------

30. ezer db. zsák használódása folytán megtakarításunk kb	2 Ft/zsák.	60 /m Ft.
---	------------	-----------

2 % minőségi értékcsökkenés, az áru 3 szori mozgatása miatt 150 vg. után 300 q. á:	150 Ft	45 /m Ft.
--	--------	-----------

3 % káló mely abból adódik, hogy a hagymát szabadtéren és nyitott színekben tároljuk, mely által a romlási kiesésünk 450 q. á: 150.- Ft-al		67 / m Ft.
--	--	------------

100 vg. export minőségű hagymát tudunk külföldre vinni, ha átvételkor végleges helyére betároljuk a hagymát, ugyanis a hagymának nyugati piacra történő eladásra a hagyma szedésekor nem kivitelezhető, ellenben a téli hónapokban január- március hónapokban igen keresett cikk és a belföldi és export árdiferencia 25.- Ft./q.		250 /m Ft.
---	--	------------

1 évi megtakarítás összesen:		482 /m Ft.
------------------------------	--	------------

=====

A hagymaraktár teljes kivitelezési összegét cca. hat év alatt vissza tudjuk fizetni, a megtakarításból.

Csongrád megyei
Mezőgazdasági Termékekért Értékesítő
Szövetkezeti Központ
Hódmezővásárhely

Regőczy István
igazgató.

Sztancsu István
tervező.

M á s o l a t

146/11/30/1956. ORSZAGOS ÉPÍTÉSÜGYI HIVATAL
Budapest V., Guszev-u.24.

Tárgy: Kiszombori V.
Rónay-kastély

dr.Dercsényi/MFné

Földművesszövetkezeti Tervző
Vállalat,

B u d a p e s t

Bp.1956.jun.25.

Közlöm, hogy a tárgybeli műemlékjellegű épületnek a bemutatott tervek szerinti helyreállításához /átalakításához-tatarozásához/ a 13/1949.E.T.sz. törvényerejű rendeletben előírt műemléki hozzájárulást megadom az alábbi feltételekkel:

A munka során az Építészeti Tanács 00024/8/1954.sz. határozatával jóváhagyott "Műemléki és városképi jelentőségű házak tatarozása" c. utmutatóban foglaltakat be kell tartani.

Az összes homlokzati részleteket és eredeti ablakokat, eredeti részleteiknek megfelelően kell helyreállítani. A belsők új födémmel, alacsonyabb magasságban megoszthatók. A helyiségek alaprajzi diszpozíciója megváltoztatható. A sérült előlépcső helyreállítása nem kötelező. Az ablakok egy részét befalazhatják. Az épületben lévő gipsz és öntöttvas, valamint más anyagból készült díszitményeket meg kell őrizni, ill. ki kell egészíteni.

Az épület fűtését megoldó kémény kérdését az összes építési tervvel együtt pótlólag jóváhagyásra meg kell küldeni.

A tervek 1 sorozatát tervtárunk részére pótlólag meg kell küldeni.

Fentiekről: Szövetkezetek Orsz. Szövetségét /Beruh.ösztt./
Makói Járási Tanács V.B.-ot egyidejűen értesitem.

Budapest, 1956. június 25.

P.H.

dr. Dercsényi Dezső s.k.

A másolat hiteles:

FÖLDMŰVÉSSZÖVETKEZETI
ORSZÁGOS ÉPÍTŐ-, SZERELŐ- ÉS TERVEZŐ VÁLLALAT

Csongrádi Vei Tanács VB.
II. Terve tállya,
Hódmezővásárhely.

Tárgy: Kiszombori volt Rónai
féle kastály átalakit
munkáinak tervfelülviz-
ta.

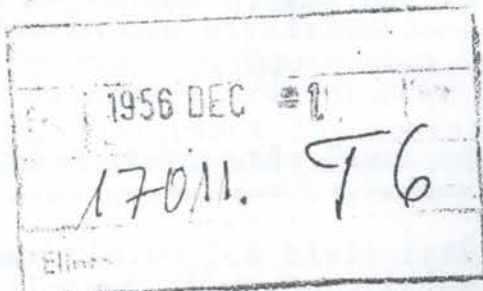
Melléklet: 1 db.

Szám: 58-10/24/1956.
Előadó: Bérczi Gy. *T. Gy.*

Csm. Mezőgazdasági Termékeket
Ertékesítő Szövetkezeti Központ,
H e l y b e n .

Mellékelten megküldjük a f. hó 30.-án megtartott tervfelülbírálatról a
jegyzőkönyvet.
Kérjük intézkedésük megtételét.

Hódmezővásárhely, 1956. november hó 30.

Vad Ferenc
oszt. vez. h.

J e g y z ő k ö n y v . -

Felvétetett Hódmezővásárhelyen 1956. évi november hó 30. napján Csongrád megye Tanácsa VB. II. Tervosztály hivatalos helyiségében.

Tárgy: Csongrád megyei Mezőgazdasági Terményeket Értékesítő Szövetkezet Központ használatára átalakítandó Kiszombor községben volt Rónay kastély műszaki terveinek felülbírálata.

Jelen vannak: Csongrád megye Tanácsa VB. VKG. Osztálya részéről Koncz Péter, Csongrád megye Tanácsa VB. II. Tervosztály részéről Bérczi Gyula, Csongrád megyei Járványügyi Állomás részéről dr. Ocsovszky László, Kiszombor község részéről Szikura György.

Szabályszerű meghívó ellenére nem képviseltette magát az építtető, a Megyei Tűzrendészeti Hatóság és az I. foku Építési Hatóság. A Bizottság felhívására az építtető kérte a felülbírálat elnapolását, mivel sem a tervező, sem az építtető nem tudtak képviseltetni szakszerveivel magát. Ezen kérelmét telefonon közölte.

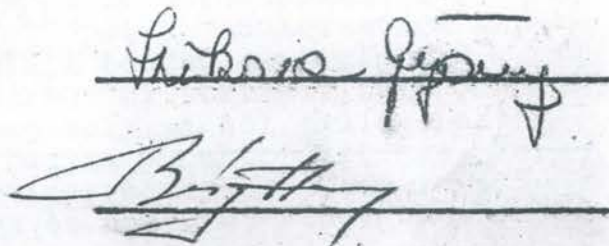
A Bizottság elnapolta a felülbírálatot 1956. évi december hó 7. napjára azzal, hogy ezen jegyzőkönyvet a Megyei Tanács Tervosztálya megküldi az építtetőnek és felhívja építtetőt, hogy a jelzett időpontban biztosítsa tervező jelenlétét /: Földműves Szövetkezeti Tervező Vállalat Budapest, Sztalin út 54-56. sz.:/ A tervbírálat időpontja délelőtt 9 óra kor veszi kezdetét és amennyiben ezen időpontra a tervező és építtető nem jelenik meg, úgy napirendről tárgyi munka le lesz véve. Továbbá felhívja a Bizottság az építtetőt figyelmét arra, hogy egy teljes tervsorozatot, beleértve a statikai és épületgépészeti terveket is, - pótlólag csatoljon be december hó 6. napjáig a Megyei Tanács Tervosztályára a tervbírálat eredményességének érdekében.

Csongrád megye Tanácsa VB. képviselői legnagyobb mértékben támogatni kívánják a szóbanforgó épület állagának megóvását és ennek érdekében regaszkodnak ahhoz, hogy a tervező jelenjen meg az elkészült tervének ismertetésekor.

Már a jelen bírálatunk során észrevételezzük a toldalékpépület megtervezését tekintettel arra, hogy műemlék jellegéből az épület veszít egy ilyen szárny kialakítása esetén, s felkérjük a tervezőt, hogy a már általa jelzett műemlékbizottságtól beszerzett okmányt az épület átalakítására vonatkozóan szíveskedjen bemutatni december hó 7. napján a Bizottság előtt.

Kmft.

készült Csm.Tanács VB.II.Tervosztály hivatalos helyiségben 1956.
december hó 7-én.

Tárgy: Kiszombori kastély átalakítási terveinek felülbírálat.

Jelen vannak: A mellékelt jelenléti ívben aláírt hatóságok és szervek,
jelenléti ív a M.Tervosztály az eredetben csatolva.

Mezőgazdasági Értékesítő Szövetkezeti Központ benyújtta a Földműves-
szövetkezeti Tervező V. által készített Kiszombori kastély átalakítási
terveit felülbírálatra.

A bizottság a bemutatott terveket érdemben tárgyalni nem tudja az alant
felsorolt hiányosságok miatt. A beküldött terveket a M.T.Tervosztálya
visszaadja az építtetőnek azzal, hogy a szükséges okmányokkal, adatokkal
egészítse ki és újra küldje be bírálatra.

- 1./ Az építtető hivatalosan igazolja a tulajdonjogot /telekkönyvi hiteles-
mény/ Felhívja a bizottság az építtető figyelmét, hogy csak abban
az esetben javasolja a beruházás elvégzését, ha az érintett ingatla-
nok a Mezőgazdasági Értékesítő Szövetkezet tulajdonában vannak.
- 2./ A bemutatott alaprajzi elrendezésnél már most felhívja a bizottság
a tervező figyelmét, a bizottság szerint nem helyes kazánbazi el-
rendezése.
- 3./ Az építtető egészítse ki a terveket a szükséges gépészeti tervek-
kel, valamint az esetleges technológiai tervvel.
- 4./ Az építtető mellékelje a szociális épület elbírálásához szükséges
terveket. Itt felhívja a figyelmét a külső közmű tervekre is.

A felsoroltak alapján a bizottság a terveket az építtető megbízottjának
visszaadta, aki a terveket átvette.

K.m.f.t.

Szikora György sk.
Koloszi Benedek s.k.
Krasznai Konrád s.k.
Bérczi Gyula sk.

Balázs István sk.
Dr.Ocsovszky László sk.
Mészáros Gábor sk.
Földényi Sándor sk.

Prohászka József sk.
Gajdos Dezső sk.
Bódi Kálmán sk.

A másolat hitelesül. 1957.XII.3

FWSz

ORSZÁGOS ÉPÍTÉSZETI ÉS TERVEZŐ KAMARA
Budapest, VII., Tanács körút 1

J e g y z ő k ö n y v

Elkészült Hódmezővásárhelyen 1957. év május hónap 25-én Csongradmegye Tanácsa V^d. Terv felülbíráló és véleményező ülésén.

Jelen vannak: Jelenléti iv szerint.

Tárgya: Kiszombori /volt Rónai/ kastély átalakítása hagymaraktár céljára történő átalakítás kiviteli tervdokumentációjának véleményezése.

A Mezőgazdasági Értékesítő Szövetkezeti Központ a Földművesszövetkezeti Tervező Vállalatot azzal bizta meg, hogy készítsen Kiszombor községben meglévő kastélyépület átalakítására kiviteli tervet. A kiviteli tervben legyen kidolgozva, hogy 100-120 vagon hagymatárolása a szóbanforgó épületbe biztosítható legyen. Jelen eljárás során a bizottság a programot nem bírálta. Bizittságnak nem is lett bemutatva az építettő megbízottjának közlése szerint a SZÖVOSZ Beruházási Osztálya hagyta jóvá a programot.

A Tervező Vállalat képviselői ismertették az elkészült kiviteli tervet közölték azt is, hogy még 1956. évben a Műemlékek Bizottságának Titkárságának a tervet bemutatták és azt jóváhagyva aláírásukkal az illetékes szervek aláírták. A Tervezőnek a tervezési műveletnél különös gondot kellett fordítani arra körülményre, hogy az épület műemléke megmaradjon, tekintettel arra, hogy az épület átalakításának megelőző jogi eljárása során a közületeket elhelyező bizottság határozatilag kimondotta, hogy a kedvezményezett az átalakítási terveket a 13/1949. TVR. értelmében be kell, hogy mutassa az előbb említett bizottsághoz, illetve hivatalhoz, továbbá pedig az épület műemlék jellege nem változhat meg. A tervdokumentáció bírálatánál a Megye Tanács képviselői az építettőt felhívja arra a körülményre, hogy a tervező által bemutatott tervdokumentáció végösszege meghaladja a 2.600.- /m Ft-t és emiatt a beruházási értékhatározatról szóló 2112/1955. Mt.H. számú határozat szerint a kereskedelmi jellegű beruházások a tárolási és forgalmi jellegű beruházások esetében értékhatár tekintetében 2.500 /mFt, emiatt a 12/1956. OEH. számú határozat értelmében a tervezési műveletet kettő ütemben kellett volna lebonyolítani, jelen esetben pedig csak a kiviteli tervek lettek bemutatva.

A tervdokumentáció kidolgozásánál a tervező a meglévő földemet teljesen elbontja és helyette két új földemet építve vasbeton mestergerendákban kötő előregyártott EPI gerendák alkalmazásával. Elrendezésileg a tervdokumentációt a bizottság elfogadja, a válaszfalak kibontásával észrevételt nem tett, tekintettel arra, hogy tervező közölte, hogy a tervezési művelet során statikai számításuk során elvégzése után nyert kialakítást a jelenlegi megoldás és a vállalat az általa szolgáltatott tervekért kötelezettséget vállal. A tároló épület /kastély/ tulajdonképpen a hagyma tárolására, valamint tartósítására lesz hivatva és emiatt megfelelő hőkezelésről kell gondoskodni, amely úgy van megtervezve, hogy a kastély épülettől külön nyert megépítést 1 db kazánház, hozzátartozó füst elvezető csatornával, és megfelelő huzatu és magasságu körkeresztmetszetű kéménnyel. Az átalakított kastélyépület tetőszerkezete jelenlegi struktúrájában marad, ez vonatkozik az épület homlokzatára is, kivételt képez az udvar felőli bejárat felüli lépcső és megfelelő rampa nyer kialakítást és ezen a rampán keresztül történik tulajdonképpen a betárolás, a betárolás után az átvevő helyiségből nyíló elektromos teherfelvonó segítségével megy fel a hagyma a rakterületekre. Perspektivikusan előirányozta a tervező, hogy iparvágány bekötési lehetőség is biztosítva látszik, de ezen tervben ez nem nyer kidolgozást.

is alátámaszsa a bizottság megyei képviselőnek észrevételét, mely szerint tervfeladati síkon vált volna szükségessé a művelet kidolgozása az értékhatár miatt.

Az épület műemlék jellegűvé való kitatarozása költségvetésben szerepel. A létesítmény technológiai leírása a bemutatott tervekben nem szerepel, így tulajdonképpen technológiailag a létesítményt átvizsgálni nem tudtuk, a tervező kartárs közlése alapján tudomásulvettük, hogy a makói hagymaraktárak technológiája alapján készült a jelenlegi tervezési művelet, mivel ezen hagymaraktárakat is a Földművesszövetkezeti Tervező Vállalat tervezte, és szükségtelennek tartotta ennek kidolgozását.

Ezzel kapcsolatban a bizottság tovább tanulmányozta a tervdokumentációt, megvizsgálta a tárolás biztosítására szolgáló hőkezelés tervének minőségét itt észrevételezte, hogy a tárolt hagyma mennyiségen technológiai terv ismerete nélkül nem látja biztosítottak, hogy a 30 o, utókezelés minden egyes hagymára feltétlenül kiterjed. A jelenlegi rak-tározási forma szerint ugyanis nem tudtuk egyértelműen megállapítani azt, hogy a tárolás hogyan történik, amiatt feltétlenül felhívjuk az üzemeltető figyelmét, a tárolásnál feltétlen fokozott gondot fordítson a hő-kezelésre, annak szabályozására, illetve a hagymák tárolására.

A kazánház távolsága miatt a bizottság aggályát fejezte ki, hogy meglehetősen költséges, de a tervező véleménye szerint más lehetőség nem volt lehetséges, mert az épület műemlék jellegét nem lehetett volna biztosítani, ha magába az épületben nyert volna elhelyezést a kazánház, a magas kémény építés miatt. A tervező ismertetette a gépészeti terveken a vízellátási és szennyvíz elvezetés megoldását, a bizottság véleménye szerint a megoldás elfogadható, az építési engedély kiadásánál azonban az építési hatóság köteles az előírásokat betartani és kiterjedő figyelemmel részproblémákat felülvizsgálni a szükséges szakközgek bevonásával, /Tűzrendészeti, közrendészet, egészségügyi hatóság/ már most kikötik azonban, hogy a víztárolóra az áram kimaradásx lehetőségének figyelembe vételével egy szabványosított előírásnak megfelelően nyerjen kialakítást storkapcsoló, felszálócsővel 110 m szabályos előírásnak megfelelően

További kikötéseket nem eszközöl a bizottság, tekintettel arra, hogy feladata jelen esetben csak véleményezés volt, amennyiben építési munkálatok megkezdődnek, ugyis szükségessé válik az építési engedély kiadása, mely feltétlenül elengedhetetlen, hogy egyidőben történjen a telepengedélykérréssel, mely az 52600/1948. Ip. számú rendelet szerint kell eszközölni és ez alkalommal a hatóságok észrevételeiket kikötik. Természetesen megállapítás nyert jelen eljárás során, hogy a telek és rajtalévő épületek állami tulajdonban vannak és az építési engedély megszerzése feltétlenül akkor érvényben lévő engedélyeket kell betartani, hogy esetleges terület hozzájárulási engedélyt a felhasználásra vonatkozóan be kell szerezni az illetékes szervektől.

A tervet a jelen bizottság elfogadhatónak találja, a kivitelező vállalat különben ugyis azt részlettervek tekintetében felülbírálja és jelen eljárás során erre külön nem térünk ki.

Jelen eljárás során megállapítást nyert az is, hogy a KÖZELBIZ 3.13/1458 1956. számú határozatával ki ejezetten kitért arra, hogy az épület lakásként nem használt helyiségeit utalja ki az átalakításra és használatra.

Járási Tanács nyilatkozata értelmében az épületben több lakó lakik, igaz ugyan, hogy szabályszerű kiutalással nélkül költöztek be, lakbért nem fizetnek, az épület állapota jelenleg rendkívül elhanyagolt, az épületnek gazdája nincs, az épület felújítási hányadának befizetése bizottság előtt ismeretlen és ezen épület további ilyen állapotban való hagyása komoly népgazdasági károkat jelent.

Le kell szögezni azonban azt, hogy az üzem jellege nem engedi meg, hogy a telken belül személyek lakjanak.

Továbbá kiköti az Egészségügyi hatóság azt is, hogy a melléktermékek tárolására tároló épüljék. Egyébként építési engedély kiadásakor külön ki fog térni.

k,m,f,t.

Kubicsek László s.k. Kolozsi Benedek s.k. Dr Huszár Lajos s.k.
Tűzrendészeti hatóság Makói Járási T.Ip.o. KÖJÁLL

Májer István sk. Krasznai Konrád s.k. Prohászka József s.k.
FSz.O.Ép.Terv.V. Fmsz.O.Ép.terv.Váll Megyei Építési Oszt.

Gajdos Dezső s.k. Bérczi Gyula s.k.
Csmi.MÉK Megyei Terv.Osztály.

A másolat hiteles

1957. XII. 3.

FMSz *Krasznai Konrad*
ORSZÁGOS ÉPÍTŐ SZERELŐ- ÉS TERVEZŐ VÁLLALAT
Budapest, VII., Tanács körút 1

Másolat!

Jegyzőkönyv.-

Készült a Kiszombor Község Tanácsa Végrehajtóbizottságának hivatalos helységében 1957. évi augusztus hó 12.- napján.-

Jelen vannak: A Csongrádmegyei MEK. Központ, Hódmezővásárhely Kirendeltsége részéről: Csala Ferenc műszaki ellenőr, a Kiszombor Község részéről: Vass Mihály VB. elnök, és Matusa István VB. titkár.

Tárgy: A kiszombori Rónay kastély átvétele, illetve átadása.

Fenti bizottság a helyszínen megjelenvé, megállapította, hogy a kastélynak több mint 50 %-a részben takarmány tárolásra, részbe pedig önkényesen beköltözött lakók által elfoglalt.-

A mellék épületekben csak egy önkényes bérlő van beköltözve.- Aminek nagyobbik része üresen rendelkezésre áll.-

A MEK. Központ kiküldötte kéri a Tanács Végrehajtóbizottságot, hogy ugy a SERNEVÁLL-nak, mint az önkényesen beköltözött bérlőnek utaljon ki helységeket és a bérlőket szállítsa fel, hogy legkésőbb szeptember hó 1.-ig az általuk használt lakrészeket ürítsék ki és adják át.-

Kiszombor Község Tanácsa Végrehajtóbizottsága a Csongrádmegyei Tanács VB. III. Igazgatási Osztály /Hódmezővásárhely, 1957. évi március hó 14.-én kelt rendelkezésére a Kiszombor Községben lévő 4865. tkv. betétbe és a mai napon kezelésben átadja a Csongrádmegyei MEK. Hódmezővásárhelyi Központjának raktárépület céljára.-

A Csongrádmegyei MEK. Központ kiküldötte a jelzett házingatlant a helyszínen megtekintve további használatra átveszi.- Egyidejűleg a szóbanforgó épület és beltelek nyilvántartási lapját megőrzésre átveszi.-

Az épület áll jelenlegi állapotának megfelelően három részből.

- 1./ Kastély épület, melyerősen rongálódott.
- 2./ Gazdasági épület, mely már alakítás alatt áll.-
- 3./ Műszaki épület /volt garázs/ elhanyagolt állapotban.-

A Községi Tanács Végrehajtóbizottságának további kérése az, hogy a nyári időszaknak megfelelően a terényszobát minden évben legalább 2 és fél hónapi időtartamra a MEK. Központ biztosítsa tűzfigyelő szolgálat céljából.

A Községi Tanács VB. általa használt teraszszobát - a használat idejét figyelembevéve minden évben tatarozza és a szükséges belső karbantartási munkálatokat meszelés, lépcsőzet javítást, elfogja végeztetni.

A jegyzőkönyv hangos diktálás után jóváhagyólag aláírtuk.-

A jegyzőkönyvből kapnak:

- 1./ A Csongrádmegyei Tanács VB. Igazgatási Osztálya, Hódmezővásárhely.
- 2./ A Csongrádmegyei MEK. Központ, Hódmezővásárhely, /4 példányban./
- 3./ A Községi Tanács VB. irattározás végett.-
- 4./ Járásbíróság, mint Telekkönyvi hatóság, Makó az ingatlan kezelőjében történt telekkönyvi átvezetés végett.-

P.H.

Csala Ferenc sk.
MEK. Közp. műszaki ellenőr.

Vass Mihály sk.
VB. elnök.

Matusa István sk.
VB. titkár.

Hódmezővásárhely, 1956. nov. 26.

Másolat hitelűl: Gulyás Anna

Mezőgazdasági Pénzügyi Ügyek
P.H. Hódmezővásárhely

J E G Y Z K Ö N Y V.

Készült a Kiszember Község Tanácsa Végrehajtóbizottságának hivatalos helyiségében 1957. évi augusztus hó 12. napján.

Jelen vannak: A Csengrádmegyei MEK. Központ Hédmezővásárhelyi Kirendeltsége részéről: Csala Ferenc Mészaki Ellenőr, a Kiszember Község részéről: Vasa Mihály VB. elnök és Matuzska István VB. titkár.
Tárgy: A kiszemberi Rónai főle kastély átvétele, illetve átadása.

Fenti Bizottság a helyszínen megjelölve megállapította, hogy a kastélynak több mint 50 %-a részben takarmány tárolásra, részben pedig önkényesen beköltözött lakók által elfoglalt.

A mellék épületekben csak egy önkényes bérlet van beköltözve. Aminek nagyobbik része üresen rendelkezésre áll.

A MEK. Központ kiküldöttje kéri a Tanács Végrehajtóbizottságát, hogy úgy a BÉRHÉVALL. nak, mint az önkényesen beköltözött bérletsek tulajdonosai helyiségeket és a bérletet szállítson fel hogy legkésőbb szeptember hó 1-ig az általuk használt lekrémeket ürítsék ki és adják azt át.

Kiszember Község Tanácsa Végrehajtóbizottsága A Csengrádmegyei Tanács VB. III. Igazgatási Osztály / Helyhely / 1957. évi március hó 14. -án kelt rendelkezésére a Kiszember Községben lévő 4865. t. sz. be-
tétbör-és 1446/2 hrszám alatti beltelkes háningatlant / Rónai főle kastély épületet a mai napon közelében átadja a Csengrádmegyei MEK. Hédmezővásárhelyi Központjának raktárépület céljára.

A csengrádmegyei MEK. Központ kiküldöttje a jelzett háningatlant a helyszínen megtekintve további használatra átveszi. Egyidejűleg a szénbányai épület és beltelkék nyilvánartási lapját megörzökre átveszi.

Az épület áll jelenlegi állapotának megfelelően: három részből.

1. / Osztály épület, mely erősen rengődött.
2. / gazdasági épület, amely már alakítás alatt áll.
3. / Kiszemberi épület / volt garázs / elhagyott állapotban.

A Községi Tanács Végrehajtóbizottságának további kérése az, hogy a jövőre időszaka már megfelelően a tervezését minden évben legálább 2 és fél havi időtartalomra a MEK. Központ biztositás tüntetővel szolgálat céljából. A Községi Tanács VB. - az általa használt tervezését - a használat idejét figyelembe véve minden évben tartozza és a szükséges belső ápraktartási munkák tekintetével, lepcsőzet javítását elfogja végeztetni.

A jegyzőkönyv hangos diktálás után jóváhagyólag aláírtuk.

A jegyzőkönyvből kapnak:

1. / Csengrádmegyei Tanács VB. Igazgatási Osztály, Hédmezővásárhely
2. / Csengrádmegyei MEK. Központ, Helyhely. - / 4. példányban.
3. / Községi Tanács VB. - a irattározás végett.
4. / Járásbíró, mint Telekönyvi hatóság, Lakó. az ingatlan kezelésében történt telekönyvi átvezetés végett.

Csala Ferenc
MEK. Közp. Mészak. ell.

Csala Ferenc

Vasa Mihály VB. elnök.

Matuzska István VB. titk.

Másolat

Csongrádmegyei Tanács VB. III. Igazgatási osztály.
177-2/1957. Ig.

Tárgy: Kiszombor belt. 4865 kv-i b
tétben felvett ingatlan kezelésbe-
adása.

Járásbíróság, mint Telekkönyvi hatóság.

M a k ó .-

Kiszombor belt. 4865 tkv-i betétben 1446/2 hrsz. alatt felvett ingatlant
a Csongrádmegyei Mezőgazdasági Termékeket Értékesítő Szövetkezeti Központ
kezelésébe adom.

A 62317-3/1957. I.e. P.M. sz. rendelet értelmében a Járásbíróság, mint
Telekkönyvi Hatóságot az ingatlan kezelőjében történt telekkönyvi átvé-
zetése végett megkeresem.

A fentiek tudomásulvétele végett ugyancsak megkeresem Csongrádmegyei
MEK. Központját.

Hódmezővásárhely, 1957. augusztus 21.

P.H.

Tóth Mihály s.k.
osztályvezető.

Hódmezővásárhely. 1957. nov. 23.
Másolat hitelül: Gulvás Anna.

Csongrádmegyei
Mezőgazdasági Termékeket
Értékesítő Szövetkezeti Központ
Hódmezővásárhely

J e g y z ő k ö n y v

Felvettük Kiszombor községben 1957. szeptember 11.-én a községi Tanács V.B. Elnöki irodájában.

Tárgy: Kiszombor Községben lévő volt "Rónai féle" kastély épület és a hozzá tartozó melléképületek átalakítási munkáinak kivitelezése.

Jelen vannak: Községi Tanács V.B. részéről: Vass Mihály V.B. Elnök
Beruházó részéről: Kurai Ernő, Csepregy István és Kovács János.

Kivitelező részéről: Sós Imre, Fazekas Ferenc, Salgó Ferenc
László Lajos, Barcsa Lajos, Kálazy Bódog, Csobajai Béla.

A Beruházó Vállalat megbízottai ezután írásban megerősítik szóbeli megrendelésüket, melynek értelmében a Csongrád Megyei MÉK. Vállalat, mint beruházó megrendeli az F.M. Sz. Építő-Szerelő és Tervező Vállalatnál/Országos/ a Kiszombor-i volt "Rónai" kastély és hozzá tartozó épületek generál kivitelezési munkálatait a későbbiekben megkötendő keret, illetve éves kivitelezési szerződés alapján a szellőző és fűtőberendezés kivitelezési munkálatai nélkül.

A Beruházó Vállalat felkéri a Kivitelező Vállalatot, hogy 8 napon, illetve 15 napon belül úgy a keret, mint az éves kivitelezési szerződés tervezetét aláírás végett adja át. Együttal tájékoztatásul közli azt is, hogy 1957. évre 1.200.000.- Ft azaz Egy milliókettő százezer forint hitelfedezet áll rendelkezésre és kéri, hogy ezen összeg figyelembevételével állítsa össze a kivitelező Vállalat az 1957. évi éves szerződés tervezetét.

A Beruházó Vállalat a keretszerződés alapját képező teljes tervdokumentációt 1957. szeptember 16.-ig 3 /három/ példányban jóváhagyva a kivitelező Vállalatnak átadja.

Jelen jegyzőkönyvben egyúttal Beruházó Vállalat megrendeli a Tervező Vállalatnál az organizációs és felvonulási tervek és költségvetések elkészítését, valamint az 1956. évben készült költségvetések az 52/1957. sz. Korm. rendelet alapján elrendelt és szükségessé vált költségvetés átdolgozásokat, a mai terület bejárás alkalmával megállapított költségvetési tételek módosítása val és a még hiányzó, de szükséges tételek beépítésével. /pld: palafedés, tetőszerkezet szükségsszerű átdolgozás, vakolás, stb. /.

A Beruházó Vállalat kéri a kivitelező Vállalatot, hogy az építkezést az 1. és 2. jelű épületek helyreállításával kezdje meg, ezt követően a szivattyúháza valamint a többi létesítmények készüljenek, figyelemmel a tűzvezetékek és a szociális épületek vízellátásnak biztosítására.

A Beruházó Vállalat és a kivitelező Vállalat megbízottai a mai napon megállapodtak abban, hogy az épületek átalakításából, vagy lebontásából kikerülő anyagokat a kivitelező Vállalat ezen építkezéshez szükségsszerűen felhasználhatja. A Beruházó Vállalat tudomásulveszi, hogy a használható bontott faanyagból készülnek ezen építkezés összes nyílászáró szerkezetei.

A Beruházó Vállalat közli, hogy a tervekkel és költségvetéssel hiányzó kerítés építésnek ügyében 5 napon belül döntést hoz és arról a kivitelezőt és tervezőt értesíti.

A Beruházó Vállalat az építkezés megkezdéséhez szükséges építési engedélyeket 1957. szeptember 23. napig kivitelezőnek átadja és bemutatja, továbbá a létesítmények tulajdonjogi igazolását is.

A Beruházó Vállalat vállalja továbbá a közműcsatlakozási engedélyek megszerzését is.

Kiszombor Községi Tanács V.B. Elnöke kijelenti, hogy a jelenleg épületekben lakó családokat az 1957. évi szeptember 23. napján történő munkaterület átadásig más lakásokban elhelyezi, illetve a létesítményeket teljesen üres állapotban rendelkezésre bocsátja.

A Beruházó Vállalat a fentiek értelmében a keretszerződés alapját képező teljes munkaterületet 1957. szeptember 23.-án a kivitelezőnek átadja.

A Beruhásó Vállalat munkásszállásról és étkeztetésről nem gondoskodik.
knt.

Vass Mihály
.....
/Vass Mihály/

Kurai Ernő
.....
/Kurai Ernő/

Csepregy István
.....
/Csepregy István/

Kovács János
.....
/Kovács János/

Sós Imre
.....
/Sós Imre/

Fazekas Ferenc
.....
/Fazekas Ferenc/

Csóbajy Béla
.....
/Csóbajy Béla/

Balgó Ferenc
.....
/Balgó Ferenc/

László Lajos
.....
/László Lajos/

Barcsa Lajos
.....
/Barcsa Lajos/

Kálazay Bódog
.....
/Kálazay Bódog/

Üzemgazdasági
Beruházási csoport

SZÖVETKEZETEK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE
MEZŐGAZDASÁGI TERMÉKEKET ÉRTÉKESÍTŐ
IGAZGATÓSÁG

BUDAPEST VI, BAJCSY-ZSILINSZKY ÚT 3
TELEFON: 229-881, 229-882, 229-081, 229-448, 229-429
MNB: 53

Ikt. sz. _____/195

Előadó: _____

Csongrád-megyei Mezőgazdasági Termékeket
Értékesítő Szövetkezeti Központ
Hódmezővásárhely

Budapest, 1957. október 2.

Tárgy: Kiszombori kastély
átalakítási munkái

Intézkedési határidő: _____

A SZÖVOSZ Kereskedelemfejlesztési és Technikai főosztálya vezetője Selényi elvtárs nyomtatékosan felhívta figyelmünket a kiszombori kastély átalakításának kérdésére. Folyó hó 26-án történt ellenőrzésünk során megállapítottuk, hogy a f.évre a beruházási keret biztosítása ellenére az építési munkák nemcsak, hogy meg sem indultak, de még a lakók is bent laknak a kastélyban.

Az építkezés ügyében postafordultával adjanak jelentést Igazgatóságunknak.

Évk.	1957	OKT - 5	Dátum
662/12864		JG	
Elintéző:			

SZÖVETKEZETEK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE
Mezőgazdasági Termékeket Értékesítő
Országos Igazgatóság
Üzemgazdasági Osztály

Munkahelyátadási jegyzőkönyv

Felvettük Kiszombor községben a volt "Rónai" kastély átalakítási munkák helyszínén 1957. október 18. napján.

Tárgy: Kiszombori "Rónai" kastély átalakítási munkáinak megkezdése illetve a munkahely átadás-átvétele

Jelen vannak: Beruházó részéről: Kuray Ernő

Kivitelező részéről: Fazekas Ferenc, Csobaji Béla
Kálazy Bódog, Tóth-Kurucz Barna
Salgó Ferenc

Községi Tanács VB. részéről: Matuszka István titkár

Jelenlévők megállapítják, hogy a szóban lévő kastély épülete és annak minden helyisége idegenek által el van foglalva.

A "Bernevel" által igénybevevett helyiségeket /négy szoba/ legkésőbb 1957. október 21.-én teljesen üres állapotban a Beruházó a Kivitelező Vállalat részére átadja.

A toronyrész kulcsait Beruházó mai napon Kivitelezőnek átadta. Ugyancsak mai napon 2 db szoba /volt lakás/ kulcsait Beruházó Kivitelezőnek átadta azzal, hogy a munka megkezdése után az ajtóknál lévő lakatokat és kulcsot a Községi Tanácsnak köteles Kivitelező visszaadni.

Beruházó kötelezettséget vállal, hogy a kastély és istálló helyiség többi lakott helyiségeit legkésőbb 1957. október 22.-én reggel átadja Kivitelezőnek.

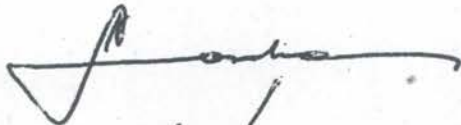
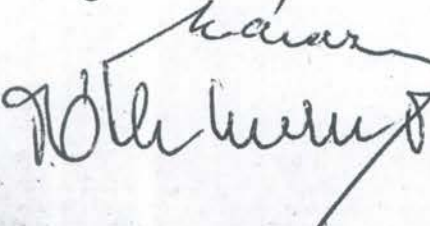
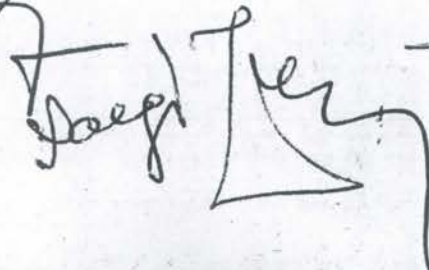
A Beruházó és a Kivitelező Vállalat Megbízottjai megállapodnak abban, hogy a kastély épület körüli kerítés még ez évben végleges formában megépül és felhívja a kivitelező vállalatot, hogy a kerítés építéséhez haladéktalanul fogjon hozzá.

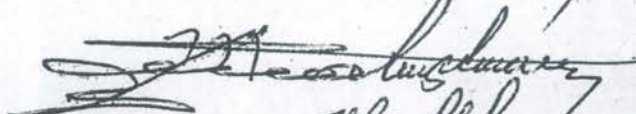
Fenti megjegyzésekkel Beruházó Kivitelezőnek mai napon a munkatervet részben átadta.

Tekintettel arra, hogy Beruházó Vállalat sem építési engedélyt, sem bontási engedélyt a Kivitelező vállalatnak átadni nem tudta így ezután rögzíteni kívánja, hogy a fenti engedélyek hiánya miatt az engedély nélküli kezdésért és bontásért mindennemű felelősséget magára vállal, egyúttal közli, hogy az építési és bontási engedélyek iránti kérelmét az illetékes Hatóságoknál 1957. okt. 19.-én folyamatra teszi.

Kivitelező Vállalat fentiek értelmében a munkát 1957. okt. 21.-én megkezdte.

kmf.

Kálazy Bódog
vb. 1957. 10. 17.

Országos Építő- Szerelő és
FÖLDMŰVESSZÖVETKEZETI TERVEZŐ VÁLLALAT
Budapest, VIII., ~~Rákóczi úr 19. Tel.: 342.388x~~
Távíráti cím: Földszöveterv VII. Tanács krt. 1.
MNB. egyszám: 02.814.225-195

Ugyintézőjük

Levelük jele

Ugyintézőnk

Csobaji Béla

Levelünk jele

29/5449/1957.

Budapest, 1957. október 4.

TÁRGY Kiszombori Építkezés szer-
ződés megküldése

Csongrádmegyei Mezőgazdasági
Termékeket Értékesítő Szövetkezeti
Központ

Hódmezővásárhely

Csatoltan megküldjük a Kiszombori hőkezelésű hagymatároló építkezés
a kivitelezési munkálataira vonatkozó keret és éves szerződéseket
azzal a kéréssel, hogy annak egy példányát postafordultával
aláírva részünkre megküldeni sziveskedjenek.

Az építkezés építési engedélyéhez szükséges 3 példány tervet és
müleirást a fénymásolatok elkészülte után ugyancsak ajánlott
express levélben fogjuk megküldeni, miután a Budapesten folytatott
megbeszélés értelmében az engedély megszerzéséhez szükséges terv-
példányokat külön kérték.

Az építkezés mielőbbi megindítása érdekében kérjük ismételten és
hangsúlyozottan a szerződés fenti módon kért visszaküldését.

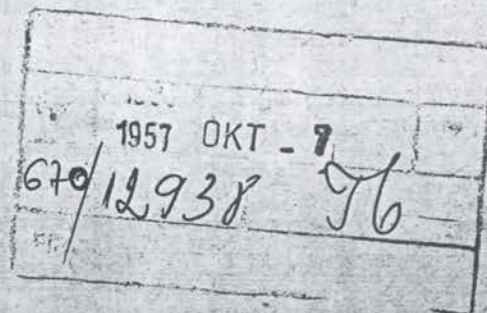
Phy
138

FÖLDMŰVESSZÖVETKEZETI
ORSZÁGOS ÉPÍTŐ-, SZERELŐ- ÉS TERVEZŐ VÁLLALAT
/ Schubauer Kálmán /
igazgató-főmérnök

Ajánlott - Express

Csatolva:

3 példány szerződés

Makó Járási Tanács VB. Ipari- és Műszaki Csoportja, mint I. foku

Építési Hatóság.-

9222/1957.

Tárgy: Csongrádmegyei Mezőgazdasági
Termékeket Értékesítő Szövet-
kezeti Központ építési engedély
iránti kérelme.-

Mell: 2 db. tervdokumentáció.-

H a t á r o z a t .-

A 93/1950. M.T. számu rendeletben biztosított jogkörönnél fogva a Csongrádmegyei Mezőgazdasági Termékeket Értékesítő Szövetkezet építési engedély iránti kérelmét, -mely szerint a kiszombori Rónay-féle kastély épületében átalakítási munkákat kíván végeztetni - **elutasítom.-**

I n d o k o l á s .-

Rendelkezőrészben foglaltak szerint kellett határoznom, mivel kérelmező a középítkezésekkel kapcsolatos rendelkezéseknek az építkezési eljárást megelőző követelményeknek nem tett eleget. Az 1957. május hó 25. napján Csongrádmegye Tanácsa VB. tervfelülbíráló és véleményező ülésén felvett jegyzőkönyv alapján kérelmező kötelezve volt az építési engedélyt megelőzőleg az 1884. XII. tc. és az ezt kiegészítő 52.600/1948. IP.M. számu rendelet szerint telepengedélyt kérni. Ezen felül tekintettel, hogy az építkezés értékhatáron felüli terület-felhasználási engedélyt is kérnie kellett volna.

Az Országos Építészeti Szabályzat III.rész A. fejezete előírja, hogy a közületi építkezések engedélyezési eljárást megelőzően az építendő község a közegészségügyi felügyelő véleményét kikérni és ezt az építési engedélyhez csatolni. Tekintettel arra, hogy az átalakítandó épület műemlékjellegűnek van nyilvánítva, az építési engedély iránti kérelemhez csatolni kellett volna az Országos Műemlék Bizottság engedélyét is. A KÖZELBIZ. 3013/1956. számu határozatával kifejezetten kitért arra, hogy építendő részére az épületnek csak azt a részét juttatákja, amelyek lakásként nincsenek használva. Építendő ezt figyelmen kívül hagyta és az épületnek arra a részére kérte az építési engedélyt, amelyek ez ideig lakások célját szolgálták.

Fenti indokok alapján az engedély iránti kérelmet el kellett utasítanom.-

Ezen határozat ellen a kézhezvételtől számított 15 napon belül a Megye Tanács VB. Építés és Közlekedési Osztályához - Hódmezővásárhely - címzett, azonban a Járási Tanács VB. Ipari- és Műszaki Csoportjánál beadandó fellebbezésnek van helye.-

Erről értesítést kapnak :

- 1./ Mezőgazdasági Termékeket Értékesítő Szövetkezeti Központ, Hódmezővásárhely.
- 2./ Járási Tűoltó Alosztály Parancsnokság Makó.
- 3./ Járási Egészségügyi Csoport Makó.
- 4./ Megye Tanács Építés- és Közlekedési Osztálya Hódmezővásárhely.
- 5./ Megye Tanács Egészségügyi Felügyelője, Hódmezővásárhely.-

M a k ó , 1957. november hó 15. ,

Kolossy Benedek
csoportvezető.

Háromlóni Római Keresztély Úgyének Jegyzőkönyve.
beszervezők:

- 1) Az Országos Műemlék Bizottság Horvátjárnál.
(üldöli a Tervezőt.)
- 2) A Magyar Jármai Tanács N.B. Építés és Kőtelekedi csoportjától: Telep engedélyt kérni.
- 3) A Megyei Tanács N.B. Építés és Kőtelekedi osztálytól
kérni az Építési Engedély elutaztatására a felle-
vezést és elutaztatni: 1.) (Az Országos Műemlék Bizottság horvát-
járnál.) 2.) (A Telep engedélyt.) 3.) (A Kőtelekedi elhelye-
ző Bizottság határozatát.)
- 4) A Megyei Tanács Fő Adminisztrátora által aláírva
hagyja tanulási költségek kimutatását, hogy a
tanulási munkáknak mennyi időbe telik majd a Beruhá-
zott összeg.
- 5) Majd az összes 4 pontban foglaltakat
a M.N.B. Hódmezővásárhelyi fiókjának
munkatársak átadni 10 napon belül.

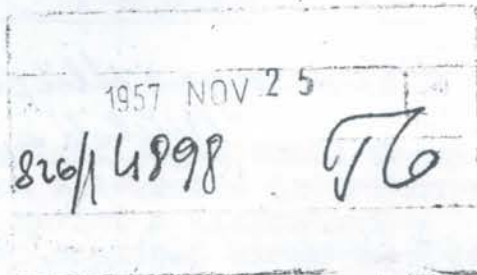
MAGYAR NEMZETI BANK
VI.SZ.TERÜLETI IRODA

Kecskemét, 1957. november 20.

Előadó: Biró P/lné.

Telefon: 11-15/94.

Csongrádmegyei "MÉK"
Hódmezővásárhely.

Tárgy: A Csongrádmegyei "MÉK" Kiszomboron átalakítani tervezett
hagymatároló /volt Rónai kastély/ építési munkáit megelőző
hitelbírálat a bemutatott tervdokumentáció alapján.

A Csongrádmegyei Mezőgazdasági Termékeket Értékesítő Szövetkezeti
Központ a Földművelésszövetkezeti Tervező Vállalat által elkészí-
tett tervdokumentáció bemutatásával átmenő munkaként 2.316.000.--
it hozzávetőlegesen előirányzott hitelösszeget kér a munkák kiví-
telezésére.

Beruházó a hitelkérelemhez hatósági építési engedélyt nem mellé-
kelt.

Ugyancsak nem nyert még tisztázást az épület átalakításával kap-
csolatban a

" M Ű E M L É K B Í Z O T T S Á G "

véleményezése sem.

A továbbiakban a szükségesség elve mellett az átalakítandó épület
műszaki-kivitelezési költségkihatása is mérlegelendő, a hasonló
befogadóképességű új létesítménnyel szemben.

A fent említett és egyéb műszaki és gazdasági kihatások elbírálá-
sára szükségesnek tartjuk az illetékes szervek bevonását. Ezen
célból tervbírálati-hitelbírálati tárgyalást tartunk.

A tárgyalás időpontját 1957. november 29. délelőtt 11 órára tűz-
zük ki.

Találkozási helyül a Hódmezővásárhelyi Magyar Nemzeti Bankfiók
hitelügyi termét /Kossuth tér, 1. emelet/ jelöljük meg.

Az eredményes terv és hitelbírálat érdekében kérjük, hogy a fen-
ti időben megjelenni sziveskedjenek.

MAGYAR NEMZETI BANK
VI. sz. területi iroda

Kis

J e g y z ő k ö n y v.

Felvétetett 1957. nov. 29-én Hmvasárhelyi MNB. fiók hivatali helyiségében.

Tárgy: Csmi. MÉK. Kiszombori Építési beruházással kapcsolatos terv és hitelbírálat, eszközlése.

Jelen vannak: Alulírottak.

Az MNB. műszaki képviselője bizottságnak bejelenti, hogy a beruházó által kivitelezővel kötött kereken 2.300/m Ft-os kivitelezői keretszerződéshez a tervdokumentáción kívül tekintettel arra, hogy létesítmény műemlék a műemlék bizottság előzetes hozzájárulása nincsen csatolva.

Ugyancsak nincs a létesítménynek dacára annak, hogy f. évi IX. hó 23-án óta szerződés szerint a munkálatok folynak /bontási munkák/ hatósági építési engedélyre.

Nincsen írásos hozzájárulás a kastély településén telepengedélyről.

Vitatható a létesítménynek, illetőleg helyreállítási felújítás munkának a műszaki gazdaságossága, mivel a kereken 11.000 l m³ befogadó képességű helyreállítási, felújítási tervezett létesítményt előirányzott bekerülési költsége /2.300/m Ft./ 200-210 Ft./ l m³. Bekerülést mutat. Ezen Ft. összegből az tűnik ki, hogy ezen összegből új hagymatárolásra alkalmas létesítmény kivitelezése is lehetséges lenne.

Bizottság a fentieket aprólékosan megvitatta és közös megegyezés alapján az alábbiakat rögzíti:

- 1./ Beruházó B. nkfióknál lévő tervdokumentáció mellékleteként az Országos Műemlék Bizottság hozzájárulását eredeti, vagy másolati példányban nyújtsa be.
- 2./ A Kastély átalakítás utáni tárolás céljára történő használatáról előzetesen az illetékes járási hatóság telepengedélyt beszerezni tartozik, melyet ugyancsak eredeti, vagy másolati példányban nyújtson be.
- 3./ Az illetékes építési hatóság az építés engedély kérelem alapján azt elutasította első fokon. Beruházó a 2. fokú építési hatóság útján /Megyei Tanács Építési és Közl. Osztálya/ az építési engedélyt kísérelje meg beszerezni, melynek eredeti vagy másolati példányát szintén csatolja be, a fentiekhez hasonlóan.
- 4./ Beruházó a hagymatárolására vonatkozólag a beruházás létesítésével kapcsolatos Ft. összeghez viszonyítva főként agronómiai és kereskedelmi gazdaságossági számítását szintén csatolja be. / A tárolás révén a ráfordítás mennyi idő alatt térül meg./

A Tanács és a Bank képviselői megállapítják azt, hogy a kivitelező vállalat f. évi IX. hó 23-a óta a szóban lévő munkahelyre felvonult, ott a Munkák első fázisát bontási munkákat végző építési engedély nélkül. A fenti munkák banki fedezete /hitelfedezet/ - tekintettel a tulajdonos részletezett a hitelezést kizáró hiányosságokra - még a mai napig nincsen.

Bizottság tagjai megállapodnak abban, hogy beruházó legkésőbb a mai naptól km számított 10 napon belül a tulajdonos részletezett hiányzó okmányokat Bótlólag beszerzi és az illetékes MNB, fiókhoz benyújtja.

KMT.

Bank képviselői:

Beruházó képviselői:

Megyei Tanács képviselője:

Kivitelező képviselői:

Kiszombor Községi Tanács Végrehajtóbizottságától.

9 - 934. /1957.

Községi Bizonyítvány:

Kiszombor Községi Tanács Végrehajtóbizottsága hivatalosan bizonyítja, hogy a volt "R o n a y" féle kastély lakások céljára nem volt káttal-
va a kastély egy részét elfoglaló lakók önkényes betöltöztek voltak
akiket a községi tanács az építkezés megkezdése előtt megfelelő lakás-
sal ellátta.

Kiszombor, 1957 december 5.
Vb. nevében:

Horváth István
Horváth István:
vb. elnök.h.

J e g y z   k   n y v .

Felv t t tt Makón, 1957. december 16- n a Kiszombori kastély átala-
kit s val kapcsolatos építési anyagok mennyiségének és értékének
felvétele tárgyában.

Jelen vannak: alulírottak.

A Járási Tanács makói építési és műszaki Brutyó András és a beruházó
részéről Csala Ferenc műszaki ellenőr a helyszínen megvizsgálták
közösen a bontásból kikerült alanti anyagokat:

Csapos gerenda 925 m2, vastagsága átlag 15 cm.	
�sszes mennyiség:	138.75 m ³
Hasznavehetetlens�g 30 %	41.75 "
Maradt használható faanyag	97.-- m ³

 rt kel s:

Mint használt faanyag fogyasztói forg�lmi értéke	�.2.000.- Ft.	194.000.- Ft.
�sszes ajtók és ablakok és azok tar- toz�kainak értéke bontott állapotban		5.000.- "
Bontási tégla 50 %-on fel�li darabbal tárolva	51.000 drb. �: 200.- Ft.	10.200.- "
F�nti bontási anyagok össz.értéke:		209.200.- Ft.
L�bont�si munkabér		14.370.- "
Marad mint bontási anyag érték �sszesen:		194.870.- Ft.

azaz: Egysz zkilencvenn gyezernyolcsz zharminc Ft.

k.m.f.t.

.....
Sztancs  István : Csongrádmegyei
terv. o. vez r g zdas gi Termékeket  rt kes t 

S z vetkezeti Központ

H dmez p s rhely

MNE 621

Csala Ferenc

Csala Ferenc
műszaki ellenőr.

.....
Brutyó András
technikus

Másolat!

Kiszombori Kastély átalakítása.

Tárgybani tervek áttanulmányozása után a 173/1951. /IX.16/M.T.sz. rendelet 4. §-a 6. pontjában biztosított jogomnál fogva meghoztam az alábbi

h a t á r o z a t o t :

Az építési engedély kiadásához közegészségügyi szempontból az alábbi feltételek és előírások teljesítése mellett adom meg az előzetes közegészségügyi felügyeleti engedélyt.

1. A tervezett szociális épületet úgy kell betájolni, hogy az öltöző ajtó és raktárablakok észak-nyugati irányban feküdjenek. Továbbá gondoskodni kell a raktárépület és szociális épület járdával való összekötéséről.
2. A szociális épület részére /fürdő, konyha stb./ ivóvíz minőségű /ártézi/ vízről kell gondoskodni. Tekintettel arra, hogy a bemutatott terveken ilyen kut nem szerepel, annak létesítésénél a szabályszerű engedélyezési eljárás lefolytatandó./
3. A szociális épületben a fürdő számára melegvíz szolgáltatásról kell gondoskodni.
4. A melegítő konyhában kettős osztatu mosogatót kell betervezni, továbbá az ebédlőben folyóvízes kézmosási lehetőséget kell biztosítani.
5. A szociális épület WC-inek tartalmát egy nagyméretű ülepítőben kell elhelyezni, illetve odavezetéséről gondoskodni. A fürdőkben keletkező, valamint a melegítő konyha keletkező szennyvizét leghelyesebb elszikkasztani előzetes zsirfogó beiktatásával. /A megoldásnál ki kell kérni a vízügyi hatóság szakvéleményét. / Mint megoldást javasoljuk a nagyméretű fecális ülepítő túlfolyóját csővezeték útján összekötni a szikkasztóval. A raktárépületben egy együlőkés árnyékszéket kell kialakítani.
6. A szociális épületben valamint a raktárépületben keletkező u.n. háziszemet tárolására egy föld fölé épített felül bedobó, alul kiszedő nyílással ellátott szemetstárolót kell építeni.
7. Az egész telep területén hagyomahulladékot tárolni tilos. S annak elhordásáról naponta kell gondoskodni. Elhelyezése csak a község külterületén, az utolsó lakóháztól számított 200 m-en túl történhet a községi tanács által kijelölt területen.

Végrehajtásért felelős építési engedélyt kérelmező: Regőczy István a Csm. Mezőgazdasági Termékeket Értékesítő Központ Igazgatója Hmvhely Kossuth tér 8.sz.

E határozatom ellen kézbesítése napját követő 8 napon belül az Egészségügyi Miniszterhez címzett, de Csongrád megye közegészségügyi járványügyi Állomásnál /Hmvhely, Szántó K.J. u.52-54./ benyújtandó, illetékmentes fellebbezéssel lehet élni.

I n d o k l á s :

Igy határoztam, mert a Csm. MÉK. kiküldöttje a bemutatott tervek mellett előadta, hogy a raktárépületben szezonszerű munka fog folyni - őszől tavaszig - kb. 25-30 dölgozó foglalkoztatásával. A szennyviz elvezetésénél az egyébként szükségesnek látszó biológiai derítőt azért nem irtuk elő, mert a több hónapos üzemszünet annak eredményes működését lehetetlenné tenné: másrészt a 30 dölgozó keletkező fekália-inak és szennyvizének elvezetéséről a fenti módon közegészségügyi szempontból gondoskodni kellett.

Megjegyzem, hogy amennyiben kivitelezés a határozatban foglaltaktól eltérően történék meg, az egyébként szükséges intézkedések megtételén felül a mulasztót pénzbüriággal fogom súlytani.

E határozatom^{at} kapják:

Csm. MÉK. Igazgatósága, mint kérelmező

Csm. Tanács VB. Közlekedési és Építési Osztálya

Makó Járási Tanács VB. Egészségügyi Osztálya tudomásul vételvégett.

Hmvhely, 1957. dec. 16.

/Dr. Balogh József :/ sk.
áll.közeg.felügyelő.

Hódmezővásárhely, 1957. december 18.

Másolatt: hiteles: Gulyás Anna.
amd.

Hódmezővásárhely, 1957. dec. 3.

T.67 478/1957. ikt.szám.

Tárgy: Kiszombori építési engedély.
Üi: Kurai /GA.

Csongrád megye Tanácsa Vb.
Építési osztálya.

Hódmezővásárhely.-

Kérjük, hogy a makói járási Tanács által vissza utasított kiszombori kastély átalakításra az építési engedélyt megadni sziveskedjenek.

Regőczy István
igazgató.

Sztancsu István
terve.vezető.

melléklet: 2 garn. tulajdonjogi ig.
2 garn. műemlék biz.
2 garn. tervfelülbírálati
jegyzőkönyv.
2 db. tanácsi igazolás.

Csongrád megye.
Mezőgazdasági Termékeket Értékesítő
Szövetkezeti Központ
Hódmezővásárhely
VNB 621

Makó, 1957. december 16.
Tárgy: Bontási engedély kérése.
Ü. i: Csala.
1957.

Megye Tanács VB.
Építési és Közlekedési osztálya.

Hódmezővásárhely.

Kérjük, hogy a Kiszombori "R ónai" féle kastély újjáépítését megelőző bontási munkálatokhoz ho zájárulni sziveskedjenek.

Bánásra kerül a jelenlegi kastély csapos gerenda födémje és a tervrajz szerinti válaszfalak.

Mellékeljük a bontásra vonatkozó jegyzőkönyvet, mely tartalmazza a bontásból kikerülő anyag vélelmezett mennyiségét és értékét.

Továbbá bontásra vonatkozó terveket.

Szövetkezeti üdvözléssel:

Csongrád megye.
Mezőgazdasági Termékeket Értékesítő
Szövetkezeti Központ
Hódmezővásárhely
Sztancsu István
Kurai Ernő

Mellékletek:

Másolat.

Telekkönyvi szemle.

4865 sz.tkvi betét.

Kiszombor

A./Birtoklap.

1.sorsz. 1446/2.hrsz. Kettő drb.ház Móricz u.1 és 3 sz.a.
udvar és 8 gazd.épület kert és
diszkert a beltelekben 3 kh. 304 öl

B./Tulajdoni lap.

3.Magyar Állam egészben
/1952 évi 4.sz.tvr.alapján./
2248/1957.tkvi sz.

4.A fenti ingatlan kezelője a Csongrádmegyei Mezőgazdasági Termékeket
Értékesítő Szövetkezet Központja.

C./Teherlap.

T e h e r m e n t e s.

25 Ft-os illetékbélyeg.

JÁRÁSBIRÓSÁG

Makó.

A másolat hiteles:
Hmvhely, 1957 dec.18.

Csongrádmegyei
Mezőgazdasági Termékeket Értékesítő
Szövetkezeti Központ
Hódmezővásárhely

A szemle hitelül:

Makó 1957 évi december hó 17.

3360/1957.mgsz. olvashatatlan aláírás s.
PH.

Másolat.

1448/2.szám.

Kiszombor községi Tanács.

Adó és,értékbizonyítvány
/6.470/50/1950.P.M.8.§.P.K.6.szám/

illetékkiszabás céljára Magyar Állam részére Kiszombor községben fekvő
ingatlanról.

1. 1446/2 hrsz. beltelek 3 kh.304 □-öl közönséges forgalmi értéke:
250.000 Ft.

Kelt, Kiszombor, 1957 december 18. napján

olvashatatlan aláírások s.
PH.

A másolat hiteles:
Hmvhely, 1957 dec.18.

Csongrádmegyei
Mezőgazdasági Termékeket Értékesítő
Szövetkezeti Központ
Hódmezővásárhely

Kivitelezési szerződés

K-114/a.

beruházási építkezésre

Csongrád megyei Mezőgazdasági Termékeket Értékesítő Szövetkezeti Közp.

Hódmezővásárhely

(főfelügyeleti hatósága: Csongrád Megszöv. építető és FMSZ Orsz. Ép. Szer. és Terv. V.

székhelye: Bp. VII. Tanács krt. 1. főfelügyeleti hatósága: SZÖVOSZ

kivitelező az alábbi éves kivitelezési szerződést (továbbiakban: szerződés) kötötték:

1. Építető vállalatba adja, kivitelező elvállalja a Kiszombori hőkezelési hagymatároló központ

építkezés generál munkáinak

kivitelezését — ~~és a szerződésben meghatározottak szerint~~ — a tervdokumentáció szerint

..... utca sz. alatt, illetőleg a hrsz. alatt levő n.

ölnyi területen a szerződés mellékletét képező műszaki és kiviteli terv szerint 1.200.000 - Ft, azaz

Egy millió kétszáz ezer forintban meghatározott — vállalati — hozzávetőleges vállalati — összegért, melyből

költségvetési munka (tartalékösszeg és téli munkák költsége nélkül) Ft

tartalékösszeg (5%) Ft

— téli munkák költsége — Ft

2. Az építető kijelenti, hogy az 1. pontban megjelölt építkezést jóváhagyott éves beruházási tervébe MNB 621/621 tételrendszám alatt felvette és hitelfedezetről a beruházási egységszámon gondoskodott.

Az építető kötelezi magát, hogy a kivitelezési szerződést annak aláírásától számított — 8 — nap alatt a MNB 621 sz. fiókja-nál (továbbiakban: Bank) bejelenti. Ha a Bank a szerződést az építető

mulasztása folytán az előírt határidő alatt nem veszi tudomásul, a késedelemért az építető ugyanolyan felelősséggel tartozik, mintha a szerződést késedelmesen jelentette volna be. Ha pedig a Bank a szerződés tudomásulvételét hitelfedezet hiánya miatt megtagadja, a kivitelező a szerződéstől — a jogszabályban meghatározott módon — elállhat. Az építető intézkedik, hogy a Bank a pénzügyi fe-

3. Az építető kötelezi magát, hogy a kivitelező részére a Bank útján a szerződés előjegyzésekor Ft, azaz Ft előleget nyújt.

4. A szerződő felek megállapítják, hogy a szerződéskötés és a munka megkezdése — teljes műszaki terv alapján történik —-nak év hó napján kelt számú engedélye szerint teljes műszaki terv nélkül történik.

5. Az építető a 4. pontban foglaltakhoz képest — a sz. mellékletben részletezett teljes műszaki tervet a szerződés aláírásakor a kivitelezőnek átadta — a teljes műszaki tervnek csak a sz. mellékletben feltüntetett részeit adta át a kivitelezőnek, a további részeit a mellékletben megállapított részhatáridők betartásával

..... év hó napjáig

köteles átadni.

6. Az építető a munka (kivitelezési) rajzokat (kiviteli tervet) a keretszerz. szerint sz. mellékletben foglalt részletek szerint — a kivitelezőnek részben átadta, illetve sz. mellékletben feltüntetett részhatáridők betartásával

..... év hó napjáig

köteles átadni

7. Az építető az építkezéshez szükséges munkaterületet

..... év hó napján

köteles a kivitelezőnek átadni. A munkaterület építésre alkalmassá tételéről — a költségvetés értelmében

..... $\bar{x}$ t.....	év.....	hó.....	napján.
..... $\bar{x}$	év.....	hó.....	napján.
.....t $\bar{x}$	év.....	hó.....	napján.
.....t $\bar{x}\bar{x}$	év.....	hó.....	napján.

8. Az építtető kötelezi magát, hogy az építmény helyét

9. A kiyitelező kötelezi magát arra, hogy a munkát

10. A felek részhatáridőt nem kötnek ki — a felek részhatáridőül a építmény teljes befejezésére — részleges átadására — szerelésre kész állapotban való átadására —
..... év hó napját

12. A szerződő felek a fentiekén kívül a sz. mellékletben az épületszerelvények és épületberendezési cikkek megrendelése — kivitelező dolgozóinak elhelyezése — tisztálkodása — öltözködése — étkeztetése — felvonulási épületek — építési anyag — munkaerő rendelkezésre bocsátása — tekintetében a keretszerződésben már megállapodtak.

14. A kifizetéseket megelőző ellenőrzést és a műszaki ellenőrzést az építető nevében
Csala Ferenc műszaki ellenőr (hivatali címe: Mako) — annak
helyetteseként (hivatali címe:)
kizárólagosan, minden külön meghatalmazás nélkül, visszavonásig teljesíti.

15. A jelen szerződésben és mellékleteiben nem szabályozott kérdések (előleg folyósítása, keresetelés, műszaki átadás, leszámolás, kötbér- és kárigény érvényesítése, a műszaki lebonyolítás részletes feltételei stb.) tekintetében fennálló jogszabályok, valamint az Építőipari Kiviteli Szabályzat rendelkezései az irányadók. Az 1957-ben kötött keretszerződés feltételei továbbra is érvényben maradnak.

Hódmezővásárhely, 8. évfolyamán, ... hó 28. napján, ... 1958. évi ... jan. ... hó 25. napján, maradna
 Gazdasági Termékekért Értékesítő Szövetkezeti Központ
 Hódmezővásárhelyi Építész

Kōzī .Ny.

TELEFON: Műszak: 30-37

Admin.: 30-27

Magyar Nemzeti Bank

egyszámlaszám: 27-331.008-BG

E. M.
SZEGEDI TERVEZŐ IRODA

SZEGED, Klauzál-tér 2

Postafiók: 23

Csongrádmegyei Mezőgazdasági
Termék Értékesítő Szövetkezeti
Központ

Hódmezővásárhely
Sztalin-ut 35.

Szeged, 1958. márc. 14.

Saját szám: 1073 /1958

Hivatkozás:

Törzsszám: Szv21/1958.

Ugyintéző: Szojka/SZA

Tárgy: F. hó 8-án kelt levelük kapcsán, készült szakvélemény.

F. hó 13-án a kiszombori Rónay kastély istálló épületét statikai szempontból megvizsgáltuk.

Megállapítottuk, hogy az épület helyszínen égetett téglából, agyaghabarcba rakva épült. Az idők folyamán az épület teljesen fölnedvesedett, lábazati részeiből legalább 15 cm mélyen a habarcs kifagyott. A merevítő válaszfalakat a jelenlegi építés alatt eltávolították. Belső fesztáv 6 m, magassága cca 4 m. A hosszanti falak nem esnek egyvonalba. A fentieknek alapján a falak a szilárdsági követelményeknek nem felelnek meg, mivel nagyobb szélvihar az épületet rombadöntheti.

Az épület állékonysága érdekében javasoljuk a jelenlegi hossz falaknak téglapillérekkel való megerősítését.

Fenti szakvéleményünként 360.- Ft-t, azaz Háromszázhatvan forintot számítunk fel, mit kérünk számlánk beérkeztekor kiegyenlíteni.

E. M.
SZEGEDI TERVEZŐ IRODA
Szoboszlai Mihály
igazgató

Láttam a
360 Ft kifizetést
javaslom
1958-III.15
csatolva
m. 100

1958 MAR 15
T6/206/2770. T6

Felvéve 1958. máj. 30.-án Kiszomboron FMSZ. Országos Építő Szerelő és Tervező Váll. Építésvezetőségén.

Jelen vannak:

Cam. MFK. részéről:
Sztancsu István beruh. o.v.
Csala Ferenc műszaki ellenőr

FMSZ. Terv. Váll. részéről:

Szelecsényi Zoltán főkönyvelő
Tóth Kurucz Barnabás ép.vez.
Lukács Imre ép.vez.h.

A mai napon megtörtént bontott épületanyag elszámolási -és átadás-
átvételi eljárás a bontott faanyagra vonatkozó.
Megállapítást nyert, hogy:

1./ A bontási anyagnaplóban tételesen kimunkált 160.07 m³ csaposgerenda, valamint az ehhez járuló 9.20 m³ egyéb fűdésmanyag /sárgagerenda, függeszőgerenda/ mennyisége a ténylegesen kibontottal megegyezik. Ezt alátámasztja az a vizsgálat, melyet a helyszínen lefolytattunk - miszerint az épület azon helyiségeinek összes területe, mely csapos gerendafűdéssel volt lefedtetve - beleszámlálva a felfekvéseket is - 839.17 m². Ugyancsak felmérések alapján megállapított átlagos 9.20 m³ gerendavastagság al számolva ez az érték 167.83 m³ gerendakubaturát ad.

Az egyes gerendák közötti hézagokra 5 % kubatura veszteséget számolva az az érték 159.44 m³-ra csökken.

Ezen ellenőrzéssel kapott érték és a tételes felmérés értékének közel egyenlősége alapján a bontási naplóban 29-30 lapon feltüntetett végösszesítés elfogadható.

A végösszesítéshez feltüntetett gerenda felhasználásokat, elszállításokat és tárolásokat, úgy az építettő, mint a kivitelező vállalat elismeri és egyúttal rögzíti, azzal a megjegyzéssel, hogy a feltüntetett felmérés alapján nyert mennyiségek veszteség /korhadási mennyiség, ill. értékcsökkenés/ nélkül vannak megállapítva.

A végösszesítésben feltüntetett mennyiségből 23.15 m³-t MFK eldisznált
54.74 m³ MFK. rendelkezésre áll telepen tárolva
82.18 m³ kivitelező váll. kezelésében van.

Megjegyezni kívánjuk, hogy a MFK. rendelkezésre álló 54.74 m³ anyag tényleges átadása MFK. kijelölt képviselőjének későbbi időpontban történik. Ugyancsak kivitelező vállalat kezelésében lévő 82.18 m³ anyag elszámolás későbbiekben folyamatosan fog megtörténni - utalva az építkezés befejezése után megmaradó épületekhez fel nem használt faanyag MFK.-nak történő átadására.

A kivitelező vállalat kezelésében lévő faanyag anyagi és értékelés-
számolását mindkét fél közös felügyeleti szervének /szövetség/ műszaki képviselőjének ill. megbízottjának jelenlétében és közreműködésével kívánja lefolytatni.

Ugyanezen pontban szereplő egyéb földmennyiség - 9.20 m² szintén Kivitelező Vállalat kezelésében van, melynek elszámolását ugyancsak a fenti leírások értelmében kívánjuk lefolytatni.

2./ Egyéb bontási faanyagok mennyiségre vonatkozóan az alábbiakban egyeztettem meg:

9.74 m³ épület, ill. építési faanyag

7.30 m³ fűzifaanyag.

Ezen mennyiségekből korhádási és bontási veszteségek már levonásban kerültek, tehát nettó értékek, így csak egységár megállapításra kerülnek elszámolás tekintetében.

3./ További bontási anyagokra vonatkozóan /nyílászárószekrézetek, téglák, különféle vasanyagok stb./ Cam. M.E.K. részéről megbízta Csala Ferenc műsz. el. enőrt.

Kivitelező Vállalat részéről megbízta helyszíni építésvezetőt, hogy ezen anyagok további folyamatos mennyiségi elszámolását együttesen folytassa le.

Esetlegesen felmerülő anyagi és értékelésüket szintén felügyeleti szervünk műszaki képviselőjének jelenlétében kívánjuk lefolytatni.

Ezen jegyzőkönyv a bontási anyagnaplóban lett felfektetve.

K.M.f.t.

Sztancsu István s.k.

Csala Ferenc s.k.

Olvashatatlan aláírás s.k.

Tóth Károly s.k.

Lukács Imre s.k.

Hódmezővásárhely, 1958. június 4.

Jegyzőkönyv másolata hiteles:

Sztancsu István
K.M.f.t.
Hódmezővásárhely

J e g y z ő k ö n y v.

felvéve 1958. május 31.-én Kiszomboron a Földművelésügyi Országos Építő és Szerelő és Tervező Vállalat Építővezetőségén.

Jelen vannak: Csongrádmegyei MÁK részéről: Csala Ferenc műsz. ellenőr

Rasz.-i Tervező V.részéről: Lukács Imre ép.vez.h.
Tóth Kurucz Barnabás ép.v.

A mai napon megtörtént bontott épületanyag elszámolási és átadás-átvételi eljárás a bontott téglára vonatkozóan.

Megállapítást nyert, hogy

Összes bontott téglanyag	479.49 m ³
le 25 % törmelék	119.87 "
	359.62 m ³
ebből felhasználva	191.13 "
	168.49 m ³

mely mennyiség MÁK rendelkezésére áll átadásra, egyelőre kivitelező vállalat kezelésében építkezés területén tárolva.

Mindkét fél megállapodik abban, hogy ezen anyag értékszámlálását közös felügyeleti szervének műszaki képviselőjének jelenlétében és közreműködésével kívánja lefolytatni.

Kmft.

Csala Ferenc s.k.
műszaki ellenőr

Tóth Kurucz Barnabás s.k.
Lukács Imre s.k.

Másolat hitelül: /Csala Ferenc/
Hódmezővásárhely, 1958. június 2.

Geoprospekt

Felvéve az Om. ártó Serebő és Terebő
Váll. kincskereső építésetől 1958.

Június 11-én.

Jelen munka: Om. MEK. részöl
Csala Terebő m. részöl

FMH. Terebő Váll. részöl =

Több kincskereső munka is ép. rész.
Lukács Terebő ép. rész. a.

A mai napon mindketten körülkötö-
sen megállapított, hogy a kas-
tély - ill. a falak építései az aluf-
tárnyakhoz és egyéb munkákhoz
többek között, ill. maradtak be-
lyukozva =

①. Ajtó:

30/240	lokál, 10-es fal- lással	9 db.
130/240	lokál 60-as fal- lással	1 db.
130/240	lokál, 33-as fal- lással	2 db.
130/240	gerendák megajto	1 db.
150/240	lokál, 10-es fal- lással	2 db.
240/240	lokál 10-es fal- lással	1 db.
216/240	gerendák ajtó nélkül	1 db.
80/196	gerendák, lokál	1 db.
90/190	- " -	2 db.
90/200	- " -	2 db.
falnyílás	lok és ajtó nélkül	2 db.
	130/240	

(2.) α Abnahme =
Kaskadenmal =

110/205 raminal, lokhal, spaleffa
melkhal 17 db.

110/107 nekem
lok spalethaval; rama
nekem 12 db.

110/205 Lokkal, rannal, spalella
Es sama uelhu

50/140, lokal, rimatal, spaletha 1 alb.

110/176 bokhal, rainaval, maletha 1 db.

110/236 lokal, ranskal, spalletta
niltul (ives) 1 db

190 felhövnes gästbok, oral ar
över ren bokja 5 db

110/205 mes mujal, loh
nõuul 3 clb.

110/205 Lowry slaffi földminter 1 db.
helen marad.

Torony nör beuro nola zerehtonos
ablah ramah nel kül 2 alb-
belgin wan.

Salto de pulc.

100/100 *minimus varians*
 gibbatus 5 lb.

100/200

raies néblées, ramées -
néblées

3 alb.

100/200, nah febrő mőrio
ráma nélkül 2 db

100/200 enriker annamal 2 db.
 helyen van.
 100/200 enriker rannik nélküli 1 db.
 helyen van.
 95/160 vasárnapi, gerétkesek (amir)
 nélküli 1 db. helyen van.
 60/118 (xc) 1 db. helyen van.

Műhely, épület (szállás néző elhagyva)

110/080 gerétkes 2 db.

Jépar:

ablaknak csak helye volt; öves
ajtók hiányoztak.

Karkély leőfelvilágító alkat
 gerétkesek
 250/250 2 db.

③. Raison ismeretlen:

Karkély, épület:

90/130 díráss korommal
 volt nokedi előtt 1 db.

250/250 leőfelvilágító
 vasárnapi 2 db.

140/250 - " - " 1 db.

lépni lefedő - vas 2 db.

100/310 karkély vasárnapi
 díráss 3 db.

a la ingalipenshau salaminut ~
 fellekko kello emeleti helyen ajtaja
 kottal együtt helyen van.
 Torony földmunka noka kőepfolyotóra
 is utolazta mőködő (kellő) ajtaja
 helyen van.

Csiga - torony ingalipenshau ajtaja, salaminut
 torony legfelső noka ajtaja helyen
 van.

Kőbunkó torony noka ajtaja ajtólap
 nélkül (eredetileg is) helyen van.

Iszallónál:

95/255	gerendabokros	2 db.
120/206	- " -	1 db.
400/210	kőmunka kapu kőmunka nélkül	1 db.

Kőmunka iszallónál 1 db. 130/207, sala-
 mint 80/198 ajtó kottal együtt
 kőmunka.

Helyen maradó ajtó =

90/186	2 db.
130/240	1 db.
78/189 (Vc)	1 db.

Vaslemezre kőmunka ajtó kőmunka -
 nál:

136/236	kőmunka, kő nélkül	2 db.
100/160	együtt - " -	1 db.

A fentiekben megadott mennyisé-
gek a kassai épületek és irodák,
lakások műhelyépületekben az épít-
kezés megkezdésének időpontjában vol-
tak beépítve.

A felsoroltak szerint részen hiányzik
hossza, részen még nem van a
helyükön, részen eredeti helyükön
már nem.

Mennyiség elszámolása. MEX. kiértékel-
telemiségek közötti időpontban törté-
nik addig hivatalos vállalat kere-
lésében maradnak.

Pénzügyi elszámolást mindenki fel-
hívás felügyeleti részénél (Szóval)
munkái kiértékelés ill. megkezdé-
sének jelenlegi hivatali lefoly-
tatás.

Kmf.

Állás fenn-
maradásának.

Jóváírás
Lukács

Egy példány az építtetőé, egy példány a kivitelezőé, egy példány a banké, egy-egy példány a további megjelölt szerveké, egy példányt a kivitelező a negyedéves épületátadási beszámoló jelentés mellékleteként a KSH illetékes területi igazgatóságának köteles megküldeni.

Műszaki átadás-átvételi jegyzőkönyv

Készült: Kiszsomborn, 195... évi augusztus hó 24n.

a 10/1954. (Tg. É. XII. 28.) OEH—EM együttes utasítás előírásai szerint

..... példányban

Tárgy: A Kiszsombor (város, község) Móricz Zs. út 1 sz. tér

helyrajzi szám alatt épült Kastély és Istálló épületek (talakítási munkái) építési munkáinak (végleges, szakaszos, részleges)* műszaki átadás-átvétele.

1. Az épület, építmény, illetőleg a végzett munka jellemző adatai: átalakítási munka

a) Beruházási egység szám MRB. 624

b) Termékjel (az Egységes Termékjegyzék 99. sz. Építmények Jegyzéke szerint)

c) Termékjel (a Központi Statisztikai Hivatal Építőipari osztálya által kiadott új Építmény-jegyzék szerint)

d) Az építkezés jellege: * új épület vagy építmény, ráépítés, hozzáépítés, helyreállítás, átalakítás, felújítás (tatarozás), karbantartás (fenntartás) önálló szerelési vagy szakipari munka

e) Az épület, építmény terjedelme az Egységes Termékjegyzék 99. sz. Építmények Jegyzéke szerinti rendeltetési, illetve jellemző egységben (mértékegység megnevezésével):**

f) Az épület- építmény terjedelme a Központi Statisztikai Hivatal Építőipari Osztálya által I. kiadott új Építményjegyzék szerint II.

g) Az épületben levő lakások számadb

Ebből: 1 szobásdb

2 szobásdb

3 szobásdb

h) a) A lakóépület hasznos területe**m²

b) beépített területe**m²

c) beépített térfogata**m³

i) Az átadott lakásokból fürdőszobával ellátva:db

vízvezeték- és csatornahálózatba bekötve:db

gázszolgáltatással ellátva:db

központi fűtéssel ellátva:db

*Csillaggal jelzett adatoknál a nem kívánt szavak törölendők.

**gal jelzett kérdőpontoknál a mennyiségi adatokat a 60/1953. (Ép. Ért. 1953. V. 26.) sz. Miniszteri Utasítás előírásának megfelelően kell megadni.

2 Az építtető, kivitelező, tervező adatai:

a) az építtető megnevezése: Szövetkezeti Csongrád-udgyói Ártéri-telep
 címe: Deák Ferenc u 20

felügyeleti hatósága: SzOVOSZ Budapest Szabadság tér 14

műszaki ellenőrének neve, címe: Csala Ferenc Makkó liget u 56
P.M.Sz. Orsz. Kivitelező és Tervező Váll.

b) A generálkivitelező neve: Budapest VII. Tanács krt 1
 címe: SzOVOSZ

felügyeleti hatósága: Selmeczy Béla Makkó
 építésvezetőjének neve, címe: P.M.Sz. Orsz. Kivitelező és Tervező Váll.

c) Tervező vállalat neve: Budapest VII. ker Tanács krt. 1
 címe: SzOVOSZ

felügyeleti hatósága: Krasznai Konrád Budapest
 felelős tervezőjének neve, címe: SzOVOSZ

3 Az átadás-átvételi eljárásban megjelentek neve, és az általuk képviselt szervek megnevezése:
 Építtető részéről: Sztancsu István, Varga Lajos, Csala Ferenc
 Elv. " : Selmeczy Béla.
 Bankfor iróda : Biró Pál
 Makkó János Tanács: Brutyó András /ép. techn/
 Építési Tervező részéről : Csávás János Péter
 Tervező részéről : Krasznai Konrád

4 Az átadás-átvételi eljárásban szabályszerű meghívás ellenére meg nem jelentek neve és az általuk képviselt szervek megnevezése:

Makkó János Tanács Igazgatási Osztály
SzOVOSZ Baross utca
MEHOSZ Kifizetési Osztály
MEHOSZ Kifizetési Osztály
MEHOSZ Kifizetési Osztály
Községi Tanács V.B.

5 A kivitelezési szerződések főbb adatai:

a) Az alapszerződés kelte:

vállalati összege (az esetleges módosítások figyelembevételével):

b) Pótszerződések:

kelte:

vállalati összege:

kelte:

vállalati összege:

1.

4.

2.

5.

3.

6.

c) A munkák megkezdésének időpontja 1957. október 21

a szerződés szerint

ténylegesen

d) A munkák befejezésének időpontja

a szerződés szerint

a szerződés legutolsó módosítása szerint

/LXXI 1959 aug. 30

e) Részhatáridők:

6. A műszaki átadás-átvételi eljárással kapcsolatos adatok:

a) Az építkezés befejezését közlő levél kelte: **1959 augusztus 6.**

b) A műszaki átadás-átvételi eljárás megkezdésének időpontja:

1959 aug. 24.

c) A műszaki átadás-átvételi eljárás befejezésének időpontja:

Részleges

d) Az épület, építmény, építési munka értéke az utolsó havi számla, vagy végszámla szerint:

e) Mennyiségi hiányok összértéke:

f) Minőségi hibák összértéke:

Összesen:

21.000. Ft.

g) Hiánypótlási határidők:

Istálló ép. 1959 szept. 10

Kastély ép. 1959 szept. 20

h) Jótállási határidők:

A végleges átadáskor megállapítandó

7. Az építtető nyilatkozatai az átvétel tekintetében:

Mindkét épületnél csak a belső részre vonatkozik a felsorolt hiányosságokkal. A hiányosságokat a kivitelező üzemelés közben köteles a költségvetési árakért elvégezni és így az összes helyiségeket kulcsátadással a beruházónak rendelkezésére bocsátani. Amennyiben végleges műszaki átadásig a homlokzatvakolatok befejezést nem nyernek úgy a kivitelező ellen kőtbérigényünket bejelentjük.

8 Az átadás-átvételi eljáráson résztvevő hatóságok nyilatkozatai (hatósági engedélyek):

Az építésügyi és az I. fokú tűzr. hatóság a részleges átadás-átvételt elfogadja de felhívja a beruházó figyelmét, hogy ideiglenes üzemeltetésre kérelmét mielőbb nyújtsa be.

9. Részletes megállapítások (mennyiségi hiányok, minőségi hibák tételes felsorolása, értékesökkenés indokolása stb.):*

Pótolható mennyiségi hiányok és helyreállítható minőségi hibák:

Istálló ép.

- 1./ Bukó ablakok vasalásának összeszerelése és a hiány pótlása
- 2./ Menyezetva kolaton repedések megszüntetése
- 3./ Felvakolatok hiánypótlása
- 4./ Bazaltbeton burkolatok hiánypótlása
- 5./ Ablakszárnyak pótlása és passzitása
- 6./ Ajtók passzitása, kulcshiány pótlása
- 7./ Meszelések pótlása
- 8./ Üveghiányok pótlása
- 9./ Ablakszárnyakba a csappantyú ütközők pótlása
- 10./ Vasajtók szögvas tokjairól a vakolat eltávolítása és mázolás pótlása
- 11./ WC. meszelés, új ablak pótlása, és mázolások.
- 12./ Iroda meszelés ajtó ablak mázolása, aljzatbeton simítása és parketta készítése.
- 13./ Füstcsőhívely és kéményajtó pótlása
- 14./ Előtér ajtó javítása.
- 15./ Padlásajtó készítése.

* A 9. pontban előírt szöveges rész rögzítésére pótlapokat kell alkalmazni, ha az ezen nyomtatványon szabadon hagyott hely nem elégséges.

5./ Tetőfedésen mutatkozó hiányok potlása.

A fenti munkák becslés szerint és költségvetés szerinti értéke

Kastély épületnél.

13.00

1./ Garzdánál az ablak hiány és acsazolás valamint burkolat

2./ Födéngerenda sérült rész helyreállítása.

3./ Ablaknál törött kilincsek kicserélése és vasalások átvizsgálása.

4./ A meszelések sokfeligen való potlása.

5./ Lift ajtók szállítása és elhelyezése.

6./ Mázolások hiányainak potlása.

7./ Torony lépcsőházi ajtók felszerelése.

8./ Toronyszobák ajtajainak és ablakainak potlása.

9./ Kéményekből falhívoly és tisztító ajtók potlása.

10./ Lépcsőrácsok potlása.

11./ Baintenként a megrendelt tetőhelési kimutatási táblák elkészítésére.

12./ Csigalépcsőháznál az iroda ajtó javítása és ajtó ablak mázolása.

13./ Csigalépcsőház előcsarnok betonburkolat készítése.

14./ Csigalépcső javítása.

15./ Moric utcai oromfalon a nyíllás befalazása és vakolása.

16./ Az istálló felüli timpanonnál a párkányszegély bádög helyreállítása és csatornafedés helyreállítása.

17./ Ugyanazon timpanonnál az íves ablak félfordított vasalással készí-
tendő.

18./ Csigalépcsőház padlácán a téglaburkolat helyre állítando és
a tűzmelék lecsálítandó.

19./ A torony alatti földszinti szoba ajtó és ablak javítása mázolása
és meszelése.

A Kastélynál a hiányok az értékét részben költségvetésből részben
becslés szerint állapítottuk meg melynek értéke 8.000.-Ft.

Az 5.2/ tételben megnevezett Lift ajtók mivel nem a 2 tonnás Lift
késztől hanem csak azok felvono így ezen ajtók elkészítése nem
szükségtel, melynek elkészítését karukázó nem kéri.

Kelt: Kisbuda-n, 1959 év Augusztus hó 27-n.

Dezsa Csaba ferenc
.....
építető Dezsa Csaba

Jelencz Béla
.....
kivitelező

Kosztó Károl
.....
tervező

.....
.....
I. fokú építési hatóság

.....
üzemeltető

.....
.....
bank

.....
építető felügyeleti hatósága

.....
kivitelező felügyeleti hatósága

.....

.....

.....

.....
.....

Csatolt pótlapok száma:

476/1752 way
Makó Járási Tanács VB. Ipari- és Műszaki Csoportja, mint I. foku
Építési Hatóság.- Tárgy: Raktrhelyiségek használatának
5487/1959. ideiglenes engedélyezése.-
E.a. Brutyó A.

Határozat.-

A Szövetkezetek Csongrádmegyei Értékesítő Központjának engedélyt adok arra, hogy a kiszombori hagymaraktár befejezett részét hagymatárolásra - ideiglenese - használatba vegye, a belesétvédelmi intézkedések betartása mellett.-

A végleges használatbavételi engedélyt a belső berendezések, az egészségügyi létesítmények és a tűzvédelmi víztároló teljes elkészülte után, újabb műszaki átvétel esetén fogom kiadni.

A Járási Tanács VB. Egészségügyi osztálya az ideiglenes üzemeltetés vonatkozásán külön határozatbyn fog intézkedni.

Az I. foku Tűzrendészeti Hatóságtól külön kell kérni az ideiglenes üzemeltetési engedélyt.-

Ezen határozat ellen a kézhezvételtől számított 15 napon belül a Megye Tanács VB. Építés és Közlekedési Osztályához címzett, de a Járási Tanács VB. Ipari- és Műszaki Csoportjánál beadandó fellebbezésnek van helye.-

I nd o k o l á s .-

Fentiek szerint kellett határozni, mert a végleges műszaki átadás az építkezés elhúzódása miatt nem történhetett meg, azonban az építtetőnek a tárolóhelyre szüksége van. Ezért a tűzrendészeti és egészségügyi hiányosságokat pótlását az illetékes szervek külön határozatban fogják előírni.-

Erről értesítést kapnak :

- 1./ Szövetkezetek Csongrádmegyei Értékesítő Központja, Szeged,
- 2./ Községi Tanács Végrehajtó Bizottsága, Kiszombor.-

M a k ó , 1959. évi szeptemberhó 30.-

Kolossy Benedek
csoportvezető.-

Meghíusult műszaki átadás-átvételi jegyzőkönyv.

Készült: Kiszomboron, 1959. november 30-án.

Tárgy: a Csongrádmegyei MűK beruházásában az Fmszi Tervező és Kivitelező Vállalat, kivitelezésében folyó Rónai-féle kastély átalakítás.

Jelen vannak: alulírottak.

Építettő f. évi november hó 20-én kelt T/2913./1959.sz. műszaki átadás átvételi meghívójában a meghívón felsorolt 11 szerv meghívása által megkísérelte a mai napon a létesítmény műszaki átadás átvételét. A műszaki átadás-átvételi bizottság a SZÖVOSZ mint egy építettő mint a kivitelező főfelügyeleti szerve távolmaradása mellett a munkák helyszínére megfelelő időben megérkezett és hosszas táácskozás után az alábbiakat rögzíti:

A bank pénzügyi és műszaki képviselőinek a táácskozáson kifejtett határozott indítványára és állásfoglalására a mai napon összehívott átadás-átvételi kísérletet bizottságilag meghíusultnak jelentjük ki.

Rövid indokolás: Építettő ugyis mint beruházó mint a műszaki átadás-átvételt lefolytató szerv jelenlévő képviselői bizottságnak bejelentik, hogy a kivitelezőtől nyert értesülésük szerint a SZÖVOSZ hozzájárulásával / erről ezt igazoló írásos bizonylat nincsen / a be nem fejezett a kivitelezési szerződésben vállalt munkáról levonulva műszaki átadás-átvételt kell eszközölni. A kivitelező műszaki átadás-átvételi bizottságnak bejelentik, hogy a be nem fejezett építési munkákról olyan határozott szándékkal vonult le, hogy sem a közeli jövőben, sem esetleg egy későbbi időpontban a mai napon fennálló költségvetés és szerződés szerű hiányokat pótolni, befejezni nem fogja. A kivitelező műszaki átadás átvételen képviselője által bejelentik, hogy a munkáról történt levonulás indoka hitel-fedezet hiánya.

A bank javaslatára a bizottság rögzíteni kívánja, hogy a mai napon és a későbbiekben nem látja biztosítottnak a hiányosan elvégzett munkák átvétele mellett a munkák összefüggő rendeltetésszerű használható állapotban történő befejezését, az eredeti költségvetés sorrendjében, valamint az abban előírányzott mértékben, és költséggel.

A bejelentett - állítólagos SZÖVOSZ - hozzájárulást nem fogadjuk el, a befejezés előtti levonulás tekintetében és ragaszkodik a rendeltetésszerű szerződésben foglalt és vállalt befejezéshez, annál is inkább, mivel amennyiben a mai napon megkísérelt átvétel megtörténne, úgy építettő anyagi rovására ismét elteni fővállalkozó kivitelező fel és elvonulása miatt jelentős többletköltség merülne fel, másrészt a bank nem látja előreláthatóan biztosítottnak a befejezési munkák kiviteli kapacitását / folyamatosan / építettő részéről történő biztosítását.

A bizottság a mai napon megkísérelt átvételen távolmaradt SZÖVOSZ főhatóságot kéri, hogy 15 napon belül a fent felsorolt és az átvételt gátló indokok tisztázása mellett mind építettő mind kivitelező felé járjon el és hozzon írásos határozatot e tekintetben.

Tekintettel arra, hogy a f. év vége 1 hónapon belül bekövetkezik, emiatt a bank képviselői a már olvészott munkák - a fennálló szám-
 laviták elintézése mellett feltétlenül szükségesnek tartják a
 SZÖVOSZ mielőbbi intézkedését a megnevezett határidőn belül, hogy
 az érdemi lezámolások az év végéig megtörténhessenek. Kérlek továbbá,
 hogy a SZÖVOSZ a munkák befejezése tekintetében teendő intézkedéseit
 a bank Menegazdasági Igazgatóság Földművelésügyi és Pol-
 vészügyi Osztályával egyetértésben hozza meg.

A KÖJÁLL és a Járési Egészségügyi Cooport a maga részéről fentebbi-
 ket helyesnek tartja. Dr. Balogh József közegészségügyi felügyelő
 felhívja építészeti figyelmét, hogy a gépészeti tervdokumentációt
 8 napon belül elbírálás illetőleg hozzájárulás végett Hódmezővársá-
 helyen a Csm. KÖJÁLL-nál mutassa be.

k.m.f.

Szatancsu István

 beruházó: Satancsu István

Varga Lajos

 beruházó: Varga Lajos

Biró Pál / Ter. I. /

 MNB: Biró Pál / Ter. I. /

Ruby Vilmosné

 MNB Jár. Plók: Ruby Vilmosné

Szilágyi Géza

 KÖJÁLL: dr. Szilágyi Géza

Rubicsek László

 Tűzrend.: Rubicsek László

Galgóczi Konrád

 SZ V: Galgóczi Konrád

Csala Ferenc

 beruházó: Csala Ferenc

Selmeczi Béla

 kivitelező: Selmeczi Béla

Demjén András

 MNB Jár. Plók: Demjén András

dr. Balogh József

 KÖJÁLL: dr. Balogh József

Pollák Leona

 KÖJÁLL: dr. Pollák Leona

Jakab István

 I. fokú épít.: Jakab István

1. sz. marolat memoár

15

..... példányban

helyrajzi szám alatt épült **hogymaraktár**
 építési munkáinak (végleges, ~~szükség szerinti~~ részleges) műszaki átadás-átvétele.

- Terv. 1995. r. sz. – Nyomell (Szt. István tér 4.) kiadása 3301. – 1137. Terv Nyomda, 1958.

2. Az építtető, kivitelező, tervező adatai:

- a) az építtető megnevezése: **Szövetkezetek Csongrádmegyei Értékesítő Központ,**
 címe: **Szeged, Dák Ferenc-utca 20.**
 felügyeleti hatósága: **Mezőv és SZÖVOSZ**
 műszaki ellenőrének neve, címe: **Csala Ferenc, Szeged, Dák F.-u.20.**
- b) A generálkivitelező neve: **FMSz. Országos Kivitelező és Tervező Vállalat**
 címe: **Budapest, VII. Tanács krt.1.**
 felügyeleti hatósága: **SZÖVOSZ, Kereskedelmi fejl. techn.főosztály.**
 építésvezetőjének neve, címe: **Nagy János, Bp. VII. Tanács krt. 1.**
- c) Tervező vállalat neve: **FMSz. Orsz. Kivitelező és Tervező Vállalat.**
 címe: **Budapest, VII. Tanács krt. 1.**
 felügyeleti hatósága: **SZÖVOSZ**
 felelős tervezőjének neve, címe: **Krauszai Konrad, Bp. VII. Tanács krt. 1.**

3. Az átadás-átvételi eljárásen megjelentek neve, és az általuk képviselt szervek megnevezése:

Szövesz részéről: Lugosi Endre főmérnök, Szüvért bp-i központ részéről: Lombos Antal oszt. vezető, Csongrádmegyei Mezőv részéről: Galgóczi Konrad műsz. ell. építtető részéről: Sztancsu István oszt. vezető, Varga Lajos mű. ellenőr. Csalá Ferenc műsz. ellenőr. Magyar Nemzeti Bank területi irata részéről: Biró Pál, Járásai bankfiók részéről: Ruby Vilmosné, Tervező részéről: Kálazy Bódog főmérnök, General kivitelező részéről: Kossányi Károly területi oszt. vezető és Báder István műsz. e. a.

4. Az átadás-átvételi eljárás szabályszerű meghívás ellenére meg nem jelentek neve és az általuk képviselt szervek megnevezése:

Mezőv részéről: Vargha Ilona oszt. vez.
Állami Közegészségügyi Felügyelő: dr. B. I. József.
Járásai Tancsa ipari és műszaki oszt. részéről: Koloszy Benedek.
Járásai egészségügyi csop. részéről: dr. Szilágyi Géza dr. Polák Zsuzsanna
Szabályszerű meghívás ellenére nem jelent meg: I. fokú Tűzrendészeti Hatóság.

5. A kivitelezési szerződések főbb adatai:

a) Az alapszerződés kelte:

vállalati összege (az esetleges módosítások figyelembevételével):

**1957. XI. utolsó
 szep. 1959. IX. 11.**

**kontraszt szerződések 1959. évi ávo
 szerződés össze: 1.550.000.- Ft.**

b) Pótszerződések:

kelte:	vállalati összege:	kelte:	vállalati összege:
1.		4.	
2.		5.	
3.		6.	

c) A munkák megkezdésének időpontja

a szerződés szerint

ténylegesen

1957. okt. 21.

1957. okt. 21.

Felügyeleti Hatóság utasításra kivite-
lező 1959. nov. 20. napjával levonul.

e) Részhatáridők **nincsenek.**

minden kv-1 tétel.

Miután felügyeleti hatósági utasításra történt kivitelező elvonulása az el nem végzett munkák nem hiányként kezelendők, tehát hiánypótlás és annak megállapított határideje nincs.

1960. augustus 24.

Az elfogadott költségvetés tételeiből, a generálkivitelező által elkészített tétel kiegészítve mennyiségben a 00. laudált utolsó számla tételei szerint, mászkilag a létesítményt /kastélyépület, szociális épület, istálló épület, portafülke a az ezekben végzett épületgépészeti munkákra vonatkozóan, tehát az eddig elvégzett munkák szerződésileg meghatározott munkákat beruházó étvesszi és üzemeltére a makói Kirendeltsége részére átadja. A minőségi leírásokkal szemben kívül, mely országos szintjén fentiekben feltüntetést nyert, az épület ellen kifogást nem emel, az a terveknek és kv kiírásnak megfelelően, jó anyag beépítéssel készült.

8. Az átadás-átvételi eljáráson résztvevő hatóságok nyilatkozatai (hatósági engedélyek):

Az állami közegészségügyi felügyelő és a Járási öb.coop. az átvétel kapcsán megállapítja, hogy a szociális épület egyenlőre rendeltetését nem szolgálja, mivel nem vízellátása, sem szennyvízelvezetése nincs biztosítva.

Az ideiglenes üzemeltetési engedélyt illetőleg a Csongrádmegyei Községi Járányügyi Állomás 1959. évi december hónapban határozatilag intézkedett.

I. fokú Ép. Hatóság részéről jelenlévő képviselő megállapítja, hogy a felvonók nyílászárói csak ideiglenesen vannak, s nem megnyugtató biztonsággal lefedve, ezért is elrendeli üzemeltető felé, hogy a nyílászárókat biztonságos korláttal 8 napon belül el kell látni s addig is, amíg ez meg nem történik a személy forgalmat ezen a területen teljesen be kell szüntetni. A padlóterben hattyang kályhák vannak elhelyezve, melyek nagymértékben tűzveszélyesek, ezért ezeket a kályhákat azonnal el kell távolítani onnan. Az ideiglenes használatbavételi engedély meghozása bitását az öb-i valamint a tűzrendészeti hatóságokkal egyetértésben két héten belül fogja eszközölni. Egyéb kifogást a létesítményekkel kapcsolatban nem támaszt.

Csongrádmegyei MESZÖV, a SZÖVOSZ utasítása értelmében az átadás-átvétel ellen kifogást nem támaszt. Jelenlegi állapotában a létesítmény a még el nem végzett munkák ellenére is üzemeltetésre alkalmas, egyebekben beruházó-építető műszaki véleményével egyetért.

Magyar Nemzeti Bank Területi Iroda és fiók műszaki és pénzügyi képviselői a befejezetlenül átvett létesítmények átvétele és pénzügyi lezárása tekintetében az alábbiakat kívánják rögzíteni:

Kivitelező az általa elvégzett munkákról tételes zárószámláját műszaki ellenőrnél keresztül legkésőbb f.hó 25-ig a folyósító M.N.B. fiókhoz nyújtja be, illetve oly időben nyújtja be, hogy a számlák ez idő pontra a Szeged 2 fiókhoz beérkezzenek. Ugyanis a Bank a f.hó végéig tud az 1959. évi kiretől kifizetéseket teljesíteni.

A számlák a költségvetések és pótköltségvetések sorrendjében a műszaki ellenőrtől megállapítások (mennyiségi hiányok, minőségi hibák tételes felsorolása, értékcsökkenés indokolása stb.)

elfogadott felmérési naplótételekre hivatkozással készüljenek.

A zárószámlához létesítményként úgy, mintha azok teljes mértékben befejeződtek volna, egy-egy építési napló, illetve egy-egy összefüggő felmérési napló csatolandó. Műszaki ellenőr a mai átvétel alkalmával bizottságilag felvett javítható és nem javítható minőségi hiányok forint értékét zárószámlákból helyezze levonásba. A javítható, de jelen kivitelező által el nem végzett és levonásba kerülő munkákat a MFK, mint építető házilagosan módon vállalja végezni. A bank kéri, hogy az építető a SZÖVOSZ által az érdeklő szerven bevonásával korábban létrejött jegyzőkönyv értelmében a hátralévő munkákat a költségvetés átáraztatása mellett megfelelő kivitelezővel a f.év első felében adja vállalatba illetve végeztessen el.

A beérkezett fontnevezett elszámolások esetleges vitás ügyeinek rendezése érdekében a Szeged 2. Bankfioknál f.hó 25-án d.e. 11 óráig kezdéssel pénzügyi rendezést kíván tartani a Bank, ahol az esetleges vitás ügyek lezárásra kerülnek.

Jelenlegi kivitelező az 1959. évi szerződéses összeg kv.összegének feltüntetett felvonulási költséget építető felé felszámítja. Ugyanakkor azonban az általa az elmaradt munkákra új kivitelező részére készítendő költségvetés felvonulási 2-os költségét MFK részére visszatéríti.

SZÖVOSZ jelenlévő képviselője kijelenti, hogy a műszaki átadás tárgyát képező objektumok műszakilag megfelelnek és üzemelésre alkalmasak.

Építető bizottság előtt a minőségi hiányok értékét az alábbiakban állapította meg: Pótolható hiányok értéke költségnél 3.386.- Ft. Istállónál 730.- szociális épületnél 2.900.- Ft. Összesen: 6.866.- Ft. Nem pótolható hiányok Összértéke: 3.699.- Ft. Tételeiben felsorolva:

* A 9. pontban előírt szöveges rész rögzítésére pótlapokat kell alkalmazni, ha az ezen nyomtatványon szabadon hagyott hely nem elégséges.

Pótolható minőségi hiányok:

Istállóépületnél:

1. ablakok vasalásának javítása és helyreállítása 6 db á 20.-	120.- Ft.
2. ablakok pászítása étalányár	200.- "
3. ablakszárnyaknál csappantyú helyreállítása 13 db á 10.-	130.- "
4. előtér ajtóok fugléc pótlása étalányár	30.- "
5. tetőfedés hiánypótlása	100.- "
6. irodai parketta földreborítás pótlása	150.- "
7. istállónál pótolható minőségi hiányok összege:	730.- "

Kastély épületénél:

1. csúszdánál ablakrácsok pótlása 6 db á 50.- Ft	300.- Ft
2. ablakok pászítása és félkilincsek pótlása	200.- "
3. mennyezet meszelése egyszerű, 1200 m2 á: -.50	600.- "
4. ajtó sarokvasainál és ablakoknál hiányzó mázolás 20 m2 á 20.- Ft.	400.- "
5. toronylépcsőház hiányzó régi ajtajának /kétzárnyas/pótlása 3.12 m2 á: 300.-	936.- "
6. lépcsőrácsok fordulórészei minőségi hiba 4 db á: 100.-	400.- "
7. istálló felőli timpanon budozódás és tetőfedés hiányok	500.- "
8. ugyanezen timpanonnál az íves ablak vasalás félfordítás pótlása	50.- "
kastélyépületnél pótolható hiányok összege:	3.586.- Ft.

Szociális épületnél:

1. tetőszigetelés pótlása 175 m2 á: 10.- Ft	1.750.- Ft
2. vaslátránál homlokzatvakolat pótlása étalány	100.- "
3. üveghiány pótlása 4 m2 á: 37.66	150.- "
4. mázolási hiányok étalányár	100.- "
5. csomópont egyenlőtleneségi hiány étalányára	500.- "
6. ajtók vízvezetőknek megfelelő pótlása 4 b á 50.- Ft.	200.- "
7. ajtók és ablakok pászítása	100.- "
	2.900.- Ft
	6.866.- "

Pótolható minőségi hiányok összesen:

Nem pótolható minőségi hiányok:

belső vakolásoknál 3 % minőségi levonás 27.300.- Ft. után

homlokzatnál nem pótolható hiány: 8 % 36.000.- Ft után

Nem pótolható hiányok összesen:

819.- Ft
2.880.- "
3.699.- Ft

Kivitelező Vállalat képviselői fentiekkel kapcsolatban az alantitket kívánják rögzíteni:

A minőségi leértékeléssel a szept. 30-ig kolaudáltan elvégzett 2.622/m Ft-os elfogadott kivitelezési termelési értékkel szemben fellépő fenti összesen 10.400.- Ft-os összeg 3 % csökkentést jelent, amely a fennálló rendelteték értelmében a megrendezett határon jóval alul van. A műszaki átadás-átvételi eljárás mai napon történt lefolytatásával kapcsolatban rögzíteni kívánja azt körülményt, hogy a fennálló rendelkezések értelmében a létesítmény a használatba illetve üzembevételtől számítva tekintendő átadottnak és nem a kivitelező vállalatnál maradt, hogy jegyzőkönyvileg az átadás-átvételi eljárás csak a mai napon történhetett meg.

A külső homlokzat vakolási munkáknál az elkészített létra állványok értékét, mely 7.502.29 Ft-ot tesz ki, a Főhatóság javaslatára létrejött közös meg egyezés alapján 50 %-ban beruházó részünkre elismerte, tehát 3.751.15 Ft. értékben számlánkban azt elfogadjuk.

A még fennálló érvekkel kapcsolatban kivitelező 8 napon belül írásban tájékoztatást kér és erről a bankot kívánja hivatalosan értesíteni.

Kft.

Kioszorbor 60 január 15.

Kelt: 195... év hó-n.

Varga Andor s.k.

Csala Ferenc s.k.

.....
építtető

Kossányi Károly s.k.

Báder István s.k.

.....
kivitelező

Kélaczy Bódog s.k.

.....
tervező

Kolozay Benődek s.k.

.....
I. fokú építési hatóság

Sztancsu István s.k.

Varga Ilona s.k.

.....
üzemeltető

Biró Pál s.k.

Ruby Vilmosné s.k.

.....
bank

Iugosi Endre s.k.

Galgóczi Konrád s.k.

.....
kivitelező felügyeleti hatósága

Lombos Antal s.k.

.....
építtető felügyeleti hatósága

Dr. Szilágyi Géza s.k.

Dr. Balogh József s.k.

Dr. Polzák Zoltanna s.k.

Csatolt pótlapok száma:

Másolat hitelesül:

Szeged, 1950. január 27.

TÉR ÉS FORMA KFT. SZEGED

KISZOMBORI

TÉR ÉS FORMA - SZEGED ÉPÍTÉSTERVEZŐ KFT.

6720 SZEGED

ROOSEVELT TÉR 10-11.

TEL/FAX: 62/550-735

Felelős tervező: Sípos György

TSZ.: 1-03/2002.

ÖSSZEFOGLALÓ MŰSZAKI LEÍRÁS

a
KISZOMBOR, MÓRICZ U. 1-3.SZ. M 9067 MŰEMLÉKI SZÁMÚ
RÓNAY KASTÉLY
KUTATÁSI TERVDOKUMENTÁCIÓJÁHOZ

- 1. ELŐZMÉNYEK:

- A kastély kutatására vonatkozó megbízást 2002. július hónapban kaptuk Kiszombor Község Önkormányzatától.

- A Kastély műemlékjegyzékben szereplő adatai:

M.sz.: 9067, Hrsz.: 1446/2.

Leírása: „Volt Rónay - kastély , romantikus, épült 1858 körül, földszintes, nagy belmagasságú terekkel, nyugati rövid oldalán, háromszintes bástyszerű torony. Parkját kiirtották.”

A kutatást az alábbiak indokolták:

- 1998-ban a Makói József Attila Múzeumban, valamint a Csongrád megyei Levéltárban folytatott kutatás alapján, az épület pontos építési idejére, tervezőjére, ill. korabeli tervekre vonatkozóan megbízható adatok nem kerültek elő.
- Kiszombor a kastély építésének időszakában Nagybecskerekhez tartozott (ma Zrenjaminek), ahol korábban nem lehetett levéltári kutatásokat folytatni.
- A Rónay család iratanyaga a háború alatt, és az azt követő államosítás időszakában megsemmisült, a különböző hagyatékok széthordásra kerültek.
- 1957-ben olyan mértékű átalakítás történt, amely alapvetően megváltoztatta az épület belső elrendezését.

2. A KUTATÁSOK ISMERTETÉSE:

2.1. TÖRTÉNETI KUTATÁS:

-1998-99-ben a tetőszerkezet felújításának tervezésekor, a makói múzeumban Dr. Tóth Ferenc ny. múzeum igazgató, Halmágyi Pál múzeum igazgató és Muka István, akkor közreműködő faanyag-szakértő segítségével fellelhető adatokat gyűjtöttük össze, amelyeket kiegészítve, most újra dokumentálunk. Akkor a levéltári kutatások nem vezettek eredményre.

-Ez év elején Széphegyi László műemléki felügyelő javaslatára írásban megkerestük és felkértük a szabadkai Műemléki Felügyelőségen dolgozó Demeter Gábor építészt a zombori kastéllyal kapcsolatos adatok felkutatására. Sajnálatos módon sem Zrenjaminban, sem újvidéken sem pedig Zentán nem bukkant érdemi adatok nyomára. Ezt követően merült fel az 50-es években történt átalakítással kapcsolatos dokumentumok felkutatásának ötlete, ugyanis az akkori átalakításhoz, a nagy teherbírású vasbeton szerkezetek kivitelezéséhez mindenképpen kellettek tervek. Az 1952-ben államosított kastély épület akkoriban a Csongrád megyei Mezőgazdasági Termékeket Értékesítő Szövetkezeti Központhoz (MÉK) tartozott.

- Dr Tóth Ferenc javaslatára megkerestük a Szegeden élő Regőczy Istvánt, aki korábban a Csongrád megyei MÉK, később a ZÖLDÉRT Vállalat igazgatója volt. Segítségével, a nyugdíjas és még dolgozó munkatársai révén, az AGÓRA Rt-nél sikerült megtalálni az 1956-60 közötti időszakban készített átalakítások terveit és iratait.
- A dokumentumokból kiemeltük, rendszereztük és dokumentáltuk a kastélyra vonatkozó részeket. Ezek között fontos korabeli adatok szerepelnek, ugyanis a tervek még jelölik, a bontásra ítélt korabeli válaszfalakat, födémeket, és egyéb épületszerkezeteket.
- Az iratokból hitelesen rajzolódik ki egyrésről az akkori időszakra jellemző, jórészt bürokratikus korszak, másrésről pedig egy körültekintő, még a háború előtti képzésre emlékeztető, precíz műszaki gondolkodás és egy a kastély megmentését célzó gondoskodás is.
- A kapcsolódó szakági tervekből is jó néhány előkerült, amelyeket elszállítva az AGÓRA Rt-től a Kiszombori Önkormányzatnak adjuk át.
- A tervek és iratok eredeti példányát Makón, a Levéltárban helyeztük el véglegesen.

- A korabeli berendezési tárgyakból semmi nem került elő. A kastélyból többé-kevésbé eredeti állapotban maradt meg a torony és a legutóbb épített kétszintes északkeleti bővítmény. Ezekben a részekben még eredeti ablakok és ajtók találhatók, amelyek nagy segítséget nyújthatnak a majdani homlokzati, és belső helyreállításnál.

- Szerencsére az 50-es évekbeli átalakításkor a homlokzati tagozatokat nem verték le, hanem inkább kijavították. Az 1970 körüli tatarozás előtt Hübner Tibor építész a korabeli tagozatokat felmérte és dokumentálta.

- A 2000-ben történt tető helyreállítás alkalmával az északi szárny beszakadt padlásfödémét elbontották, és helyére új, famennyezet került.

- A toronyban a tetőre vezető falépcső ekkor szintén felújításra került. A még megmaradt déli, földszinti ablak, belső ajtók, a csigalépcső kovácsoltvas korlátja, a famellvéd és a megtalált falfestés egyes részletei a régészeti dokumentációban szerepelnek.

2.2. RÉGÉSZETI KUTATÁS:

- Simon Zoltán régész által 2000. augusztus hónapban elvégzett falkutatás, valamint a Szerencsi Képeslap Múzeumban megtalált, eddig még ismeretlen felvételek, további fontos adatokat szolgáltatnak a kastély történetéhez.

- A feltárások nyomán napvilágra kerültek a kastély egyes építési periódusai, az átalakítások során történt változtatások, épület bővítések, nyílás áthelyezések, ill. befalazások. Lényeges, a soron következő hasznosításra vonatkozó épületszerkezetek, (korabeli falak válaszfalak, földem helyek, stb.) lettek feltárva.

- A kastély jelenlegi állapotáról, a feltárt helyekről és a megtalált képeslapokról igen részletes fotó sorozat került dokumentálásra.

A kastély történetében a kutatás négy periódust állapít meg, a következők szerint:

I. Építési ideje: 1858-1859-re tehető.

II. Átalakítása és bővítése: 1902-ben történt.

- Ekkor épülhetett a torony, a megemelt padlás, és a kereszt tengely északi irányú kibővítése a tornáccal.

III. További bővítése: 1921. utáni időszakra tehető.

- Ekkor épülhetett az északkeleti emeletes szárny, ekkor falazhatták be a torony ablakait.

IV. Átalakítása hagyma raktárrá: 1957-1960-ban történt.

- Ekkor szűnt meg a korabeli belső elrendezés, ezután vált az épület kétszintesé.

- A kutatás eredményeként a kastély eredeti (20-as évekbeli) állapota rekonstruálható lenne, azonban, ha eredeti funkciójában nem hasznosítható, akkor meg kell elégedni az eredeti homlokzati nyílások és nyílászárók helyreállításával, amennyiben azt a beépített vasbeton szerkezet lehetővé teszi. Szerencsére a még meglevő homlokzati tagozatok és néhány megmaradt nyílászáró ezt lehetővé teszi.

- A vakolat kutatás kimutatta, hogy a kastély eredetileg fehér színű lehetett.

2.3. SZERKEZETI VIZSGÁLAT:

A jelenlegi kutatás részeként Lakatos László statikus vezető tervező készített a kastély állapotára vonatkozó statikai szakvéleményt.

-A kutatások során feltárássra kerültek a földemek, a homlokzati falak és földemek, csatlakozása, a vasbeton keretállások és teherhordó falazatok kapcsolata, valamint a homlokzati nyílásoknál a ki-és befalazások helyei.

- Az 50-es években készült, 1000 kg-os hasznos teherre méretezett vasbeton földemek és teherhordó szerkezetek jó állapotban vannak, szükségszerűen az épület merevítését szolgálják. Elbontásuk, gazdaságtalan és az épület állagát veszélyeztető megoldás lenne, a bontási és szerkezeti megerősítések, és egy új záróföldem készítésének költsége nem áll arányban a hasznosítható alapterülettel.

- A szakvélemény megállapítása szerint a jelenlegi üzemi lépcső és teher-lift akna elbontható, illetve egyes földemrészek kibonthatók, a vasbeton keretek megtartása mellett.

- Az épület szerkezeti rendszere alkalmas arra, hogy belső tereit, vizesblokkokkal ellátott szállás jellegű funkcióra lehessen hasznosítani.

2.4. FALDIAGNOSZTIKA:

A Rotte Protect Műemlékvédelmi Kft, 2002. július .hónapban, 18 helyen vett falazat - és habarcs mintát a kastély földszinti részein, a szakvéleményükben jelölt helyeken. Valtinyi Dániel szakértői közreműködésével elkészült laboratóriumi vizsgálatok alapján az alábbiak összegezhetők:

- A falazat sótartalma nem haladja meg a normál tartományt, ez idáig nem történt falkárosító savas szennyeződés, így további só-vizsgálatot nem kell készíteni.

- A homlokzati és közbenső falak vízszigetelése a szakvéleményben meghatározott minőségű szigetelő folyadékkal, injektálásával biztosítható. Ehhez a vakolatot a teljes földszinti magasságban kívül-belül le kell verni, mélyhézagolás után légpórus-képző habarccsal kell újra vakolni.
- A pince szigetelésére, a hasznosítástól függően, oldalfalra felhajtott bitumenes lemez szigetelést javasolt a szakvélemény.

3. KRONOLÓGIA:

A jelenlegi kutatások alapján a Kastély kronológiája az alábbiakban összegezhető:

- 1858-59. Rónay Móríczt megépíti a kastélyt, feltehetőleg az akkori, Kiszomboron már meglevő klasszicista kúriák mintájára.
- 1902. Rónay Jenő megvásárolja a kastélyt, feltehetőleg ekkor bővíti és alakítja át a miramarei kastély mintájára. Megemelik az attikát az északi teraszt beépítik. Ekkor kerülhetett a torony is megépítésre.
- 1921-1944 között, egyik fia, Rónay Imre lakott a kastélyban. Ekkor épülhetett az északkeleti emeletes saroképületszárny, ekkor falazhatták be a torony ablakokat is.
- 1949-ben kiirtják a kastélyhoz tartozó, közel 1,8 hektáros parkot.
- 1952-ben államosítják a kastélyt.
- 1956. június 11-én a Közületek Elhelyező Bizottság kiutalja a kastélyt a Cs-mi MÉK-nek
- 1956. június 25-én az Országos Építészeti Hivatal műemléki hozzájárulást ad a kastély átalakításához.
- 1956-57-ben a Földműves Szövetkezetek Országos Építő-Szerelő és Tervező Vállalata elkészíti az átalakítás engedélyezési és kivitelezési terveit. Felelős tervező: Krasznai Konrád.
- 1957. augusztus 21-én a MÉK kezelésébe kerül a kastély.
- 1958. január 28-án a kivitelező megkezdte a kastély belső elbontását és átalakítását.
- 1960. január 25-én átadják a MÉK-nek, mint építtetőnek a hagyma tárolóvá átalakított kastélyt.
- 1995. október 04-i legfelfőbb bírósági határozattal, három évi pereskedés után a Kastélyt útján visszakapja a Kiszombori Önkormányzat.
- 2000-ben, terveink alapján felújításra kerül a tetőszerkezet és új cserépfedés készül.
- A kastély egy része jelenleg lakatlan, a másik részét az Önkormányzattól egy üzem bérli a kastély más célra történő hasznosításáig.

4. A KASTÉLY JELENLEGI ÁLLAPOTA:

- Az épület földszintjén manapság egy zsákvarró üzem működik, a hozzá tartozó igen zajos és az épületet szétrázni akaró dinamikus rezgéseket adó technológiai gépsorral. Az emeleti szint üres és kihasználatlan.
- A lábazati falazat egyes részei kifagytak, a homlokzati vakolat mállott, a nyílászárók korszerűtlenek és előregedett állapotban vannak.

-1999-ben helyreállításra került a kastély tetőszerkezete. A kijavított ácsszerkezet új cserepezést és bádogozást kapott.

- Ennek megfelelően a felújított tetőszerkezet, a cserepezés, és a bádogozások, jó állapotban vannak, azonban a főpárkány egyes részein, főleg a keleti és északi oldalon a timpanonoknál beázások tapasztalhatók, amelyek oka feltehetően szakszerűtlen kivitelezésből eredhet. Ezeket a homlokzat felújításakor feltétlenül javítani szükséges.

- A tetőszerkezet főleg az északi oldalon károsodott, ahol jelentősebb ácsszerkezeti beavatkozásra volt szükség. Az északi szárnyban egyedül megmaradt eredeti fáfödém leszakadt, amely helyre lett állítva. A torony legfelső szintjére vezető falépcső leszakadt, életveszélyes állapotban volt, amelyet az állagmegóvás és a tetőfelújítás érdekében feltétlenül helyre kellett állítani, a padlástérben és a toronyban levő nyílászárókkal együtt.

- A felújítást Lisztóczy István röszkei ácsmester készítette, az OMVH által jóváhagyott tervek és Muka István szakvéleménye alapján.

5. A KASTÉLY HASZNOSÍTÁSA:

- A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal előzetes hozzájárulásával történt kutatások megtörténtek, a kastéllyal, ill. a Rónay családdal kapcsolatban előkerült adatok dokumentálásra kerültek. Ennek megfelelően a további helyreállítási munkálatok, akár a homlokzat felújításával, vagy a funkció váltással összefüggésben, a szakvéleményekre alapozva tovább folytathatók.

- Öröndetes tény, hogy a kastély , ugyan évekig tartó pereskedés után, de 1995-ben végül a Kiszombori Önkormányzat tulajdonába került. Ez nagyobb biztosíték valójában arra, hogy a település talán legjelentősebb - jobb sorsra érdemes - épülete méltóbb célra legyen hasznosítva, a még helyreállítható részei, elsősorban a torony, majd a homlokzatai mielőbb felújításra kerüljenek.

- Ugyanígy az eredeti nagyságában még mindig meglevő, cca 1,8 ha-os telek parkosítása, a raktár épületek elbontását követően , igen fontos teendő a majdani használó, vagy az Önkormányzat számára, egyrészt a Rónay család tisztelete iránt, másrészt a község lakosainak öröme és használatára.

- A belső térben olyan jelentős mértékű beavatkozás történt az 1950-es években, hogy az eredeti térosztás és födém helyreállítására, gyakorlatilag nincs lehetőség, de reálisan ezt az Önkormányzat Képviselő Testülete által elhatározott hasznosítási szándék (idősek otthona, vagy konferencia központ) sem indokolja. Meg kell elégedni azzal, hogy a legszükségesebb állagmegóvási munkák mielőbb elkészüljenek, és egy közeljövőben történő funkció váltás és méltóbb hasznosítás során a homlokzat, a nyílászárók, majd az épület környezete az eredeti állapotot tükrözve kerüljenek helyreállításra és bemutatásra.

6. TERJEDELMI ADATOK:

Kastély:

A $\pm 0,00$ helye: a meglévő belső földszinti padlószint.

Az emelet padlószint magassága: + 3,45 m

A padlástér padlószintje: + 6,65 m

- Hasznos alapterületek:
 - Földszint: 923,38 m²
 - Emelet: 928,24 m²
 - Összesen: 1851,62 m²
- Bruttó földszinti alapterület: 1146 m²

Cselédház:

Földszinti padló: + 0.10 m
Földszinti hasznos alapterület: 356,83 m²
Belmagasság: 4,4 m

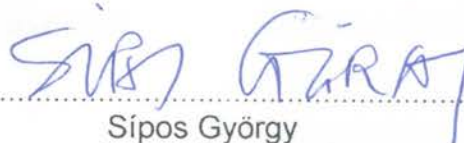
Telekterület: 1,8305 ha

7. ÖSSZEGZÉS:

- Elsősorban meg kell említeni, hogy 2000-ben, a tetőszerkezet rendbetételével a kastély helyreállítása már elkezdődött és az első és egyik legfontosabb állomásához érkezett. Ebben nagy szerepe volt a Kiszombori Önkormányzat akkori polgármestere Nagy Tibor kezdeményezésének, aki munkatársai segítségével, pályázatok útján teremtette meg ennek lehetőségét.
- A közel 25 millió forint értékű helyreállítás jelentős, közel 2/3-át kitevő összegét a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, a műemlékileg védett épületek helyreállítására létrehozott keretéből biztosította. A fennmaradt részt a Csongrád megyei Önkormányzat, illetve a Kiszombori Önkormányzat tette hozzá, saját forrásából.
- A helyreállításhoz szükséges kutatási tervek, szintén NEKÖM, ill. önkormányzati támogatással készültek most el.
- A további lépések a következők:
 1. Tanulmányterv készítése a kastély hasznosítására. (Ezt részben a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal biztosítja, saját forrásából.)
 2. A hasznosításhoz igazodva, homlokzat felújítási tervek készítése, majd a források függvényében a homlokzat –szakaszos- helyreállítása.
 3. Ezzel párhuzamosan megvalósítási tanulmány készítése állami céltámogatás megszerzéséhez.
 4. A források megteremtésével egyidőben a jelenlegi zsákvarró üzem kitelepítése, és az 50-es évekbeli épületek elbontása.
 5. A jóváhagyott helyreállítási tervek alapján a kastély belső átépítése, majd a korabeli park helyreállítása.

A kiszombori Rónay Kastély építőinek szellemiségét hordozza. Mérete, elrendezése és formája korának gazdagságát és az akkori Európához való tartozását hirdette, amely akkor is, és most is, kisugárzik. Ez a kisugárzás mentette meg a pusztulástól. Korunk feladata, hogy méltóképpen legyen helyreállítva és hasznosítva.

Szeged, 2002. október hó.

Sáros György
okl. építészmérnök

SZERKEZET és FORMA
MÉRNÖKI IRODA Kft.
6720 SZEGED, ROOSEVELT TÉR 10-11.
TEL./FAX: 62/424-348

TSZ.: 01-71/02.

STATIKAI SZAKVÉLEMÉNY

a

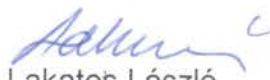
Kiszombor, Móricz u. 1-3.sz. M 9067 műemléki számú

Rónay kastély

kutatási tervdokumentációjához

Szeged, 2002. október hó

készítette:

Lakatos László

építésügyi szakértő

É-I-2d/06/0378/H-59/98

1. Előzmények:

A Rónay kastély kutatási tervdokumentációját, valamint az épület hasznosítására vonatkozó tervet a Tér és Forma Kft. készíti.

Az épületen 1999. márciusa óta több ízben helyszíni szemlét tartottam. A földemeken feltárást készítettünk (a feltárási helyek a mellékelt alaprajzokon láthatók).

A tetőszerkezetről faanyagvédelmi szakértői véleményt készített Muka István szakértő.

Rendelkezésemre állt az épület 1:100 méretarányú alaprajza.

2. Az épület szerkezeti ismertetése:

Általános leírás:

A szabadon álló épület a 19. század végén épült. A részben alápincézett épület eredetileg földszint + padlásteres kialakítású volt. A két szárny középfolyosós hosszfőfalas, a középső épületrész harántfalas rendszerrel épült. A középső traktus - folyosó - belmérete 2,50 m, a szélső traktusoké 6,60 m. Az eredeti földem vélhetően fa gerendás földem volt, az épületen négy állószékes fa fedél-szék állt.

Az utcai végfalnál az épülethez téglalapítványú torony csatlakozik, melyet eredetileg árkádos kialakítással építettek, később a pillérek közötti nyílásokat befalazták.

A kastélyt az 1950-es években átalakították, a nagy belmagasságú földszintet egy vasbeton földemmel megosztották. Az így két szintessé vált épület padlásföldemét kicserélték, illetve megerősítették.

A fa fedélszerkezeten későbbi megerősítés nyomai láthatók (lásd a mellékelt fényképeket).

A földszinten jelenleg műanyag zsákot gyártó üzem működik.

Az épület igen elhanyagolt állapotban van.

Részletes szerkezeti ismertetés:

Alapozás:

Az épületen alapfeltárást nem végeztünk.

A teherhordó szerkezeteken olyan alakváltozást, repedést, melyek alapozási elégtelenségre utalnának nem tapasztaltam.

A földszinti padlóvonal a környező járdaszinthez viszonyítva a + 1,10 m-en van.

Falazatok:

A teherhordó falak 45 cm, 60 cm és 75 cm vastagságú nagyméretű téglafalazatok. Az eredeti nyílások feletti áthidalók téglaboltövek.

A teherhordó falak a koruknak megfelelő állapotban vannak, rajtuk az épület állékonyságát veszélyeztető repedések, alakváltozások nem tapasztalhatók.

Födémek:

Az épületen eredetileg feltehetően fa födém volt, melynek gerendái a homlokzati- és a belső hosszfalakra támaszkodtak.

Az 1950-es években a földszintet egy új födémmel megosztották. A födémgerendák teherviselési irányát megfordították: a hosszfőfalakra és a homlokzati hosszfalak mellé épített monolit vasbeton pillérekre támaszkodó vasbeton mestergerendákat építettek be kb. 6,0 m-enként, és e monolit vasbeton gerendákba vannak befogva a hosszfalakkal párhuzamosan futó előregyártott vasbeton födémgerendák. A 26 cm magasságú "G" jelű födémgerendákat 60 cm-es tengelytávolsággal építették be.

Az osztófödém (a földszint feletti födém) és a padlásfödém (az emelet feletti födém) azonos szerkezeti elvek alapján építették, jóllehet rétegrendjük különböző (lásd a mellékelt rajzokat).

A födémeken teherbírasi elégtelenségre utaló alakváltozások, repedések nem láthatók, állapotuk jó.

A födémeken 2-2 helyen feltárást készítettünk, melyek helyét a mellékelt alaprajzon tüntettük fel (1.rajz). A feltárt rétegződés a 2. és 3. sz. rajzon láthatók.

Tetőszerkezet:

Az épületen négy székes, ferde dűcos, kötőgerendás fa fedélszék van. A középső két dűlt székoszlop a derékszelemenek magasságában futó torokgerendára támaszkodik, amit a gerinc tengelyében elhelyezett faoszlop támaszt alá. E torokgerenda egyébként minden szaruállásban megtalálható.

A középső oszlop és a két szélső székoszlop a kötőgerendára támaszkodik. A kötőgerendát beépítették az új padlásfödémbe.

A derékszelemenek hosszanti könyökökkel ki vannak támasztva. A szarufák 90-95 cm-es osztásban helyezkednek el. A szarufák végei a fiókgerendákra támaszkodnak.

A héjazat kettős cserépfedés.

A fedélszék általános metszete és a főbb szerkezeti elemek méretei a 3. számú rajzon láthatók.

A fedélszerkezet állapotáról Muka István faanyagvédelmi szakértői véleményt készített 1999. márciusában.

A statikai és a faanyagvédelmi szakvélemény alapján a tetőszerkezetet a 2000. évben kijavították és felújították.

3. Megállapítások a kastély tervezett hasznosításával kapcsolatban:

Az 1950-es években megépített átalakítás célja az épület terménytárolóként való hasznosítása volt, a monolit vasbeton kereteket és az új osztófödémeket ennek megfelelő teherbírására tervezték. A födém teherbírása a statikai számítások szerint megfelelő lakószobák, illetve irodák és az azokhoz tartozó közösségi helyiségek szabvány által megengedett terhelésének viselésére.

Az épület középső, harántfalas traktusában és az előtérben a földszint feletti födém az épület állékonyságának veszélyeztetése nélkül elbontható, az ide tervezett nagyterű előcsarnok és lépcsőház kialakítása érdekében.

A részletes tervek ismeretében az engedélyezési és kiviteli tervek készítése előtt még további szerkezeti feltárások szükségesek az átalakítással érintett épületrészekben.

Az előregyártott vasbeton födémgerendák feletti burkolat szükség esetén elbontható, illetve megerősíthető (pl. beépítendő válaszfalak alatti mezőkben).

Megjegyzendő, hogy elvi szinten felmerült az 1950-es években beépített monolit vasbeton keretek és a közbenső födém elbontásának gondolata is, az ezzel kapcsolatos megállapításaim a következők:

A vasbeton keretek két szintesek, tehát a közbenső födém elbontása esetén a tetőfödém alátámasztó keretoszlopok megerősítése lenne szükséges.

Az előregyártott födémgerendák és az igen nagy méretű vasbeton gerendák és oszlopok bontása kizárólag vágással történhetne az épület megóvása érdekében, ami jelentős költséggel járna. A födém bontási költsége nagyságrendileg azonos az új, beépítendő födém árával.

Az új födém beépítéséhez a homlokzati és a középső főfalakon további szerkezeti átalakításra lenne szükség.

Figyelembe véve a meglévő födém elbontásának várhatóan magas költségét és a bontással járó kockázatot a megmaradó épületrészek épségét illetően, az új födém beépítéséhez szükséges átalakításokat, valamint a tényt, hogy a meglévő szerkezet végül is beilleszthető az építészeti elképzelésbe, összességében megállapítható, hogy a födém szerkezet elbontása statikai és gazdaságossági szempontok alapján nem javasolható.

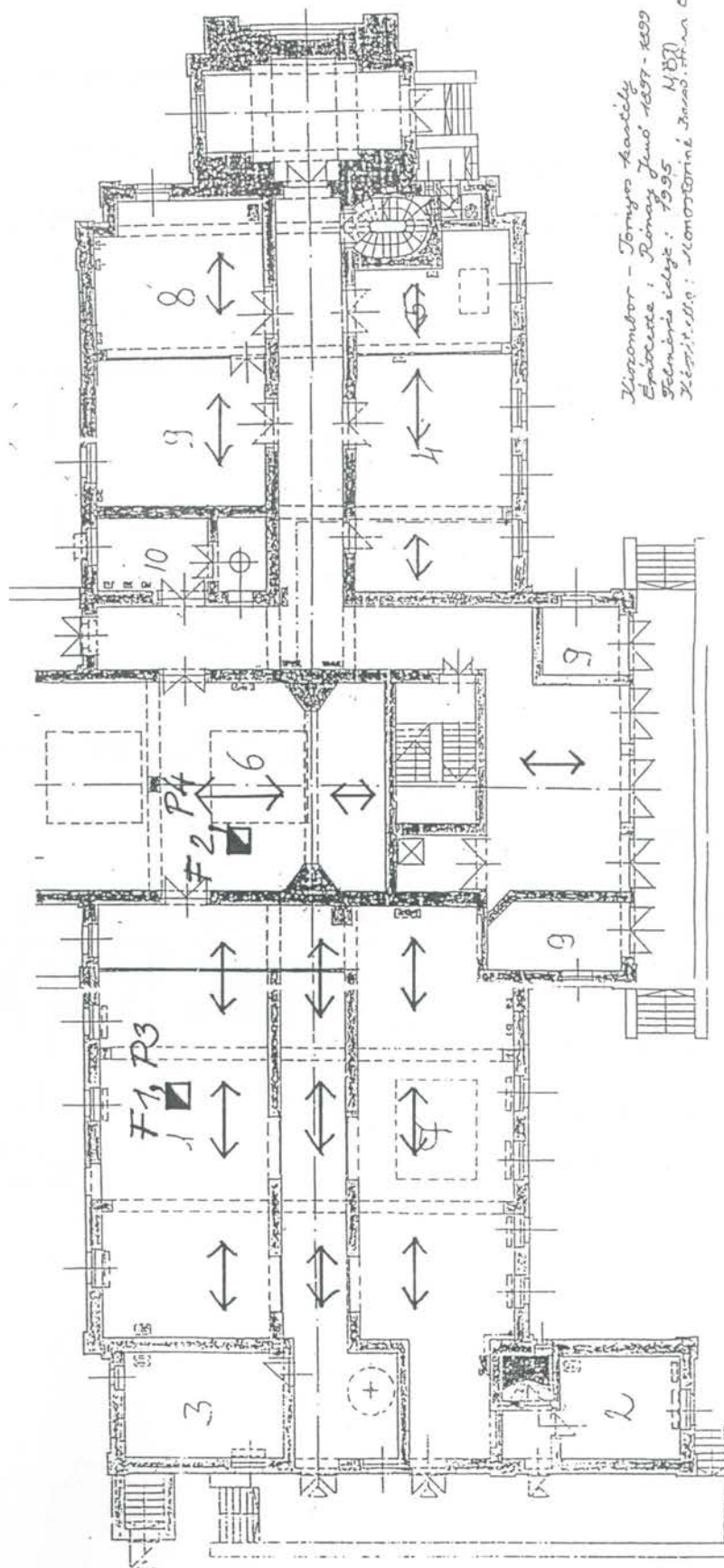
Szeged, 2002. október hó

Lakatos László

építésügyi szakértő

É-I-2d/06/0378/H-59/98

$\leftarrow \rightarrow$ A FÜHNGERENAK IRAN7A

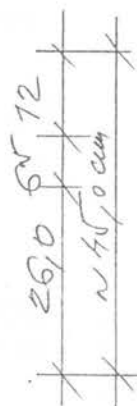
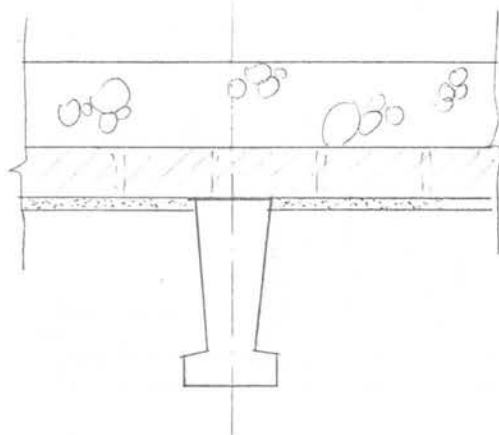

Lisompor - Tomoyas Kaitchy
 Epitaph: Roman June 1837 - 1899
 Telmehs selg: 1995
 Kaitchy, M.: Monopetral, broad, thin C 301-311
 1487

A FÖDÉMFELTÁRÁSOK EREDMÉNYE:

A FÖDÉSZINT FELETTI FÖDÉM:

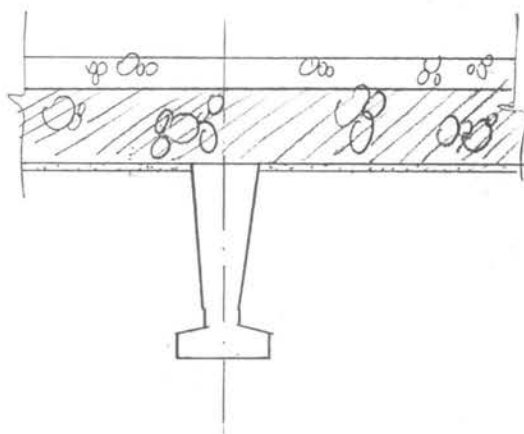
#1. JEM FELTÁRÁS:

A FELTART RÉTEGEK:

- 12 cm BETON
- 65 cm VASALT TEGECATALCÁS FÖDÉM
- 15 cm VAKOLAT
- 26 cm "G" JEM VÉ. GERENDA N 60 cm-ENKENT

#2. JEM FELTÁRÁS:

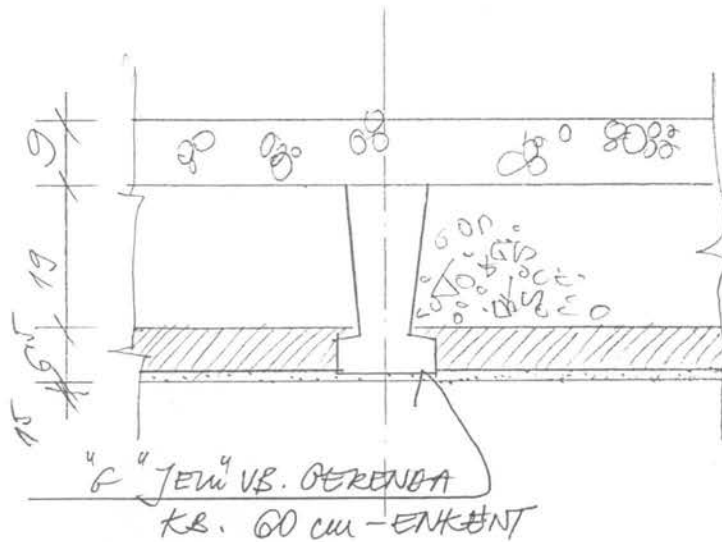

A FELTART RÉTEGEK:

- 4 cm FELBETON
- 10 cm VÉ. GEMEZ
- 15 cm VAKOLAT
- 26 cm "G" VÉ. GERENDA N 60 cm-ENKENT

Az 1. EMELET FELETTI FÖDÉM (PADLASFÖDÉM):

P3 és P4 JEM FELTAKAS:

A FELTART RÉTEGEK:

- 9 cm BETON
- 19 cm SALAKFELTÖLTÉS
- 6⁵ cm TEGLA TALCA
- 15 cm VAKOLAT